

శ్రీరస్తు
శశి రేఖా పరిణయము

అప్పప్పకవిప్రణీతము.

చెన్నపురి:

వావిళ్ల రామస్వామిశాస్త్రిలుఅండ్ సన్స్

వారిచే బ్రకటితము.

1954

All Rights Reserved,

Printed by
V. VENKATESWARA SASTRULU
of V. RAMASWAMY SASTRULU & SONS
AT THE 'VAVILLA' PRESS
Madras.—1954.

శ్రీ రస్తు
శ శి రే ఖా ప రి ణ య ము

పీ ఠి క

కన్యామణిగబ్బిగుబ్బయగముం జిత్తంబునం జేర్చి తా
పీఠక స్తన్త్రంబువేడ్క జూడ్కు లిడఁగా ప్రీడానుభావంబుతో
జోకక బయ్యెదకొంగుం జేర్చునతితో సొంపొప్పఁగా నవ్వుచు
న్నే కాంతంబున ముద్దులాడుహరి మ మ్మెల్లస్పడుకొ బ్రోవుతన్.

ఉ. పచ్చనికోకయున్ మెఱుంగుబర్హి సుపింఛము నింద్రకార్తుకం
బచ్చుగ నీదుమేను జలదాభి మటంచని యెంచి యంచ నీ
పచ్చినచంచలించె నని వల్లభుతో సరసోత్పలాడు నా
లచ్చి యొసంగు మా కెపుడు లక్షకు మీఱిన ద్రవ్యమాలముల్.

2

మ. సరసాలాపము లాడుగౌరిఁ గని హాసాస్యంబుతో వేడుకన్
గిరికోదండండు గౌఁగిలింఁచుకొనఁగా గ్రీవంబువై హరముల్
కరమాశ్చర్యముగాఁగఁ జూచి చెలి యాకంఠాయమానంబుతోఁ
గరము ల్హోడ్చిన నవ్వుచేవుఁ డొసఁగున్ గామ్యార్థము వ్రీతితోన్.

3

ఉ. అత్తఱి నున్నజహన్నునుత నొదలఁ జేర్చి నటించుచున్నయా
చిత్తజనైరినై నలుకఁజేయుచుఁ జారుసరోజలొచనన్
నెత్తిన చేర్చుకొంటి విది నీలియె కా దని పల్కుగౌరి య
త్యుత్తమభోగసంపదల నొప్పుగ మాకు నొసంగు గావుతన్.

4

చ. వెలయఁగ భారతీయువతి పీఠైఁ గుచంబులఁ జేర్చి హాయిగా
సలితరాగవై ఖరులఁ జక్కఁగ గానముసేయ వేగమే
వలపునఁ గౌఁగిటన్ దిగిచి వాణిమనం బలరారఁ జేయు న
జ్జలజభవుండు మా కెపుడు సత్కృపతోడఁ జిరాయు వీవుతన్.

5

మ. కమలాకారముఁ జేయు నేత్రయుగళ్యంగారంబు దర్శించి యా
కమలామిత్రు సృజించు నాదుముఖసత్కాంతి నిల్వఁగించి న
దృఢమరీబృందముఁ దీర్చుమత్కచరుచిక్రిఁ జూచి యం చొప్పుగాఁ
గమలాసీనుని జూచి పల్కుచెలికిం గావ్యంబుకై మ్రొక్కెదన్. 6

తే. లలితమై యొప్పులక్షణలక్ష్య మెఱుంగ, సంస్కృతాంధ్రాదిపదములజాడ లెఱుంగ
వాక్సరణి నాకు దయచేసి వసుధయందు, మమతతోఁ బ్రోవు మజురాణి మధురవాణి.

క. ఉదయంబున బ్రహ్మయై నై, సదయత మధ్యాన్నా వేళ శంకరురీతికా
ముదమున నస్తవయంబున, విదితంబుగ విష్ణు వనెడువేల్పు నులింతున్. 8

సీ. పంక్తికంఠనిశిరకపంక్తిఁ ద్రుంచినరాముచిత్తంబునకు మెప్పుచేసె నెవఁడు
శంక లేకను వేగ లంకలోపలఁ జొచ్చి కొంకక లంకిణిఁ గూల్చె నెవఁడు
సీతామహాదేవిచిత్తంబు రంజిల్ల నినుకులాగ్రణిముద్ర నిచ్చె నెవఁడు
రమణి యిచ్చిన శిరోరత్నంబుఁ గొనివచ్చి యినుకులాధిపున కందిచ్చె నెవ్వఁ

తే. డట్టిమతిమంతు సములు లే రని తలంతు, మహితగుణమంతు నెప్పుడు మది భజింతు
నసురపరులను విదళించునని నుతింతు, ప్రకటబలవంతు హనుమంతుఁ బ్రస్తుతింతు. 9

క. గౌరికి ముద్దులబి డ్దగు, వారిని విఘ్నాద్రి మేఘువాహను నంహా
దురునిఁ గరిరాడ్వదనుని, సారెకు వినులింతుఁ గావ్యసాంతముకొఱకై. 10

సీ. వల్లీకజన్మఁడావాల్లీకి వినులింతు బయ్యెరపోతనఁ బ్రస్తుతింతు
నన్నయభట్టును నన్నుతు ల్గావించుఁ దిక్కన కేప్రాద్దు మ్రొక్కులిడుదుఁ
గాళిదాసాఖ్యుని ఘనముగాఁ బూజింతు భవభూతి నత్యంతభక్తిఁ దలంతు
ముక్కుతిమ్మన భట్టుమూర్తులఁ గొనియాడి యలసాని పెద్దనామాత్యులబొగడి

తే. యాత్మగంకంటిపాపరాజాఖ్యుఁ గొలిచి, రంగనాథునిఁ గరుణాంతరంగుఁ దలంతు
యెఱ్ఱిపైగడ మదిలోన నెంచి యెంచి, వందన మొనర్తుఁ గవిరాజ్యుండమునకు. 11

తే. పద్యతాత్పర్యజ్ఞానంబుఁ బరిహరించి, కవులు చెప్పినకావ్యముల్ చెవులు సారక
బాసంగఁ బరిహాసతోక్తులఁ బ్రొద్దుఁ గడపి, చెలంగుఁగుకవుల నభలందుఁ జెప్ప నేల. 12

ప. అని యిట్టచేవతాప్రార్థనంబును సుకవిసంస్తరణంబును గుకవితిరస్కరణంబునం గావించి
మఱియును. 13

కర్తృవంశవర్ణనము

సీ. బ్రాహ్మణార్చనయందు బహుశ్రద్ధతో నుండు రవనిలో రత్నాకరంబువారు
అంధ్రసంస్కృతభాష లతికించి కృతిఁ జేతు రవనిలో రత్నాకరంబువారు
సంస్థానముల రాజసభలందు నుతికెక్కి రవనిలో రత్నాకరంబువారు
పందిబృందంబులో పల్లింపఁ దగుధీరు లవనిలో రత్నాకరంబువారు

తే. వసుధ రత్నాకరం బసువంశజలధి, కరయ రాకాసుధాకరుఁ డతఁ డటంచుఁ
గవులు వినుతింపఁగాఁ జాల ఘనత కెక్కి, రాజీతంబుగ నంజీవరాజ్యముఁడు. 14

సీ. అతనితనూజాతు లవనిభృష్టైర్భాత్తు లతులితప్రభ మోము లలరు వారు

రాజవశంకరతేజాలు నలరారు మంజులభాషణుల్ మానధనులు
బంధుజనాహ్లాదసింధునమీచీనవిమలవాక్యస్ఫూర్తి వెలయువారు
ఏకవత్సీవ్రతం బేప్రాదు వదలక నన్తారవృత్తిచే నల్పువారు

తే. చెలఁగి సుజనులసౌఖ్యమె నేయువారు, భూమి నన్యతంబుఁ బలకని బుద్ధియుతులు
రమ్యమతి యగుహానున్నరరాజకవియు, నతనితమ్ముఁడు నారాయణాఖ్యకవియు. 15

క. హానున్నరరాజు వసుధలూ, సన్నతి కెక్కినఘనుడు సంస్థానములకై
బన్నుగఁ దెచ్చినబహుమతు, లెన్నెన్నోగలవు వాని నెన్నఁగ వశమే ? 16

క. సత్యవశంబును వదలం, డత్తుత్తముఁ డచుచు మెచ్చి యామోదముతోఁ
బ్రత్యక్షంబుగ మారుతి, యత్యంతప్రియంబుతోడ నతనింబ్రోచున్. 17

వ. అట్టి యాంజనేయప్రభావంబునం జేసి. 18

సీ. అతిచమత్కృతు లొప్ప నాశుకవిత్వంబుఁ జెలఁగి వాక్పటిమతోఁ జెప్ప నతఁడు
నవరసాలంకారనైపుణ్యమున మించి నకలప్రబంధముల్ నలుపు నతఁడు
అధికు నధముఁజేయ నధము నధికుఁజేయ ఘనమైనవాక్ శుద్ధి గలుగు నతఁడు
అతిభీమకాకార మనురి యెల్లప్పుడు నభిగంభీరుడై యలరు నతఁడు

తే. విశదకరుణాకటాక్షసువీక్షణుండు, భట్టుమూర్తికి సరి యనఁ బరగనతఁడు
వలకువలికినఁ జక్కెరలూలుకునతఁడు, సుతులు నలువరతోనుండె సుఖముగనుచు.

తే. అతనితమ్ముఁడు మతిమంతుఁ డమితయశుఁడు, కావ్యనాటకాలంకారకవనవేద్యుఁ
డతులితామో దుఁడాతని కరయ సుతులు, నలునమ్మద్రంబులనొప్పి వెలయుచుండు. 20

తే. ఆంజనేయుఁడు వీరహస్తపు మణియు, హనుమదాసును దత్తపు యచుమదీయ
జనకు లన్యోన్యసఖ్యవిశాలమతులు, కీర్తి గాంచిరి యోగ్యనన్తూర్తు లనఁగ. 21

సీ. ఇలలోన నాంజనేయులవాచకస్ఫూర్తి మంజులస్ఫురణతో మధుర మగుచు
నేయేరసంబున కేరాగ మొప్పిన నారాగమున రసం బమరఁ జదివి
యాలకించినవారి నానందవాద్ధిలో మగ్నులఁ గావించి మరులుగొల్పు
బంధుజనాభి నాభరణభావంబునఁ గన్నుకుగా నొప్పి ఘనతకెక్కి

తే. నతనిసుకృతంబు వర్జింప నగణితంబు, నతనివరగౌరవం బెన్న నగణితంబు
నతనికీర్తిని వర్జింప నగణితంబు, నతనిఘనమగుశేషుషి యగణితంబు. 22

వ. అని మఱియును. 23

- క. వీరహనుమచ్చ మిక్కిలి, చారుతరం బైనమూర్తి సాహితీయందున్
నేరువు గలియు సంస్కృత, సారాంశము తెఱిగి యతఁడు సన్నుతికెక్కన్. 24
- తే. హనుమదాన వివరింప నాంధ్రమునను, జెలగి కృతిసెప్ప నాతఁడే చెప్పవలయు
నితరకవులను హృదయమం దెంచనేల, ననుచు జనుములు వినులింప నతఁడు చెలఁగె.
- క. దత్తప్పవిధముఁ జెప్పెద, సత్తముఁ డతియుక్తివరుఁడు నుర్విస్థలిలో
హత్తిసీతీస్ఫరణ్, బొత్తిగ నరయంగ విదురుఁ బోలినఘనుఁడె. 26
- వ. అని వెండియు. 27
- తే. హనుమదాసాఖ్య గర్భసుధాబ్ధిచంద్రు, లవని సుబ్బన్న రామరా జనెడుసుతులు
రామరాజు భగీరథరాజుఁ బోలి తీర్థకావడిఁ గొనితెచ్చి వార్తకెక్క. 28
- క. పరనాటక కావ్యంబులఁ, బరమాలంకారములను బండితుఁ డనుచున్
సరసులు నన్నుతిసేయఁగఁ, జీరతర మగుక్తిఁ ర్చి గాంచి చెలఁగుచు నుండెన్. 29
- వ. తదనంతరంబ. 30
- తే. అగ్రజుం డైనయాంజనేయాఖ్యకవికి, భార్య లిరువురు పతిభక్తిఁ బ్రబలిండు
నగ్రభార్యతనూజాతు లజ్జమిత్తు, పేరులొవారి నామము తేరుకొందు. 31
- క. చాయన్న వసుధలోపల, మాయన్నలలోన మేటి మానధనుం డా
చాయన్న చదువ వినియెడి, ధీయుతు లానందవార్ధిఁ జేలుట యరుడే. 32
- తే. ఇతనికమ్ముడు చెన్నప్ప యింపుగులుక, జనులు వినులింప నజ్ఞసంగుఁ డగుచు
సతిసుతులతోడ వేడ్కతో జగతియందుఁ, బరగి గురుపూజ సేయు నదృక్తి గలిగి.
- తే. ఆంజనేయునిచెండవయాలు నుదతి, భాసురాంగి సరోరుహపత్రనేత్ర
శ్రీరమాదేవినమ యని చెలలు వొగడఁ, జెలఁగు ముఖచితకళిబింబ శేషమాంబ. 34
- తే. అట్టిశేషాంబగర్భసుధాబ్ధిచంద్రు, లప్పసామియు నప్పపు యొప్పమిగుల
దారపుత్రాదులం గూడి ధరణీయందుఁ, బరమసంతోషయుక్తులై ప్రబలి రుండు. 35
- క. అప్పపు యాప్రబుధముఁ, జెప్పెద నని పూని వేడ్కఁ జెప్పెను దీనక్
దప్పలుగల్గిన దీర్పుచు, నొప్పగ సరిచేయరయ్య యోబుధులారా. 36
- వ. ఇట్టులాంధ్రగీర్వాణనాటకాలంకారాది ప్రావీణ్యధురీణవిబుధచరణారవిందమకరందా
స్వాదనేందిందిరాయమానహృదయండును, త్వాసురాశిర్వాదామోదసుశీలవర్తనం
డును, ననవరతపుత్రమిత్రసహాయసంపన్నుండును నగునాతం డత్యంతసంతసంబునం
బొదలుచుండ నొక్కనాటిరాత్రియందు. 37
- సీ. హాటకపద్మరాగాదుల విలసిల్లు డంబుమిఱిసకిరీటంబువాడు
మణిమయం బైనట్టిమకరకుండలరుచిప్రామివ భాసిల్లు మోమువాడు

మహాసీయకౌస్తుభమణికాంతు లంతట రాణించు కంఠహారంబువాడు
 చూడ్కికి మిఱుమిట్లు సొని పెడువరసలకంఠకోజ్జ్వలచారుకాంతివాడు
 లే. కనకచేలంబు గట్టినకౌనువాడు, మొలకనవ్వులు మోముపై జిలుకువాడు
 చాల గృవగల్గి లోకంబు లేలువాడు, స్వప్నమున వచ్చి యెదుర సాక్షాత్కరించె.
 వ. ఇట్లు ప్రసన్నుండయి మదంతిలంబుగా నొక్కప్రబంధు బొనరింపు మనిన విని
 సంతోషసాగరంబునం దేలి యవ్వడు. 39

షష్ఠ్యంతములు

- క. పూతనప్రాణవిఘాతుకు, మాతకు సంతోష మొనఁగు మహాసీయనకున్
 జాతభవపాశహరునకు, భూతదయామానసునకు బుధవిరుతునకున్. 40
- క. దేవకివరతనయనకును, భావజనకునకు భక్తమందారనకున్
 పాపనవదయుగభునకున్, గోవర్ధనభారవహనగోపాలనకున్. 41
- క. నరసిరుహంగోచనునకున్, శరణాగతపోషకునకు జగతీశునకున్
 పురుహూతాదివినుతునకు, పరిణయకేళివినోదపరిపూర్ణునకున్. 42
- క. అర్జునరథసారథికిన్, దుర్జయఖలదనుజవరులఁ ద్రుంచినహరికిన్
 నిర్జరపూజితమూర్తికి, నర్జునతరుమూలహతికి నాగమునుతికిన్. 43
- క. నరకాసురభంజనునకు, మురదానవమర్దనునకు మునివంద్యునకున్
 నరసిజభవసన్నుతునకు, కరిమొర విని మకరిఁ ద్రుంచుకరుణానిధికిన్. 44
- క. శ్రీసత్యార్చిక్షులల్, రాసక్రీడలను సలుపురాజాస్యునకున్
 హాసాస్యంబున నెపుడును, దాసీదాసులను బ్రోచు ధన్యాత్మునకున్. 45
- వ. కంకితంబుగా నాయొనర్పంబునైన శశిరేఖాపరిణయం బహుమహాప్రబంధంబునకుం
 గథాక్రమం బెట్లు లనిన. 46

ప్రథమాశ్వాసము

కథాప్రారంభము

- క. వినుసౌధకేతనావళి, జనితం బగువాతహతిని జంచల మగుచున్
 దినమున్ దినముజిహాయములు, ఘనభీతిం జెందునట్టి గజపుర మమరున్. 47
- లే. ఆపురం బేలఁజువతి యబ్జవైరి, వంశపరిపాలనవ్రతవ ర్తనుండు
 దక్షతను బ్రోచుఁ బ్రజలఁ బారిక్షితుండు, గజుతికెక్కినపేరొలగముననుండి. 48
- వ. ఇతిహాసశ్రవణకుతూహలం డై వైశంపాయనమహామునిం జూచి యిట్లనియె. 49
- క. శశికులుఁ డభిమన్యునకున్, శశిరేఖను బెండ్లిచేసి జలజాతౌదుల్
 వసుధకు దా రెటుమెలఁగిరా, విశదంబుగఁ బేటపఱుప వినియెద ననఘా! 50
- వ. అని యడిగిన జనమేజయునకు వైశంపాయనుం డీట్లనియె. 51
- క. ఖ్యాతిగల శౌనకాదులు, శ్రీతిగ వరసూతు నడుగఁ బెంచలరంగా
 నాతఁడు నెప్పిన సత్కథ, చేతోమోదంబు గాఁగఁ జెప్పెద నీకున్. 52
- సీ. గోపురం బటుచూచి యాపురంబునఁ గల్గు గోపురంబుల ముద్దు గొనఁగఁ దలఁచుఁ
 గోటజొమ్మలు సప్తఘోటకంబులఁ దాఁకుఁ దద్రత్నరుచి భానుదారసించి
 వైడూర్యతోరణావళులతో నలరారి చూడవేడుక యైనమేడ లమరు
 నిందురత్నప్రభాసందీపితంబుగా నందమై విలసిల్లుమందిరములు
- లే. నవ్యమణికాంతులను నొప్పునాట్యకాల, లమరుఁ గర్పరవేదు లాయాస్థలంబు
 దీధితిద్వారమా క్షితోరణంబు. భూమిరత్నంబు ద్వారకాపురవరంబు. 53
- క. అప్పురియుప్పరిగలవై, నెప్పుడు నుయ్యాలలూఁగనింతులు శశినిన్
 జొప్పుడఁ గరములఁ బట్టుచుఁ, జప్పట లిడ నుధయఁ దొరఁగి సౌధము లయ్యెన్. 54
- క. అచ్చట మేడలలోపల, నచ్చనగం డ్లాడుచెలలయందము చూడన్
 ముచ్చటమీఱఁగ నాపురి, లచ్చియు వసియించు వేడ్క రమణీయముగాన్. 55
- కా. నీలాభ్రంబులఁ గాంచి పొంగుచు గజానీకంబుగా నెంచుచున్
 వాలాయంబునఁ దాఁకఁ బూని వదునన్ వాలంబు లల్లార్చుచున్
 గాలన్ నేలను జీరి దంతముల నాకాశంబునం గ్రుమ్ముకాం
 త్కాలాకించి సురాపగాఙ్గముల వీరక భీతు మత్తేభముల్. 56
- సీ. పాంసుజాలము గప్పి పవహనవేగంబు మంద మాయె నటంచు మదిఁ దలఁచు
 సింధుదేశేశుల నైంధవగమనంబు సౌధారణం బంచు సరకుగొనవు

- హరిణప్రయాణంబు లాలాళమునఁ జేసి నేర్చుకొమ్మని తమనేర్పుఁ జూపు
మహి మనోవేగంబు మాకుఁ జెల్లు నటంచు జలధి దాఁదెదమంచుఁ జౌకళించుఁ
- తే. గనకమణికాంతులను మించుకల్లెములను, మోము లెత్తుచు వంచుచు మోదమలరఁ
బుచ్చములు మీఁదికెత్తుచుఁ బోగరు మీఱి, కోటలనుదాటు నాపురిఘోటకములు.
- క. చతురాగమముల నీగిన, చతురాస్య నిరాకరించు సరసమనీషక్
క్షీతి పట్టాస్త్రధురీణులు. నతులితవ్రతసాహసేంద్రు, లవనిసురేంద్రుల్. 58
- క. లేజోమదమున మించియు, రాజితరణరంగభూమి రామునిమాడ్కి
జేజేలు నులింపఁగఁ బర, రాజుల మర్దింతు శైలి రాజతనూజుల్. 59
- క. లొమ్మిదినిధులం దొరకిన, యెమ్మెలు గలరాజరాజు నెంచక మదిలో
నమ్మద మందుచు రత్నము, లమ్ముదు రావీటివణిజు లనవరతంబున్. 60
- క. హరిభక్తియె యెల్లవృద్ధు, గిరిగోనఁగా నల్పుచుండి కృషితో నెప్పడున్
సురుచిరధనధాన్యంబులఁ, బరితోషితు లెల్ల పాదభక్తు లప్పరిలోన్. 61
- క. భూయగము ముడివడంగ, నాయుధములు చేతఁ బూని యతిభీకరులై
వేయుగజంబులబలిమిన్, గాయము విలసిల్లు నుండు ఘనభటు లచటన్. 62
- సీ. పరిమళయుక్తచూ సరసిజంబులు లేవె సరసులకే కదా సరసిజములు
పల్లవాధరి మంచి వల్లెపూ లున్నవే పల్లవాగ్రజుల కామలైపులా
భువనమోహిని మంచికువలయంబులు లేవె యవి రాజులకుఁ చూడ నందగించు
కరిగజగామిని యరవిందములు లేవె యరవిందములు నుండు నతనుచేత
- తే. ఘనసుమంబులు గలవటే కంబుకంతి, చిరతరంబుగ నున్న వాచెరువు కేగు
మనుచు విటులతో చాతుర్య మలరఁ బలికి, పువ్వులమ్ముదు రవ్వీటిపువ్వుఁబోంట్లు. 63
- ప. మఱియు నవ్వుట్టణంబు రాజవిరాజితంబు కావున సత్సంఘంబును, ద్విజరాజభాసురంబు
గావున సుద్యానవనంబును, భుజంగసంచారితంబు గావున భోగవతీపురంబును, జాంబూ
నదభూషితంబు గావున జంబూద్వీపంబును, నవరత్నదీపితంబు గావున రోహణాచలం
బును, విబుధనివాసంబు గావున నాకలాకంబును, ధనవికేషంబు గలది కావున లంకా
పట్టణంబును, దివ్యభూజాతపంతంబు గావున నందనవనంబును శ్రీరామప్రకాశ
మానంబు గాన నయోధ్యాపురంబును బోలె నొప్పుచుండి మఱియును. 64
- సీ. ఆపురిసౌధాళికాగ్రభాగంబుల రెంట డ్రావుదు దిండిరీతు లరసి
పరమభయంబుతోఁ బాకారి గజరాజు పరువిడఁగాఁ గాంచి పద్మముఖులు
దరహాస మొదవంగఁ బరిహాస మొనరింపఁ బురుహూతుఁ డాలించి పురముఁ గాంచి
యెంతచిత్తము చూడఁ నీపురం బని మెచ్చి సరసిజాత్మలరూప మరసి యరసి

తే. నాపురంబును హపియించు నీపురంబు, నమరకాంతల నిందింతు రట్టముఖులు
నాహయంబును దోలు నీనగరహయము, లనుచు వినులించియిందు డానందమొందు.

ఉ. ఆపుటభేదనంబు ననిశంబును బ్రోచు దయాంతరంగునికే
దీపితలేజానికే హరిని దీనదయాళుని దేవదేవునికే
గోపికలొలు నచ్యుతుని గోగణపాలుని వాసుదేవునికే
భూపతు లాపులు స్తుతులు భూసురులదిగఁ గొల్పుచుండఁగన్. 66

క. కొంతతడ వుండి పిమ్మట, కంతునిగన్నట్టిసతిని గనుగొనువేడ్క
సంతస మలరంగ మాధవుఁ, దంతఃపురభూమిఁ జేర నరిగిన నపుడున్. 67

క. వాకిటఁ గావలివారలు, ప్రాకటముగ ముందు నడువ ఫణిహారకులకే
జోకఁగ నిరుపార్శ్వంబుల, లోకేశ్వర గరుడగమన లాలాత్తహరీ. 68

ప. అని యనేకప్రకారంబులఁ బ్రస్తుతించుజనంబులమనంబు లలర బహుకరింపుచు
డెబ్బదిరెండుద్వారంబులుం గడచి పద్మరాగస్థితసౌపానంబులు వేగఁ బ్రాకుచు
మహారజతసౌధాంతరంబునకుం జని రుక్మిణీదేవితల్పంబున శయనించి యచ్చటనున్న
సఖిజనంబులం బనిచి రతిక్రీడానినోదంబులఁ గొంతతడ వుండి వెండియు నాస్థానంబు
నకుం జని రాజకార్యనిర్వాహకుం డగుచు దుష్టజననిగ్రహంబునం జేయుచుండె.

సీ. ఆమహాపురుషున కగ్రజాం డైనట్టి బలరామునకు ధర్మపత్నియైన
కమలాక్షిరేవతిగర్భవాసమునందు జన్మించె నొకబాల జలధియందు
నిందిర యేచాయ నందమై జన్మించె నాలీల వేడ్కతో నవనియందు
శంబరాంతకు నవ్యశర మనఁ బొగడొంది బంగారుబొమ్మ నారంగుకెక్కి

తే. ముదిత తలదండ్రీ కల్లారుముద్దుగాను, మఱియుఁ బినతల్లిగారికి మమత గలుగ
సారసారెకుఁ బినతండ్రీ సంతసిల్లి, మాటలాడును శశిరేఖ మధురమొధవ. 70

పంచచామరము. సరోజవత్సనేత్రిరూపసంపదల్ నుతింపఁగా

ధరాధరుండు నేరడంచు దత్సఖిజనంబులకే

బరాకు చెప్పుచుండఁగాను బాల స్త్రీజనాళికే

వరానురాగ మొప్పుఁజేసి వాసికెక్కుచుండఁగాన్. 71

సీ. చంచరికచ్ఛాయమించు నానతికురుల్విధురీతి ముఖకాంతి వెలయుచుండు
నాన చంపకమననాకారమున మించు దాడిమబీజము త్తింకవత్క్రి
బింబోష్ఠిభాహువుల్ బిససాళములఁ బోలు వృత్తకుచంబు లాబిత్తరికిని
హరిపదాకృతిఁ గాంచు హరిణాక్షిమధ్యంబు సరసిజాక్షిపీఠుండు వైకతంబు

తే. నతివయూరులు రంభల నతిశయిల్లు, కాహళులఁగేరు జంఘలు కమలములును

పాదయుగములు నిరసించి వా దొనర్చు, జవ్వనంబున శశిరేఖ నివ్వటిల్ల. 72

వ. మఱియు నబ్బాలికారత్నంబు సఖిజనంబులతో వినోదంబుగా నాడుచు హంసలకుఁ దనగమనవిలాసంబు నేర్పుచు మహాసంతోషంబునం బొదలుచు దినదిన ప్రవర్ధమానయై బెరుగుచున్న సమయంబున. 73

తే. దేవకిదేవి యొకనాఁడు దివ్యమైన, భవనమున నుండి కోడండ్రు బలిసి కొలువ సంతసంబున నుండెడు సమయమునను, ముచ్చటలరంగ శశిరేఖ వచ్చి నిలిచె. 74

సీ. ఆచేళ దేవకి యత్యంతముదముతో మనుమరాలిని గాంచి మమతమించి తల్లి రా రమ్మని తనచేత గదియించి తొడలయం దిడికొని నిడుదలైన కురులు దువ్వుచు గొప్పకొప్పిడి వేడ్కతో ముద్దాడుచున్నంత ముసలి హరియుఁ జనుదెంచి భక్తితో జననికి మ్రొక్కినఁ గొడుకుల దీవించి కోర్కి మించి

తే. తనమనోభీష్ట మెఱిగింపఁ దలంచి రామ, కృష్ణులను జూచి తనకోర్కి క్రేళ్లువారు చున్నదది మీకు వినుపింతు శుభమెలర్చు దేవసుతులార యని దేవి పలికె నపుడు.

క. బాలామణి శశిరేఖను, బాలుం డభిమన్యుఁ డింద్రపాత్రున కెలమిక్ మేలమునఁ బెండ్లిసేయుం, డీలాగున జాగుసేయ నేలా మేలా. 76

క. అనిని విని రామకృష్ణులు, ముచుకొని నీయాజ్ఞ మాకు ముఖ్యం బనుచుక్ వినియవిచారము లొప్పగ, జనని స్పిడ్కించుచు జనిని సంతోషముతోన్. 77

వ. అని చెప్పి వై శంపాయనుండు జన మేజయున కిట్లనియె. 78

శా. ఇంద్రగ్రావచితోన్నతామితమణిహేరాళసౌపానభా కృంద్రప్రసరవేదికానికరమై సౌధాగ్రభాగోన్నమ త్సాంద్రద్యోతితకేతనాంబరమరుత్సంవీడితాంభోద మై యింద్రప్రస్థపురంబు భాసిలె మహాహేమోజ్వలాగార మై. 79

తే. ఆపురంబునఁ బాండవు లేవు రరిగి సంతసంబున నుండెడి సమయమునను బరమసాహసుఁ డైనట్టిపార్థుఁ జూచి, భద్రమల్లేభయాన సుభద్రప్రేమ. 80

మ. కరము ల్లాడ్చి మహాత్మ నామనవి మోకర్ణద్వయం జేర్చు మీ చరణాబ్జంబులచెంతఁ జేరి వరుసకొ మ్మనము ల్లాల్చితక పరిణామంబున నన్నుఁ బొపు గురుని నృద్వాక్షి యాశ్చర్యినిక్ సరసాక్రేసరులౌ మదగ్రజుల నే సంతోషి నై చూడెదన్, 81

క. సతికోర్కులూ కడలేర్పడు, పతియే మఱి లోకమండూ. బరికింపంగా మఱి దలంచి నన్నుఁ బంపిన, నతులితు లగువారిఁ జూచి యభివేగముగాన్. 82

క. వత్తు నని విన్నవించినఁ, జిత్రము రంజిల్లఁ బాండుసంహండు సతినిక్ హత్తుకొని దధమునం దిడి, యుత్తము లగువారివెంట నూరికిఁ బనిచెన్. 83

- క. చనిచని సుభద్ర చూచెన్, వననిధిమధ్యంబునందుఁ బరగెడుదానిన్
వనమాల నమరునగరముఁ, గనుఁగొని మత్తేభయాన కరములు మొగిచెన్. 84
- వ. ఇద్విధంబునఁ బురలక్ష్మికి ముకుళితకరాంబుజమై తదనంతరంబునఁ బురప్రవేశంబుఁ
జేయుచున్న సమయంబున సుభద్రాగమనంబు విని తత్పూరితంబు లెదురువచ్చి
తోడ్కొని పోవ నంతఃపురంబునకుం జని తనరాక కెదురుచూచుచున్న జనసేనకులకు
మ్రొక్కి తదగ్రజాలగురామకృష్ణులకుం బ్రణమిల్లి వారివలనక దీవనలఁ గైకొనుచు
దనకుమారు నభిమన్యుని వారిపాదంబులకు మ్రొక్కించుచున్న సమయంబున. 85
- క. చందురునిఁ బోలుముఖుఁడని, కందర్పుని నిందసేయు కరచరణాంగం
బుదందఁ జూచి మెచ్చుచు, నిందీవరశీత్ర లెల్ల చెందిరి మదిలోన్. 86
- తే. ఎన్ని నోములు నోచెనో యీసుభద్ర, తీర్థయాత్రలు యెన్నిన్ని తిరిగినదియె
పరమపుణ్యాత్మరాలవ్వు పార్థవత్ని. యిట్టితనయైనఁ గని పెంచె నింపుగులుక. 87
- క. అని యింటలు కొనియాడఁగఁ, దనతనయఁడు ముద్దుసేయఁ దనపుట్టింటకన్
జనసేనకులఁ గొల్పుచు, మన మలర సుభద్ర కొన్నిమాసము లుండెన్. 88
- సీ. అంతట నొక్కనాఁ డరవిందఁగోచనుం డంతకపురంబులో నంద మలర
సీలాంబుఁడు తాను నిజశీతములమీఁద వసించి యుండఁగా వారికడకు
జనునియు జనకుండుఁ జనుదేరఁగాఁ జూచి దిగ్గున లేచి యాదేవనిభులు
సాష్టాంగ మొనరించి సత్పీఠములమీఁద నుంచిననుతుల దీవించి రపుడు
తే. మాటలాడుచు సంతృప్తమానసములఁ, జేలఁగుచున్నట్టిభ్రాతలఁ జేరి తాను
గురుతరంబుగఁ బింటవై గూరుచుండె, భాసురాకారగుణభద్ర యీసుభద్ర. 89
- వ. అని చెప్పి వై శంపాయనుఁడు వెండియు నిట్లనియె. 90
- క. సభయు లగురాజపుత్రుల, కభయంబు లొసంగి ప్రోచునర్జునునూనుం
డిభరాష్ట్రపువిక్రముఁ డా, యభిమన్యునిఁ బోలువీరు లవనిం గలరే. 91
- తే. అట్టిసుభద్రుఁ డావేళ నాడుచుండి, తల్లిదగ్గర కేతేర ధర్మరతుఁడు
కృష్ణుఁ డబ్బడు సౌభద్రుఁ గృపను జూచి, కరము చేజేతఁ గీలించి కాగలించి.
- తే. శిరము మూర్కొని ముద్దాడి శ్రీధరుండు, తొడలవైజేన్చి చుంచుదా దువ్వుచున్న
భయయమున వచ్చి శశిరేఖ సంతసమున, నుందరాకారు నభిమన్యుఁ జూచి యపుడు.
- క. పినతండ్రి సేయుమాలిమి. ఘనమై విలసిల్లుకతన గ్రక్కున దానున్
జనుచెంచి కృష్ణతొడవై, వనితామణి యిందులేఖ వసించుటయున్. 94
- క. అభిమన్యుఁడు శశిముఖు వా, రుభయులు నిధులొడలయందు నుండఁగనినయా
నభికులపుణ్యము లురగుల, ప్రభునకు వశమగునె పొగడఁ బొగవనాథా. 95

- వ. ఇ ట్లున్న సమయంబున. -96
- క. ముద్దులు గులికెడు నల్లని, నద్దంబులఁ గేరుచెక్కు లమరినపుత్రిక
ఒద్దిగఁగలదంపతు లని, తద్దయు ముదమంది హరియుఁ దాలాంకునితోన్. 97
- చ. మనశశిరేఖ కర్ణుచు కుమారునకు న్నది నెంచి చూడఁగా
ననవిలుకానికిన్ రతికి నవ్యముగా నొనగూర్చినట్లు నా
వనజభవుండు గూర్చె నిక వాసరము ల్లడవంగ నొప్పు దీ
జనములు సంతసిల్లఁగను జయ్యనఁ బెండిలి సేయు మగ్రజా. 98
- వ. అనిర విని యవ్వుడు. 99
- ఉ. అన్నలు మాటలాడునమయంబున లేచి సుభద్ర ప్రితితో
నన్నయకాలి యైనముసలాయుధుఁ గన్గొని సీమఱిదియున్
నన్నిటఁ బుచ్చుచుండి పరిణామము వేడి భవత్కుమారి యా
కన్నయ మత్సుతాగ్రణికిఁ గారుణికోత్తమ పెండ్లిసేయవే. 100
- వ. అని పార్థుండు మీతో విన్నవించు మటంచు జెప్పెనని సుభద్ర పెండియు. 101
- క. అన్నా చిన్నకొమారితఁ, బన్నగ నాసుతున కిచ్చి బహు మోదముతో
నెన్నఁడు పెండ్లి యొనర్తువా, వెన్నఁడు వినఁ జెప్ప మనిన వికవిక నగుచున్. 102
- క. అమ్మా యెంతటిబేలవె, కమ్మనివిలుకానిసాటిఘరుఁ డల్లునకున్
కొప్పు నొసంగెద సీవున్, నెప్పదిగా నుండు మప్పు నీరజనేత్రీ. 103
- తే. అనిన సంతోషమంది యయ్యంబుజాక్షి అన్న యీమాట నిజ మని హస్తమందు
హస్తమిడుమన్న బలదేవుఁ డాసుభద్ర, పాణితలమునఁ గరమిడి పలికె మఱియు. 104
- తే. మగువ సీ ప్రాణవిఘ్నఁ డైనమఘపసుతుని, వియ్యమునకంటె మా కింక వేఱే కలదె
తరుణి సీ చింతగా దీనిఁ దరుచనేల, విశదముగ సేవు పార్థతో విన్నవించు. 105
- వ. అనిన నవ్వుడు. 106
- క. రేవతిపతిమాటలు విని, భావం బలరంగ బార్థవత్నియు మఱియున్
దేవసుతుఁ డగ్రజుం గని, సీవచనమె వరము నాకు నిర్తలచరితా. 107
- వ. అని యివ్వధంబున సుభద్రాదేవి జనసీజనకులు మన్నన గావించ నహోదరులు బహు
కరింపఁ బరమా మోదంబున వర్తించునమయంబునం దొక్కనాఁడు. 108
- తే. దివిజరాచూలిపత్నికి దివ్యమైన, వజ్రమాక్షికభూషణవస్త్రములను
దానదాసీజనంబు లాతరుణి కొసగి, యబ్జలూచనుఁ డత్తింటికనిపెఁ జెలిని. 109
- క. పరువిడురాఘాలఁ బూన్చిన, యరదంబున సుతుండు దాను నతివేగముతోఁ
గరిరాజగఘన చని చని, పురుహూతఘతాదు లున్నపురముం జూచెన్. 110

- పి. పుల్లజ్జనేత్రి తత్పురము చెంతకు నేగి నగరులోపల జొచ్చి నయముతోడ
నత్త కుంతిదేవి కత్తంతభక్తితోఁ జరణాబ్జములకును సాగి మ్రొక్కి
సాచాలికిని జేతు లంచికంటబుగ మోడ్చి వారిచే దీవన ల్వరునఁ గాంచి
వెండియు బీభత్సుఁ డుండుఁబహముఁ జేరి పతిపాదములకుఁ దా నటు లొనర్చి
- తే. ద్వారపతియందు జరుగువృత్తాంత మెల్లఁ, బలుప విని పార్థుఁ డానందజలధిఁజేలి
నీలవస్త్రంబుదాల్చుతో నెలఁత మనకు, వియ్యమందంగఁ జేసిలే విద్రు మోషి. 111
- తే. అనుచుఁ దనపట్నిబుద్ధికి నాత్మ మెచ్చి, వెలది తలిదండ్రులనుజూచువేడ్కఁబోయి
షేలు చేసితి వని చాల లాలుఁడగుచు, శ్వేతవాహనుఁ డావేళఁ బ్రీతిఁ బొంది.
- క. ఇంటిని దోడ్కొని ఫల్గునుఁ, డంతకసుతభీమయమఖి లాత్మజు లింతుల్
కుంతియు నున్నెడకుం జని, సంతోషితహృదయుఁ డగుచుఁ జయ్యనఁబలికెన్. 113
- క. బలరాముఁ డతనితమ్ముఁడు, జలజాత్ముం డాత్మ నలరి సౌభద్రునకున్
గలకస్తని శశిరేఖకు, నలలితముగఁ బెండ్లిసేయ సమయం బనుచున్. 114
- క. బిసరుసాలోచనయెటుటన్, ముసలియు గోవిందుఁ డిట్లు ముద మలరంగా
బగలుగ నాడుకొన్నా, రసదృశు లగువారిమాట లనృతము లగునే. 115
- క. ఆనిన విని వారలందఱు, ఘనవేణి సుభద్ర సేయుకార్యము నెంతో
వనిపడి వినుతు లొనర్చిరి, కనుగవ లానందబాష్పకణములు దొరుగన్. 116
- వ. తదనంతరంబ. 117
- క. అంతకనుకుఁ డనుజనులు, సంతసమున లేచి కొలువు సభ కేగినచోఁ
గుంతియుఁ గోడంద్రుని దా, నంతఃపురి కేగె నప్పు డవసీనాథా. 118
- వ. ఇవిధింబున. 119
- సీ. కౌంతేయు లేవురు సంతోషయత్తులై బాహుబలంబుతో నాహవమున
శరచాపములఁ బట్టి పరరాజులను గొట్టి వారిచే నరిఁ గొంచు వసుధయందు
రాజసూయము చేసి రంజిల్లుకీర్తితోఁ బాకకాసనభోగపటిమ మించి
కృతయుగధర్మంబు ఖీలితంబున నిల్చి రాజ్యంబు బాలించు రాజసుతుల
- తే. సురుచిరందైనవిభవంబుఁ జూడలేక, శ్రోధమదయుక్తుఁ డైనదుర్యోధనుండు
కపటజూడంబునను రాజ్యముపహరించి, యడవులకుఁ బంపఁ బొండవు లడవియందు.
- మత్తకోకిల. ఉన్నవారని చెప్పఁగా విని యల్లమందునఁ జింత న
త్తున్నతం బగుపాపానుంబుల నొప్పు గొప్పరథంబువై
దిన్నగా వసేయించి సారథి లేరుఁ బోలంగ పోగమే
పన్ను గార్జునరథుఁడై గెను బాండుపుత్రులఁ జూడఁగాన్. 121
- ప. అట్లు దా మోదయెడు దైవ్యకవనసమీపంబునకుం జని తద్వనంబున ఫలంబు లాహు

రంబులుగాఁ బుత్రమిత్రసహోదరులతో వనవాసంబు నేయుచున్న యజాతకత్తుం
గని యుచితోపచారంబుల వారిమనంబు లలరంజేయుచు ద్రుపదరాజపుత్రి యైన
ద్రౌపది నూరార్చుచుఁ గొన్నిదినంబు లుండి యొక్క నాడు. 122

సీ. పరమధర్మాత్ము లాపాండుపుత్రులఁ జూచి హరి యిట్లు లనియె మీ రాత్మయందు
వంతఁ గుండఁగ నేల వనవాసమయంబు గడచిన రాజ్యంబు గల్గు మీకు
దైవసహాయంబు తద్వయం గల దని మఱియు సుభద్రాభిమన్యు లిట్టి
యడవుల బహుకాల మిడుమలఁ బడసేల పంపుము ద్వారకాపట్టణమున
తే. కనిన గోవిందుమాటల కలరి పార్థుఁ, డాసుభద్రను నభిమన్యు నచుపుటకును
సమ్మతించిన సారథి శౌరి చూచి, రథ్యములఁ బూన్చి వెగమె రథముఁ జెమ్ము. 123

వ. అనిన విని దారుకుండు నైనన్యసుగ్రీవ మేఘపుష్పవలాహకంబులం బూన్చి రథంబుఁ
దెచ్చినం జూచి గరుడధ్వజుండు కాంలేయాగ్రజాననుమతంబు పడసి సుభద్రాభిమ
న్యుల రథంబుపై వసియింప నియోగించి తానుం గూర్చుండి ద్వారకానగరంబునకుం
జని జనసిజనుల లైనదేవకీవసుదేవులకు మ్రొక్కి పాండవులు ద్వైతవనంబునం
దున్నవా రని చెప్పి మఱియును. 124

క. చెల్లెలు సుభద్రహృదయం, బుల్లీసము గలుగఁ గోర్కె లూనఁగుచుఁ గృష్ణుం
డల్లంని లాలన సేయఁగ, నుల్లము రంజిల్లఁ జేలఁగుచుండిరి యచటన్. 125

క. అన్నలు వది నెలఁ దన్నుకొ, మన్నన గావింప వగపు మాని ప్రహృష్టో
త్పన్నమతి సుతయుతంబుగ, వెన్నునితోబుట్టు వుండె వేడుక లలరన్. 126

వ. ఇట్లున్న సమయంబున. 127

క. శశిరేఖి యావనంబునఁ, బసిడికి నామోద మబ్బుకగివఁ జెలంగెక
శశి నిరసించినయాస్యం, బసియాడెడుకౌను నూరు లరటులు దలఁచన్. 128

సీ. కలకంఠిశృంగారజలధిమధ్యుబునఁ గుచమందరాద్రి గాఁ గుదురుపరచి
వెలఁది వెన్నునఁ దూఁగువేణితరిత్రాటఁ గరతలంబులఁ బట్టి కాంక్ష లూరఁ
దరచఁగా నమృతంబు తఱచుగా జన్మింప నరవిందశరదుడ తా నాక్రమించి
నందులొ సగపాలు నతివ మోవిని జేర్చి నిలచిన పగపాలు నేర్పు మెఱయ
తే. నంద మమరంగ తనధనుపండు నిలిసి, యవనిలొఁ దీయనిలుకాఁ డనంగఁ బరగె
ననుచు మగువలు వినుతంబ నాత్మయందు, సంతసిల్లుచు నొప్పె నాదంతిగమన.

సీ. పగడంబు వేడ్కతో జగడంబుకొన వచ్చి కనినమై సఖియచేకట్లఁ బడియె :
నించెనటుచి కెంపు నిగ్గున సరిరాక రంగుమీఱినయంగరమున నిలిచె. ....
పంటినప్రభ నొప్పొలిగింబంబుఁ బరికించి తులగాక స్మృత్కుచుఁ దొలఁగఁ జోటు
భ్రాంక మైనట్టియోమంకెనకుసుమధిబు జోధుఁ బూనఁగలేక నాధుఁ బూనె.

లే. పల్లవంబులు సరిగాక పసరు లొండె, నన్నెలంతుక యచ్చుతాగ్రజునిపుత్రి
యచ్చుత స్తని శశిరేఖ యధరమునకు, నన్నియును దుల్యరహితంబు లయ్యె నార. 130

క. అక్కలికి మొలకనవులు, చెక్కులజిగి సన్నుతింబ శేషనివశమా
చుక్కల సేలంభంబులు, చక్కని శశిరేఖసాటి సఖులం గలరే. 131

లే. అట్టి శశిరేఖ ముదముతో నైదువులను, బసుపు కుంకుమ గంధంబు కుసుమచయము
లందముగఁ జెచ్చియిచ్చినఁ గుందరదన, లంద తానందహృదయారవింద లగుచు.

క. మృగనేత్రయిందురేఖకు, దగుమగఁ డభిమన్యుఁ డగుట తథ్యం బనుచున్
మగువలు పాటలు పాడఁగ, నగరాట్కుచ నవ్వొసఁచు నా మోదముతోన్. 133

సీ. అంలిపురంబులో నింతులతోఁ గూడి చదరంగ మాడెడు సమయమందు
నచటికి సౌభద్రుఁ డరిగిన శశిరేఖ రెప్పు వేయక వానిరీతిఁ జూచి
యాత్మలోఁ బలుమారు నతనిరూపము మెచ్చి చిత్తజ్ఞుఁ బోలు మేనత్తొడుకు
చిత్త మెట్లున్నదో బొత్తిగాఁ జెలియరా దెవరి బెండ్లాడునో యింద్ర పాత్రు

లే. చక్కదనమెల్ల ముల్లెగా నుతరించి, అతిశయంబుగ నిర్మించినట్టియజుని
మెచ్చవలె నని మదిలోన మిననేత్ర దర్పకాకారు సౌభద్రుఁ డలఁచి మఱియు.

క. చక్కదనంబున మిక్కిలి, చుక్కలగమికాడు నలుండు సురపతిసుతుడున్
జక్కులతోనికుమారుండు, చక్కెరవిలుకాఁ డటంచు జను లన విందున్. 135

క. వివివి కర్ణేంద్రియములు, ననుదిన మానందమొందె నద్వనసుతునిన్
గనుఁగొని నేత్రేంద్రియములు, ఘనమోదము నొందె ననుచుఁ గౌతుకమతి యై.

లే. మఱియు నభిమన్యుశృంగార మరసియరసి, ప్రస్తుతింపుచు మోహవిభ్రాంతి నొంది
తనమనంబున మగనిగాఁ దలఁచి తలఁచి, యితరకోర్కెలు గోర కాయింతి యుండె.

ప. ఇట్లున్న సమయంబున. 138

తరల. రరినిబోలిన యిందురేఖను రాజమానుండు చూచుచున్
మరిసి దిగ్భ్రమ నొంది వింతగ మారుబారికిఁ జిక్కినన్
అతిశయం బగు మోహతాపము అంతరంగము నేఁచఁగా
హితులతోఁ బ్రతిమాటలాడక యేమిచేయఁగ నేరకన్. 139

సీ. ఇభరాజగమనుఁ డా నభిమన్యుఁ డావేళ మాటాడుకోర్కెతో నూర్పు లిడుచుఁ
బచ్చనిల్తుండు తన్నుఁ బట్టి బాధింపఁగా మచ్చుఁ జల్లినరీతి మందుఁ డగుచు
బలరాముపుత్రిత న్వలరాజుకేళిలో నేలునో లేక తా నేలుకొనదో
యేలకుండిన మారుఁ డేల మన్ననసేయుఁ దుంటి లైక్కిడి పెంటఁ దగులు

లే. కనుచు మోహపురాణిలో నతఁడు మునిగి, తరుణిశృంగారమాత్మలోఁ దలఁచి తలఁచి
జజలలాచను మర్చంబు చెలియ దనుచు, దొరకుసూరుఁడు లేచి పూఁడోట కరిగె.

వ. మఱియు నన్వేషణదోటయగు మనోహరము లైన పల్లెలు మొల్లలు గాజులు విరవాదివిరులు గోరుటలు దేవకొంచనకుసుమంబులు గొజ్జాగులు కేతకీదళంబులు చేమంతివిరువంతు లాదిగాఁగల కుసుమామోదంబులు గొని వినోదంబుగా మకరంద పానంబుసేయఁపట్టుదంబులు ఝముఝు మునిమ్రాయఁ జలించుచుండెడు లతా కదంబంబులును, జంద్రకాంక్షపుమణిమయంబు లైన సోపానంబులపై మనోరంజకం బుగా విహరించుచక్రవాకబక క్రాంచసికమరాళంబులు సుస్వరంబులతో నాదం బులుసేయ శతపత్రనవాస్త్రపత్రకమలంబులతో నలకృతంబు లైనసరోవరంబులును, జంబూతరువిటపంబుల నల్లకొనిన నేలకీలకావిశేషంబులజొంపంబులక్రిందఁ బద్మరాగ స్థగితవేదికాస్థలంబున మనోభవసాయకంబుల కులుకుచు సౌభద్రుండు పసియించి యుండునమయంబును.

141

క. అప్పుడు బలభద్రాత్తజ, ముప్పిరిగోసు మోహ మాత్మ మువ్వర మగుడున్
దప్పక నభిమన్యుండు చనె, నప్రూణదోటకును జేడి లందఱుఁ గొల్పన్.

142

రగడ. చనిచని చూడఁగ నహకారంబులు, కనుఁగొనఁగా బహుభిక్షారంబులు
కంటికిఁ బ్రియ మగుకదళీతరువులు, పంటవలంటికి బహుభూషణ మై
నలలిత మై తగుజంబీరంబులు, ఫలముల నెప్పుడు భాసిలు పనసలు
మధురఫలంబుల మాకందంబులు, మది ముదమొదవెడు మాధవితరువులు
విమలొదకముల వెలసిన సరసులు, రమణీయము లగురాజీవంబులు
నినుకదిన్నియల కిరవగు నేలులు, ననమబాణునకు నానందముగాఁ
బరిమళయుత మగుబహుపుష్పంబులు, పరిపరివన్నెల పారిజాతములు
గలిగినతావుల గాంతలు గొల్పఁగ, హరిపుత్రిక పార్థాత్మజుఁడై
వేడుక లలరఁగ విహారింపుచుఁ దరు, నీడలు గను గొని నెలఁతలుఁ దానున్.

143

సీ. ఆనమిపంబునం దలిరమ్య మైనట్టి నైకతస్థలి కేఁగి సంభోమమున
కలకలంబునఁ బల్కుచిలుకల నటుడించి వేడ్కతోఁ గూర్చుండి నీకె లెమిఁ
గుదములపైఁ జేర్చి రచనగా గానంబుసేయుచు శశిరేఖ చెలులఁ జూచి
పంచమస్వరరాగపటిమ దప్పక మీరు పాడరే యనఁ జెలుల్ పాడుచుండ

తే. నావనంబున నుండిన హంసములును, శారికాకీరసికములు చాలఁ బలుకఁ
బలుకు లాలించి నఖులచే చిలుక లన్ని. బలగములఁ జూచుకోర్కెతోఁ బాఱె వనికె.

క. పాఱినకీరంబులఁ గని, కూరిమి శశిరేఖచిలుక గొబ్బునఁ జని తా
నారామసీమలొపల, భూరితరం లైనజాఙిపూఁబొద వ్రాలన్.

145

క. కనుగొని సుభద్రసూనుండు, వినయంబున దానిఁ బిలువ విచి యాశుకమున్
ఘనుఁ డభిమన్యుఁ గనుగొని, ఛను పమరఁగఁ జేలిమిఁదఁ జయ్యన వ్రాలెన్.

146

- తే. కరముపై వ్రాలు శుకరాజు గరముక్తీతి, సరవిలించిముదముతో శక్రపాత్రుఁ
డోశుకీమణి యేరాచవనత నిన్నుఁ, బ్రేమతోఁ బెంచె జెప్పమా రామచిలుక. 147
- వ. అనిన విని. 148
- క. మారునిఘోటక మిట్లనుఁ, గారుణిశోత్తంస వినును ఘనమగుమదితో
నీరితనూభవ శశిముఖ, కూరిమితో నన్నుఁ బెంచె గురుకులతలకా. 149
- క. ఆరామనీమఱాపల, నారామను బాని నేను నలివేగముగా
నారామచిలుక లరయుచు, రా రాసుత నిన్నుఁ జూడ రవ్యం బయ్యెన్. 150
- వ. అని. 151
- క. ఈలీల శుకము పలికిన, బాలుం డభినుయ్యఁ డంత బహుమోదముతో
లోలాక్షిరాకఁ గోరుచు, నాలోకన సేయుచుండె నావనసీమన్. 152
- సీ. కంజాక్షు లావేళ గానంబు చాలించి విమలనైకతముపై వీణెలుంచి
పాటిపోయిన తమ కూరిమి చిలుకల నరయంగ నేగిన సరసజాక్షి
బలపుత్రి తనముద్దుచిలుక పోయినజాడఁ బోవుచు మల్లెపూఁబొదలు చూచి
జాడిపూలతలన్ని జలజాక్షి వీక్షించి దాడిమితరువు లాతరుణి గాంచి.
- తే. భూరికాఖల విలసిల్లు పొగడతరుల, గుఱ్ఱమామిడిభూజాలవజ్జ నరసి
కదళికాతరు లరయుచుఁ గలికి కూర్చి, చిలుకఁ గానక చింతించి చెలులఁ దలఁచి.
- క. భామలు రా కిటు మసలిరి, కామునీతురంగంబు నరయఁ గనుపడ దోహా
యేమని చెప్పదు నని యా, రామయు నారామసీమ రా రాసుతుఁడున్. 154
- తే. చూచె శశిరేఖ సొగసువాల్చుపుదాని, పొప్ప మైచుచునవరంపుఁ గుప్పెబిళ్ల
లాణిముత్యాలబాపలీ లందమైన, భూషణంబులు మించుపూఁబోణి నతఁడు. 155
- వ. ఇట్లు శశిరేఖం జూచి సౌభద్రుండు తనమనంబున. 156
- క. సుందరి శశిరేఖకుఁ గల, సుందెడు తలవెండ్రుకలకు నమమగుచందం
బంద మగు మోముఁ గనుగొనఁ, గందర్పుని మేనమామగతి నెలరాచెన్. 157
- ఉ. చూచితి నిర్ధరాంగనల సుందరి నింద్రునిరాజిఁ జూచితిన్
చూచితి నాగకన్నయల సుందరరూపవిలాసవై భరతో
చూచితి రోహిణి రతిని జూచితి యక్షసరోరుహాక్షులక
చూచితిఁ గాని దీనిసరిసుందరరూపము లేదు వారికిన్. 158
- ను. పురుషులతోవలకాంతు లీకురులతోఁ బూర్ణేందుఁ డీమోముతో
నరజాబిల్లిమెఱుంగు నెచ్చుదురుతో నజ్జంబు కండ్లొయితో
మరుచాపం బరయంగ భూయ్యుగముతో మత్తాళి దృక్పాళితో
సరి గా నీచైలిసౌకుమార్య మిలలా శక్యంబె వర్ణింపఁగాన్, 159

- క. అబ్బబ్బ యీసభిమణి, గుబ్బచనుద్వయము స్వర్ణకుంభః బుగ్గ లీ
కమ్మర మగులితుచంబులూ, యుబ్బిననుమకందుకములూ యురుజక్కవలూ. 160
- క. చక్కనిమాక్కివారం, బక్కజమగురత్నపదక మమరినయరముక్
చక్కెరదిండివజీరుని, చొక్కపుసింహానంబు సొబగు వహించెన్. 161
- క. నారీమణితొడలనెంటులు, వారక నయశాలు లరయ వనితసుజంఘుల్
వారిజముఖిపాదంబులు, సారసములు కాంతకౌసు సత్పథ మయ్యెన్. 162
- క. శశిముఖుచభారంబున, నసియాదును గౌ నటంచు నబ్బభవుండుక్
విజయమలి లోహాలికక్, బొసగించెనొ యనగ నారు పాలెనికి నొప్పెన్. 163
- వ. ఆని సౌభద్రుండు శశిరేఖరూ పాలిశయంబుఁ గొనియాడుచున్న సమయంబున. 164
- సీ. చెలియ ధమ్మిల్లంబుఁ జేర్చినవిరజాజి పరిమళం బంతటం బ్రబ్బికొనగ
నళికంబువై దీర్చుతిలకంబుకమ్మారి నిస్తులం బగుతావి రస్తుగురియ
నబ్బాక్షి గుబ్బుల నలదిగంగందంబు గుప్పన నామోద ముప్పతిల్ల
సాంబ్రాణిధూపవాసన మించుచేలాంచ లంబు కుచద్వయి లలిని జార
- తే. మరునిగజ్జెలగుజ్జంబు పరువువారు, కరణి నూపురములు గల్లగల్లు మనగ
సొగసుయానంబుతో వచ్చునుదతిఁ జూచి, కలకలంబునఁ బల్కె నాకలికిచిలుక.
- వ. ఇట్లు పలికిన విని. 166
- తే. శుకముకై చూచె శుకవాణి సొగసుకాని, నోము నిరసించురుచులనెమ్మోమువాని
సొగకన్నులవాల్టూపు చూచువాని, మొలకనవ్వులు మోమువై జిలంకువాని. 167
- క. హనుమ త్కీతుతనూజాం, గనుగొవి భల్లాబ్జ నేత్రి ఘనలజ్జిత యై
చనిచని మాటున నిల్చిన, మవసిజాడెవనాటెఁ బువ్వుమార్గ నిచయముల్. 168
- ఉ. అండబయానకు నిర్విరహ మగల మై ధృతిదూరి యిత్తుకో
దండునిబాణవేదనను దద్దయు మూర్ఛ మునిగి పిచ్చటక్
గొండొకవేళకుం దెలిసి కోమలి పార్థిని జూచి సిగ్గుతో
వెండియుం జిల్క నివ్వునుచు వేడక యూరకయుండె నచ్చటన్. 169
- వ. ఇట్లు లజ్జానన యై యున్న శశిరేఖం జూచి సౌభద్రం డిట్లనియె. 170
- సీ. సఖయ నీమోముతో సరిగాక రేరాజా మదిఁ గుంది మిక్కిలి మలినుఁ డయ్యె
నింది నీకురులతో నించుకసరిగాక కవలయంబులు మాతగొనియెఁ బవలు
అలిప నీతెక్కుల కద్దము ల్పరిగాక రసయు క్తమై కొంత వసుధకెక్కె
కుంజరయాన నీకురులతో సరిగాక సారంగములగుంపు చనియె దివికే
- తే. చూడ్కులకులోగి జింకలు సొచ్చెఁ బొదలు, యానమున కోడి సరసికి నంచలరిగె
నీవు పల్కెడివల్కులు నేర్చుకొణకు, చిలుక నిన్నాశ్రయించునే కులుకులాడి. 171

- క. లలనామణి నీకుంగల, చెలువము గడుచింప జేసెనువశమా
వలరాజు బారి కొర్వక, వలపున సేసాగము: నొంత వర్ణన సేతున్. 172
- సీ. నీపాలతలముతో నెనగాక జాబిల్లి తొల్లనే పసుధలో దూపుక డయ్యె
నీకన్నుబొమలతో నెనగాక వరువిల్లు తుంటయై మిక్కిలి గంటులాదవె
నీమోవికొత్తితో నెనగాక పుడుబు కాకిన్యమై చేతికట్ట బడియె
నీమేనిచాయతో నెనగాక కనకంబు కమటంబులొ జొచ్చి కాక నొండె
తే. తెరవ నీడుచయగముతో దీటు గాక, పటుతరం బైనజక్కవత్ పక్షు లయ్యె
బోటి విను నీదుకొనుతో సాటిగాక, గురుతరం బగుసింగము ల్లుహలు సొచ్చె. 173
- వ. అని వెండియు. 174
- కా. బాలా నీమృదుగానమాధురిమచే భావంబు నీరయ్యె ని
న్నాలోకించిననాదుమాడ్కులకు నానందంబు వర్ణిలె నీ
లీలో ద్యానవిహారము న్దన వశం జెందె నాచిత్త మో
లోలాక్షీ నను గాముబాణములకు లోజేయకే వేడెదన్. 175
- క. అని సౌభద్రుడు పల్కిన, విని కొమలి సంతసించి విజయతనూజు
గనుగొని హాసానన యై, వినయంబున నిట్టలనియె వీరాగ్రణితోన్. 176
- ఉ. మేరుగిరింద్ర ధైర్యజిత మేదిని గామిను లెంచిమాచినన్
ధీరత బాపనేర రు తెల్పి తుకంబును గాన కీవనిన్
వారిజనేత్రుల నివ్వడిచి వానిగ వచ్చితిం జిల్క నీయవే
కారుణికాగ్రగణ్య యని కంజవశేక్షణ విన్నవించినన్. 177
- చ. జలధరవేణిపల్కులకు సంతనమొంది సుభద్రసూనుఁ డా
చిలుకలకొల్కి కి ట్లనియె జిల్కలు సేవలె బల్కునేర్పునే
కలికిరా చిల్కపైమమత గల్గినఁ గైకొను సుశయించినన్
బురుదు మాట లేమిటికిఁ బాకజలోచన కొం కికేటికిన్. 178
- క. ఆమాటకు బింబాధరి, మోమోటము మాని పల్కె ముద మలరంగా
సామాన్యమై పరపురుషుల, సామాన్యముఁ జేరి సఖులు సంభాషింపన్, 179
- క. వలవనిసుద్దులు వల దీచిలుకను దయచేయు మింక జేరెద సఖులన్
పలుమరు పల్కుట మాకుం, గులధర్మముగాదు దేవ కోపింపకుమీ. 180
- వ. అనిన విని సౌభద్రుం డి ట్లనియె. 181
- చ. పరపురుషుం డటుంచు నను బల్కుగ నో రెటు లాడె బాల్మమం
దిరువురఁ జూచి నీజను లిద్దఱుపల్కినపల్కు లన్నియున్

మరచి లే యావనం బనెడు మాంద్యము గప్పిన విట్టివీగుచున్
చరిచరితులం బలుక బాడియె నీకు వరోజులొచ్చనా. 182

ఉత్సాహము. కోమలాంగి నిన్ను నేను కోరినందు కేమి నా
కామితంబు పృథ్విమాయె గాముబాధ కోర్వ నిం
కేమిసేతు మామహాతు రిట్టిమాట లాడ నీ
కేమిబోధ గల్గె జెప్ప మితి దీని దాచకన్. 183

వ. అని మఱియును. 184

క. పలుమరు నాతో బల్కుట, కులధర్మము గాదటంచు గొంకక నీవున్
బలికిన పల్కులు మదికి, స్తులంకులవలె నాలె నింక ముచ్చట లేనా. 185

వ. అనివల్కి సౌభద్రుండు తనమనంబున నిట్లని విచారించె. 186

క. భాతరుణి పల్కుపల్కులు, నీతిపథం బగుచు దోచె నే నాడినవే
నీతికి బాహిర మైనవి, నాతికి బాణంబు లగుచు నాటక యున్నె. 187

తే. ఏను బల్కిన పల్కుల కితిమనసు, నొచ్చునో దీని కేమనవచ్చు మదికి
సంకయము గల్గెనని సవ్యసాచిపుత్రు, డేమితోచక తలయూచి మోమువంచి.

తే. చిన్ననై యున్నయోతనివిధముఁ జూచి యిందుముఖి చాల చింతించి యేను పనికి
నేల వచ్చితి శుక మేల యితనిచేతఁ, బట్టు వడె నని మదిలోన నిట్లు లనియె. 189

ఉ. చుక్కలజేసిమైతఖంకఁ జూచి హసించుచు పీని మోము యా
చక్క రథయ్య లోపుగను సారెకు నొప్పుచు పిరిసుందరం
బుజుమయ్యెఁ జూపులకు నంబుజసేత్రలు వీని. జూడఁ దా
మక్కర గల్గి రమ్మనరె యంగజాకేళికి మాటిమాటికిన్. 190

వ. అని వెండియు. 191

సీ. నోరెఱుంగక నేను నుడివితఁగా కొన్ని యందుకు హృదయంబు కండనేమొ
ఏ కెంత నితనికి నిండుచింతనన ల్తముదామె వలతుడు తలఁచి చూడ
నీగుణాధ్యుడు నాకు నీకుడు గాకున్న సొగసేల చిలుకేల సొమ్ములేల
వగకానిచిత్తంబు వగపెట్టఁగా నొనె యనిపల్కునంతలో నతఁడు డేసె

తే. పపుడు పనితకు మోహ మత్యదిక మైన, దరువుమా లేల నని నచ్చి దద్దరిలక
దేవదత్తధరాత్మజుఁ డేరి చూచి, పడఁతి జేతలు బోడించి పలికె భక్తి. 192

క. నేను వచించినవాక్కులు, మానసమున నుడవలదు మామా యిపు డీ
దీనతఁ బొందఁగఁ బనియే, మానస మింక నెత్తి మాటలాడుము నాతోన్. 193

వ. అదియునుం గాక. 194

క. రాజాస్థలమై మిక్కిలి, రాజులు మఱి కోపగించులా గరమంగా

గాజులగుజెకు రోకలి, రాజితముగఁ భూనిసట్లు రాజతనూజా.

195

శ. అని మఱియును.

196

సీ. వానవివరపుత్ర భాసురంబుగ నీకు దేవి గాకున్న నాదేహ మేల
చెలువొంద నీనుఁ బెండ్లి చేసుకోవలె నంచు ననవరతంబు నే నాత్మఁ దలఁతు
బాగుగా నాకోర్కె ఫలిత మా బెన్నఁడో వనజసంభవుఁ డెట్లు వ్రాసినాఁడో
అవిగాక నీచిత్త మరయంగ నెట్టిదో దేవ నామది కేమి తెలియ. దనుచుఁ

తే. బలుకు శశిరేఖఁ జూచి సౌభద్రుఁ డాత్మ, సంతసిల్లుచు నిట్లుచు దంతిగవహ
మనసు మర్తంబుఁ దెలియక మందబుద్ధి, నగుచుఁ బల్కితి నాపల్కూ లాత్మనిడకు

సీ. కలికి నీపైఁ గోర్కె గలిగినందుకు నీవు కరుణించకుండినఁ గంతుఁ డేల.
మనసీచ్చు నామీద మార్గణంబులు పూని మది నాట నేసె నామాట వినుము
వసుధలో క్షత్రియవరులకు గాంధర్వపరిణయం బొకటొప్పుఁ బంకజాక్షి
అదియె యోగ్యంబుగా నగుపడె నిప్పుడు జాగు సేయఁగ నేల శంబరారి

తే. కేళిలో నన్ను నేలవే బాల యనుచుఁ, బలుకు సౌభద్రుఁడవలపు భావంబు దెలిసి
వెలది చరణంబు లొక్కింత వెనుక కిడుచు, దిట్టతనమున నతనితో నిట్టులనియె. 198

క. ధారుణిలో మగవారలు, ధీరు లటం చనఁగ విందు దేవా నీ వా
ధీరగుణం బెడసేయుచు, నీరితిం ద్వరపడంగ నీకుందగునే. 199

క. వెడవింటివానిబాధకుఁ, దడ వోర్వఁగలే నటంచుఁ దత్తరపడుటకే
గడుఁ బరమాన్నము నార్చక, నుడునుడుతుది జ్ఞానోట్టు లున్నని చూడన్. 200

క. పెద్దలు బలకృష్ణులు మన, కిష్టతీసి పెండ్లి సేతు పంపకు. గా
విద్వంసుఁ గలసియు ధరలోఁ, బద్దుకు రానేల వినుము పార్థతమాజా. 201

తే. మగువలకుఁ బెండిలికిమున్ను మరునికేళి, జొచ్చి పురుషులఁ గలసిన మెచ్చ రవని
జనులు నొందింతు రటమీద జనునికనకు, లరివిధంబున జాతురా యబ్బముఖిని. 202

క. తలవంపు లేలఁ జేసెడు, కులకాంతలబోన నాకుఁ గురుకులతిలకా
చిలుక నొసంగిన బోయెద, వలపున హృదయంబునందు వగవకు మామా. 203

వ. అని యివ్వధరంబున. 204

ఉ. సుందరపల్కుపల్కు లొకసొంపుగ వీనుల నాలకించి యు
నందపయోధిఁ జేలి నరనందనుఁ డాచెలి డాసీ వెగఁప
యిందునిభాగ్య నీచిలుక నిచ్చెదఁగొప్పుని చూపి డెందము
గొందలమందఁగా నొడిసి కోమలివృక్షముఁ బట్టి యట్లునెన్. 205

ఉ. శంబరవైరివేదనకు శక్యముగాదు మనంబు నిల్చుగా
నంబుజనేత్రి నీదునధరామృతపానము సేయకున్నఁ బ్రా

ణంబులు దక్కనేర వని నాహృదయంబునఁ దోచె నన్నుఁ జే.
మంబున నేలవే రమణి మాటలతో నొక జాగుసేయకన్.

206

చ. కులుకుమితూరి నీబటుపుగుబ్బలు నాయెద నుంచి వేడ్కతో
వలపునఁ గొంగిటన్ దిగిచి వాతెర నొక్కుచు ముద్దు లిచ్చి చ
క్కలిగిలిబెట్టి నామదికిఁ గీల్కొన సంతసమందః జేసినం
జిలుకపటాణిరాతు నొకచీరికిఁ గొందునె హంసగామినీ.

207

ఉ. చిత్తజూఁ డేయుతూపులకుఁ జిత్తము తత్తరపాటుఁ జెందుచుం
గుత్తుకబంటి మోహమున గ్రంతుచుఁ దేలుచు నున్నవాడ నీ
చిత్తము నాదుభాగ్య మని జేరెడు నద్దనపుత్రుఁ జూచి యా
మత్తగజేంద్రయాన మరుమాటవచింపక నూరకుండినన్.

208

సీ. వెండియు సౌభద్రుఁ డండజయానతోఁ బరికె నావై నింత పంతమేల
కంతునికేళి కై యింతగాఁ బ్రార్థింపఁ గరుణ యాపొత్తెనఁ గలుగ దబల
మామకూఁతురటంచు మది నమ్మినందుకు పృథ్వీసేయకే నన్ను బృథునితంబ
యేలనే యనుమాన మేల నీలాలక యేలనే భయము యింకేల సిగ్గు

తే. ముదిత విను చల్లకై వచ్చిముంత దాఁచుఁ చందమైతోచె నొకఁ జాలు జాలఁచుఁ
బలుకుసౌభద్రుఁ తత్తరపాటుఁ జూచి, బిసరుపణన శశిరేఖ భీతి బొంది, 209

ప. ఇవ్విధంబున నీలాంబరతనూజాత భయాకులచిత్తయై సౌభద్రునికరంబు విడిపించు
కొనునామర్థ్యంబు లేమింజేసి తనమనంబున నొకయుపాయంబు చింతించి యిట్లు
నియె.

210

క. అదె నాసఖు లరుచెంచిరి, వదలు కరం బనుచుఁ బలుక వాసవిసూనుం
డెద చెడి కరము స్వీడినఁ, బదములు పడకంగ నరిగి పణఁతులఁ జేరెన్.

211

ప. ఆనమయంబున.

212

సీ. పంకజానన తన్ను బొంకించిపోయిన దశదిశ ల్విడిచి తాల్చి డించి
పెన్నిధిఁ గోల్పోవు పేదచందంబున విన్నవై పలుమారు వెచ్చ నూర్చి
విజయతనూజాండు విరసాతాపంబుతోఁ దనకుఁ దా నాత్మలోఁ దలఁచె నపుడు
ఘాయ చేసి లొలంగె మరల రా వాకొప్పు యేయుపాయము తోచె నేమిసేతు

తే. దానిముద్దులనగు మోము దానిసొగసు, దానిమాపులు బెళుకులు దానివాయలు
దానికులుకులు నడకలు దానినడలు, కన్నులకుఁ గట్టినట్టుగా నున్న విప్రుడు.

213

క. అంగజారణరంగంబున, నంగనకును నాకు నాల మబ్బినయపుడే

బంగరుకుక్కుమంబులతో, నంగజా నర్పింతు మదికి నానందముగాన్.

214

వ. సౌభద్రుం డివ్వీధంబునఁ జింతింపుచు నుద్యానంబువలవడి మందిరంబుఁ బ్రవేశించె
నంత నక్కడ. 215

సీ. జేసితూపులవానిగాని శోర్వంగ లేక పరితాప మొందెడు భాసురాని
శశిరేఖ వీక్షించి జలజాక్షు లావేళ యెలనాఁగ చింతింపవలవదన్న
రావకన్నయ లిట్లు రమణుల నెడఁబాసి పోవుట నుచితమే పువ్వుబోడి
యేమిచిత్రము గంటి వింతలో నీవింత చిన్నవోనేటికి సింహమధ్య
తే. మంచుబొదివినకమలంబుమాడ్కి నీదు, మోముమై జేమటబిందువు ల్లుదిత వొడమఁ
గారణం బేమి వేగమే కలతెఱుగు, బాల శశిఫల చెప్ప మింకేల భయము. 216

క. అని పలికినఁ జెలికత్తెలఁ, గనుఁగొని తాలాంకుపుల్లి కంపితమతితో
వివరమ్మా వివరించెద, పనఁజాయతనేత్రులార వారనిప్రేమన్. 217

సీ. ఈరామచిల్మకై యారామసీమలో జుట నెవ్వరు లేక యొంటి నరుగ
నానమోపంబులో నభిమయ్యఁ డీశుకీమణిఁ జేతఁ బట్టుచు మధురమైన
వాక్కుల కానందవార్ధి మగ్నత నొంది ననుజూడ గాంక్షించుదుమని జూచి
నంతలో నరపదియాశుగంబులు పూని కంఠుఁ డిద్దఱిమీఁదఁ గదిలె నపుడు
తే. విరహతాపాతిశయముతో విజయసూచు, డుగ ముప్పొంగ నను బట్టి యతనుకేళిఁ
బ్రోవు మని చాల వేడఁగా బొంకుపఱచి, విఱిఁతనమునఁ జరుచుచి బేలనైతి.

వ. అని మఱియును. 219

తే. వానిరూపంబుఁ దలఁప నామాననంబు, చంచలత నొందె నిప్పు డాపంచశరుని
బాకఁ బడసిన వేగమే ఘోరికృష్ణుఁ, వాని నను ఘోర్ని నావరే వనితలార. 220

క. అని వివశత్వము నొందిన, కనకాగ్ని జూచి స్థులు కళవళపడుచుకొ
మనమున భయవిహ్వలలై, వనితామణి కిట్లు లనిరి వారిజనేత్రుల్. 221

క. లలనామణి నీమాటలు, విలసితముగ నాలకింప వింతగఁ దోఁచెకొ
వలుపగువలపువహించుట, కలికీ ము న్నెఱుంగవేమె గాంధీవిసుతునిన్. 222

మ. అతఁ డేలాగనఁ బట్టె నీదుకర మాహ యుక్తమే వానికొ
మలిలే కుగ్రత నిన్నుఁ బట్టినపుడు న్నన్నించి రావచ్చునే
పలి నీతండ్రులు మాతలు నిద్రిసినచందంబు దా మెత్తురే
యితరు లప్పిసనూడ్చి బల్కు దనఁనే యచ్చువకూలంబుగాన్. 223

క. జడుఁడై సుభద్రసూనుఁడు, దుడుఁగ నను బట్టుకొనుట దూష్యము వానికొ
విడనాడి వచ్చినా నని, కడువడిఁ జింతింపఁ దగదు కలికీ నీకున్. 224

క. అని మోహ మెడలఁ బల్కిన, విని శోమలి సిగ్గువొడమ విహ్వలమతితో
ఘనఘోరతలఁ గనుఁగొని, గనుఁగవ లరుణములంగాఁగ గామిని పలికెన్. 225

ఉ. కామినులార మీ తెఱఁగుఁ గానక మిక్కిలి యాప్తులంచు నా
భామినులంచు నమ్మి బహుభంగులఁ జెప్పుచు మోసపోతి నా
కామము లింత చేసె నని కన్నుల నీ రిడి మాటిమాటికిఁ
సామజరాజగామినులఁ జంద్రనిభానన చూచి యిట్లనెన్. 226

ఉ. కప్పయెలుంగుపాములునుగారె మది దలపోసి చూచినన్
తప్పలుగావు బద్ధ మిది తామరనేక్షణలార పూర్వమ
దొప్పగ రాచన్నయల కొక్కికవేళల మోహ మబ్బినన్
జెప్పురె తోడిచేడెలకుఁ జేసిన వారలు కొక్కె దీర్పరే. 227

క. మీవలెను బల్కుచెలు లీ, భూపలయమునందు లేరు బుద్ధులు దెలుపన్
కొనిదు లెందుకు మీరే, భావజు మోహభిఁ బడనిచుకజనేత్రన్. 228

ప. అని మఱియును. 229

క. ఆదయ లయి నన్ను నాడిన, నది సప్తత మగుచుగాని యద్భుతమునెన్
మదయుతులై యీ తెఱఁగునఁ, బదపడి నిందింప మీకుఁ బాడియె తలఁపన్. 230

ప. అని సఖజనంబులతో రాహిత్యమాత్మజ వెండియు నిట్లు. నళినిపాతకపూతంబునఁ
బొరలుదానికిఁ గొరవొ జూపిన తెఱఁగున పదమగల మదచుబాణంబులఁ బరితపించె
డునన్ను ములుకలమఱివలుకుల నులుకిపడఁ జేసితిరని గద్గదకంఠంబుతో నెలుంగెత్తి
యెడ్చె నయ్యవనరంబున. 231

సీ. కలకంఠ లక్ష్మణకంఠపితృహృదయలై కామపాలునిపుత్రి మోముఁ జూచి
హాస్యరసంబుగా నాడినహాస్యము వ్విరసంబుగాఁ దోచె వెలది నీకు
బ్రాణపదు బైనపడఁతులపై నీతి కొపంబు సేతురే కుందరవన
నీలాంబరుడు భామ నిన్ను సౌభద్రున కిచ్చి పెండ్లిని జేయు నేల చింత
లే. పరఁగ నాతనిసింగార మరసినంత, మరులు పుట్టుట చోద్యమే మందగమన
కుఘదమిత్రుఁడు రోహిణిఁ గూడునట్లు, రతిసుఖంబున నేలచే రాజమతుని. 232

ప. అనుచు నిద్విధంబున నయ్యతాగ్రజునిపుత్రి నుల్లాసంబు లగునల్లాపంబుల నూరార్చి
వైత్యోపచారంబులు సేయ నొక్కింతసేపునకు సేదదేరి కలహంసగామినుల కరంబు
లూఁకగొని యారానుంబు వెడలి నగరు ప్రవేశించి మణిమయసౌధాంతరంబునకుఁ
జని శయ్యాతలంబుఁ జేరి మోహతాపంబునం బొరలుచుండ నాకళిరేఖ విధంబు
గనుగొనఁ జాల కేగెనో యన సమితుండు తెల్పి పోవుటకు నొకప్పుడు నానకు
యంబున. 233

ప. పదపడి సంధ్యకాలుఁ డనుపాంథుఁడు శృష్ట హరింపఁగోరా తా
జడలంక నెట్టరేఖ లనుసారద్రపురజ్జుల నుట్టిగట్టినతొ

- నదమలమైననర్మకలశంబును వారిధి డించెనో యనక
ముదమునఁ బశ్చిమాంబునిధి ముగ్ధున దోయజమిత్రబింబమున్. 234
- క. తమ్ములు ముకుళించెను భయ, దమ్ముగఁ జలియించెఁ జక్రదంపతు లీలొ
కమున నుండినవల్లి, కమ్ములొనుండి వెడలె ఘనసర్పములున్. 235
- క. పగవాఁడు వార్ధిఁ బడె నా, వగపాసెను బొమ్మటంచు వడిఁ బరువిడుచుకొ
జగతిని జోరులు మెచ్చగఁ దగ ధనికులు భీతిఁ జెందఁ దమము చెలంగెన్. 236
- క. హరివద మనుకన్యామణి, మురిపంబునఁ గాలవిటుని ముద మొనరింపకొ
దిరముగఁ గొప్పన నుంచిన, విరులన నక్షత్రసమితి వెలసెం దరుచై. 237
- చ. వెలయఁగ పూర్వదిక్కుదతి వేడ్కఁ జెలంగెడుమానసంబుతో
జలనిధి పెట్టెయం దిడినచారుతరం బగువజ్రరేకడికొ
మలినము వాయఁగా మెఱుగుమాక్కికహరము చేతఁ బట్టి తాఁ
దల నిడుకొన్నదో యనగఁ దమ్ములకాత్రపుఁ డొప్పె తూర్పునన్. 238
- క. కప్పురపుభరణి విప్పిన, చొప్పన బ్రహ్మాండమెల్ల సొంపువహింపకొ
ఓప్పుగ వెన్నెల దోచెను, గుప్పన దస్కరులు భీతిఁ గుందుచు వగవన్. 239
- తే. కువలయంబున నుండినకువలయములు, పృథ్విచయమున పెనియించుపక్షిచయము
గాన మొనరించుగంధర్వమానికులును, సంతసిల్లుచు నుండి రాసమయమునను. 240
- ఉ. కంతుఁడు రం తొనర్చుచును గార్చుక మెక్కిడి నారిఁ దీడి య
య్యింటిని బెసిబాణముల నేసిన వెంటనె మందమారుతం
బంతనె వచ్చెనభ్రమున నంగజమాతులకాంతు లింతికి
న్వింతగఁ దోచిన న్విరహవేదన కోర్వక బెగ్గడిల్లుచున్. 241
- ఉ. భావజుఁ గూర్చి యిట్లనియె పంకజసాభునిపుత్రుఁ డంచు సం
భావన నేసి చెప్పుదురు భావజ నీ కది యొప్పు దుర్విలా
వావి యెఱుంగ కీవిధము వారిజనేత్రుల తల్లి చెల్లెల
స్థావములేక వైఁబడిన భామలు తిట్టక మాననేర్తురే. 242
- క. అద్రిధరతనయ నీ వా, రుద్రునిసెగకంటిచేత రూపము చెడియుకొ
విద్రుమరుచిరోష్ఠల్లచై, నుద్రేకము చూప నీకు నుచితంబగునే. 243
- క మామా యల్లుండు నొకటై, మామానముఁ బాసి వమ్ము మనసియరుగా
మీమీగర్వము లరయంగ, కామా ! వివరింపఁ గొంతకాలమె చెల్లున్. 244
- భ. అని పల్కి శశిరేఖ చుక్కలజేసిం జూచి యిట్లనియె. 245
- సీ. చల్లనివాఁ డంచుఁ గల్లలాడుటెగాని తాపంబు నొందించుపాపి నీవు
సత్ప్రభుం డని నిన్ను సరసు లెంచుటె కాని యాశ్రితలేపంబు లాఁతు నీవు

- సన్తార్గుఁ డనిబుధుఁ డ్చాటుచుందురుగాని సతులపాలిటి నిశాచరుఁడ వీవు
మాధవు మఱిదనుమాట యొక్కటెగాని యక్క-మందిరమున కహితుఁ డీవు
తే. ఇట్టివాఁ డని తెలియక నీశ్వరుండు, చేరదీసిన శిరమువై జేరి లీవు
పరమదుర్మార్గుఁ డని నిన్నుఁ బలుకవలయు, వసుధ సన్తార్గుఁ డందురే వారిజారి. 246
- క. సర్వజ్ఞా శిరముఁ జెడిది, సర్వము నే నంచుఁ దలఁచి సంతసపడుచున్
గర్వమున సఖుల నేఁచినఁ, బర్వమునను నిన్నుఁ బట్టి పాము కరవదే. 247
- క. చక్రైరదిసిపాయికి, దిక్రైతివి నేఁడు నీకు దిక్రైవ్వరురా
యొక్కొకపక్షములొనన్, చుక్కలగమికాఁడ తగదు నుదతులనేఁచన్. 248
- ప. అని మఱియును. 249
- క. మలయానిల నీ వింతగ, జలజాతులమోద జలము సాధించినచో
ఫలమేమి వసుధలోఁ గల, పాలఁతులగో డేల నీకుఁ బో తెప్పరమా. 250
- ప. అని యివ్విధంబున మదనశశిసమీరుల నిందింపుచు విరహనలంబున శోర్వక డగ్గర
నున్నసఖిజనంబులతో నిట్లనియె. 251
- తే. వినఁడు కంజాత్తులార నావిన్నపంబు, పార్థపుత్రుఁడు చెప్పిన పల్కులకట!
వినక నిటు వచ్చి-నే నెంత వెట్టినెతి, దమ్మిబాణునిబాధకుఁ దాళలేను. 252
- తే. అనిన శశిరేఖ నీక్షించి యబ్జముఖులు, పాలఁతి విజయాత్మజుని నీవు పొందినపుడు
మరుఁడు చంద్రుఁడు గాడ్పు నీమందిరమునఁ, గాచియుందురు పగపేల కమలనేత్ర.
- క. మగువలు పల్కిన పల్కులు, తగ వొప్పుగ నాలకించి తత్తరపడక
వ్వగమాని యుగారకుండెను, భగవాహను నన్నపుత్రి గాసిం బడకన్. 254
- భుజంగ ప్రయాతము.
- మురారి స్రమానాథు మోదంబుతోడ, స్వరాకంచు సద్భక్తిభావంబుతో మ్రొ
క్కి రాజీవనేత్రాస్వకీయాదులం బ్రోచి రాజిల్లఁగా జేయు శ్రీకృష్ణమూర్తి. 255
- గద్య. ఇది శ్రీమ త్సూర్యనారాయణ కరుణాకటాక్షవీక్షణాలంకారసుస్థిరామృతవాక్య
జనిత కవిత్వ రత్నాకరపంశపయఃపారావారరాకాసుధాక రాంజనేయాఖ్యతనూజ
అపుష్పనామధేయప్రణీతం బైన శశిరేఖాపరిణయం బను. మహాప్రబంధంబునందు
ప్రథమాశ్వాసము.

ద్వి తీ యా శ్వా స ము

రుక్మిణీమనోహర

కారుణ్యసుధావదీన భగరాధమనా

వారిజభవనుతచరణా

క్షీరాంబుధిశయన భక్తసేవాదరణా.

1

వ. ఆవధరింపుము సూతుండు శౌనకాదిమహామునులకుం జెప్పినట్లు వై శంపాయనుండు జనమేజయున కిట్లనియె.

2

ఉ. భండవపండితోత్తములఁ బొందుతుమారులఁ గ న కంపి నే
దండపురాధినాయకుఁడు ధారుణినాతయు నా క్రమించి యా
భండలఁ డేలుమాడ్కి మణికాంచనవస్త్రనమృద్ధి నొందుచుకొ
నిండుమనంబుతోఁ బ్రజల నేలుచునుండెను భాసు లేజుండై.

3

ఉ. కర్ణుండు ద్రోణుండు గృవుండు గర్జనుతుండును భృష్టకేతుండుకొ
నిర్ణయవర్తి భీష్మఁ డపి నీతులు సౌబలదుస్ససేవికొ
వర్ణితవిక్రముండు శ్రుతవర్ణుండు నాతనిబంధుమిత్రులకొ
దుర్జయుండైనైంధవుండు దుర్దముఁ డాదిగఁ గొల్చియుండఁగాన్.

4

వ. ఉద్విగ్ధంబునఁ గౌరవేశ్వరుండు విబుధగణసేవితుం డైనఁ మహేంద్రుండుడం బోలె
ప్రతిభినంబును నొలువై మహాసంతోషంబునం బొదలవచుండె నంత.

5

సీ. భిష్యంబుబుద్ధుగా జీవించు జడదాల్చు పుండరీకాక్షునిపురముఁ జూడ
నరిగి శ్రీకృష్ణుని యంతఃపురంబులొఁ బొడఁగించి యతనిచేఁ బూజలంది
కామపాలుండు తన్నుఁ బ్రేమతో లాలించి యర్చనఁ సేయఁగా నతఁడు గొన్ని
వాసరంబులు లృప్తి వనజాక్షి శశిశేఖ యాకార మరసి తా నాత్మయుగం

లే. దలచె నీకన్య సౌభద్రు తరుణిగాఁగ, నంబుజాక్షుండు మదిసొచు నదియుఁగాక
బలుండు దుర్యోధనునియందుఁ బక్షపాతి, గనుక నొకవీరిత గావించు ఘనముగాను.

6

క. కలహము గానక యట్లుకొ, కలకాలము ప్రొద్దుగడఁపఁగా వశ మగునే
బలరాముపుత్రికొత్తకొ, కలహముఁ గావించు ననుచు గలకల నగుచున్.

7

- సీ. కనకాంగిధము నే వినుపింప గురువరుం యోనిపుట్టనకుఁగా కడుగ నమ్ము
వచ్చిన బలుఁడు తా మచ్చిక లాలించి రమణీలలామకు లత్తజ్ఞునకు
నిచ్చెద నని మాట యిచ్చుటొక్కటె గాని నడుమ విఘ్నముసేయు నగధరుండు
కయ్య మించుక యైనఁ గలుగకపోరాదు చయ్యనఁ జేతు నీసాహసంబు
తే. చెడుగు దుర్యోధనున కైనచేటు కేల, వగవ నని యెంచి ముదముతో వారిజాక్షుఁ
జూచి పయనంబుఁ దెల్పుచు సొంపు మిగులనంబుజోద్భవనుతుఁ డేగి హస్తీపురికి.
- వ. నారదుం డిద్విధంబునఁ బురప్రవేశంబు నేసి నభౌమాటపండునఁ గొలుపున్న
సుయోధనునకుఁ దనరాక నెఱిగించిన నతండు పుత్రమిత్ర సహాయుండై యెదు
రేగి మ్రొక్కి లోపలికిం దోడ్కొనిపోయి కనకాననం బిడిన రాజుం జూచి
నారదుం డిట్లనియె. 9
- చ. కరిపురనాథ పుత్రునకుఁ గాంతలకెల్ల ను క్షేమలాభ మే
తిరముగ నీకునుకొ శుభమే లేజిలుచుదురె బుద్ధు లాపులుకొ
నిరతము ధర్మ మేమరక నీవొనరింతువె రాజ్యభారముకొ
నరవర యంచుఁ బల్కుమునినాథుని జూచి ముదంబు నొందుచున్. 10
- ఉ. కౌరవనాథుఁ డిట్లనియె గారుణికోత్తమ విన్నవించు నీ
ధారుణిరాజ్యమంతయును ధర్మవశంబునఁ బ్రోతు నెన్నడుకొ
కూరిమి నాపయి న్నిలిపి గొబ్బున మీ రిట కేగుదెంచుచోఁ
బారుడ నాగృహంబు బహుపాపన మయ్యె నటంచు వెండియున్. 11
- ఉ. ఊరకరారు మీ రిటకు నుల్లమునం గలకోర్కెఁ దెల్ప వే
నారద యంచుఁ బల్కునరనాథుని జూచి మునీంద్రుఁ డిట్లనుకొ
ద్వారకకుండి నే నిటకుఁ దర్లితి నీ లోకవార్తఁ దెల్పుఁగాఁ
గౌరవనాథ నాపలుకు కాదన కాపనిసేయు మితలాన్. 12
- వ. అది యెయ్యదియనిన. 13
- క. బలరామపుత్రి గల దా, జుజాక్షిఁ గల్గినట్టి చక్కదనం బీ
జలజభవాండములోపలఁ, గలరఘుణులయందు లేదు కౌరవనాథా. 14
- ఉ. ఆచెలికొప్పును న్నడియు నాచెలి మోమును దానిచూపులుకొ
ఆచెలిదంతపంక్తియును నాచెలివన్నులు దానికంతముకొ
ఆచెలిబాహులు న్నురము నాచెలివన్నులు దానిచిన్నెలుకొ
ఆచెలిమధ్యముం గటియు నాచెలియూరులు జంఘలాదిగాన్. 15
- క. అంగములను వీక్షించిన, శృంగారమెగాని దానిజిగి యెంచుదుకొ
బంగారువంటిదేహము, సింగారముఁ బొగడ వేయుశిరస్సులు గలవే. 16

- క. శశిరేఖాగ్నిః జ్వలన్గడు, శశిముఖ సీకోడ లై న సుపదలైల్లకా
వసె డికి బరిమళ మబ్బిన, దశ సన్నుతి కెక్కడ గలవు ధరణీనాథా. 17
- క. భాషణ లెందుకు సిరికి, భాషణ మై చెలంగ ననుచు జోధింపుచు నం
తోషమున నరిగె కల్పమ. శోషణుడగుపారు దిండి సురలు నుతింపన్. 18
- క. మునివరుఁ డేగనపిమ్మట, జనవతి దుశ్కాసనాదిసహజన్తులఁ దాఁ
గనుంగొని బ్రాహ్మణు లిరువ్వర, ననఘుల రప్పింపుఁడనిన నరసిమిషములాన్. 19
- వ. రప్పించిన వారరుదెంచి రాజుం గాంచి వనియేమనిన విని నుయోధుం డిట్లు
నియె. 20
- సీ. పుడమిదై వములార పుండరీకాక్షుని పురపరంబునకు మీ రరిగి మొదట
కామపాలునకు మాత్రేమలభముఁ దెల్పి పొనగ లక్ష్మణునకుఁ బుత్రి నడిగి
రమ్మని భక్తితో లాలించి మాంగల్యవస్తుచయంబులు వారి కొనగి
వనిచిన బ్రాహ్మణు లాభ్యురరి. బైనట్టి ద్వారకాపురిజూచి శీరపాణి.
తే. మందిరద్వారపాలర ముందుఁ బనిచి, నెలవుఁ గైకొని విప్రులు గలసి యతని
వలన నర్పితులై తాము వచ్చుకార్య, నరణి వినుపింప నంతోషభరితుఁ డగుచు. 21
- క. చెల్లెలి కొనగినవాక్యము, నుల్లంబునఁ దలఁప కతఁడు నుల్లాసముతో
నల్లలితుం డగుకొరవ, వల్లభుఁ డటు. పంపియున్న పనుధామరులన్. 22
- క. కనుంగొని బలుఁ డిట్లనియె, నన్నుజేంద్రునికార్యమునకు మాఱు వచింపన్
బని యేమి నాదుపుత్రికి, ఘనుఁ డాలక్ష్మణుఁడె మగఁడు గా కొరుఁ డగునే. 23
- క. అల దుర్యోధనసుతునకు, లలనామణి నొనగి వేడ్క లగ్న మొనర్తున్
ఇలలో శీఘ్రమె శుభ మని, వలకుదు రిక జాగునేయఁ బని యేమనుచున్. 24
- క. మతిమంతులైనపారో, హితులన్ బిలిపించి చాల సీశశిముఖకి
బతి దుర్యోధనసుతునకు, జతురమతిం జూడరయ్య శశితారాగున్. 25
- వ. అని వల్కినతాలాంకుని వాక్యప్రకారంబునఁ బారోహితు లాలోచించి చంద్ర
తారాబలంబులు నిరూపించుచు నేటి కెనిమిదివాసరంబులకు లగ్నంః బనిచెప్పిన
విని నీలాంబురండు పురపరిపాలకులం బిలిపించి వీడ్చెల్ల శృంగారంబు నేయుం డని
తా నాజ్ఞాపించిన మంచి దని పురం బలంకారంబు నేయించి శశిరేఖకుఁ బరిణా
యం బని సాటించి రాసమయంబున. 26
- సీ. రాముఁడు తనపుత్రి రారాజుసుతునకు మాట యిచ్చె నటంఘ బోటులైల్ల
జెప్ప నుభద్ర తా నప్పుడె దిగులాంది చని పద్మనాభునిచరణములకు
బ్రణకయై వింటివే బలకామువిధమెల్ల రమణియా శశిరేఖ లక్ష్మణునకు
నిచ్చెద నని చెప్పె నిదియేమి మాధవ దత్తాపహరంబు తగునె శనకు

తే. ననిన విని లేచి కృష్ణుడు ననుజ జూచి

వెంట రమ్మని బలరామునిడిది కేగి

హితులఁ బొరోహితులఁ గూడి యింపుగులుక

మాటలాడెడుహలిఁ జూచి మాధవుండు.

27

శా. అన్నా నీ కిది ధర్మమానె వినుమా యజ్ఞాక్షి యాపుత్రిని

న్ను న్ని చెల్లెలివట్టి కిత్తు ననుచున్ మోదంబుతోఁ జెప్పఁగా

విన్నా రందఱు దీనిఁ దప్ప మనల నిర్విఘ్నము లంచాడ రీ

నన్నాహంబును మాని పార్థికి వెనక్ జంద్రాన్య నన్నింపవే.

28

క. మేనల్లుఁ డుండ నొరులకు, మానిని సీరా దటండు మహిమాదికులున్

దాన మఱొక్కరి కొనఁగుట. మానితగుణధన్య ! నీకు మర్యాదగునే.

29

ప. అని యివ్వధంబున.

30

తే. మాధవుండు పల్కువాక్యము లోధపదక, కామపాలుండు హరిఁజూచి కమలనాభ

పాండవులయందు మిక్కిలి వక్షపాలి, కౌరవులపేరు నెప్పఁగాఁ గాదు నీకు.

31

తే. కాంచనాంబర విను పెక్కుగాఢ లేల, నరునిపుత్తున కే నీను తిరముగాను

పాండవులు మనకు నత్యంతబంధులైన, గౌరవులు నట్టిచుట్టాలు గారె కలఁప.

32

తే. వంచభక్ష్యాన్నములు మాని పద్మనేత్ర, కుమతు లెవరైనఁ గనుగాయఁ గోరఁగలరె

రాజ్యవైభవమున నుండు రాజరాజు, సుతున కగుఁగాక అర్జునసుతునకేల.

33

క. అని వల్కిన బలరామునిఁ, గనుగొని కను లెఱ్ఱఁజేసి కనలినమదితో

వనజదళాక్షుం డిట్లు, వినఁ జమిదానట్టివల్కు విహితమె పలుకన్.

34

తే. కుంతితనయునివై నీకుఁ గోప మున్ను, నుదతి నీకివ్వమైనట్టిచోట నిమ్ము

కవ్వడియు. భీముఁ డిర్వరుఁ గదిసినపుడు, గౌరవులు నీవుం బడుపాటుఁ గందుగాక.

ప. ఇవ్వధంబునఁ గృష్ణుండు రాహితేయని హేతుగర్భంబుగాఁ బలికి నిజసహోదరిం

జూచి సుభద్రా తాలాంకుండు పలికినపల్కుల స్వారస్యంబు దెలిసెఁగదా నీకు

దిక్కుగలచోటి కరుగుమని దిగ్గన లేచి రథాంగపాణి తనమందిరంబున కేగె; నా

నమయంబున.

36

సీ. తరుణి సుభద్రా యాతాలాంకు నీక్షించి అన్న నావిన్నపం బాలకింపు

వేడక నీతోఁ జాల వియ్య మొందెద నంచు నెప్పుదిలో నేను నమ్మియుంటి

బలిబావముఱుదులు ఫలము లన్నముగాఁగ వనవిహారము పల్ప వారిఁ దలఁచి

చింతించునామది చింతలెల్లను బాసి మీమన్ననలచేత మెలఁగుచుండు

తే. మగువ నిచ్చెద నని చెప్పి మఱచి నేడు, పరుల కిచ్చెఁ నని పల్క భవ్య మగునె

స్థిరియు లేమియు నెన్నల భీక టర్రు, సీరసాధన కరుణించి చేడ నిమ్ము.

37

వ. అదియే సంగక.

3.

ఉ. ఉన్నలుఁ డములం జేట లనాదరణంబును జేయకుండిన
నిన్నదనంబు జేదు టొకఁడంతయె మీ రిపు డాదరింపకన్
నన్ను నవ్వి చేసినను నాకు నగౌరవ మత్తుంటిలొ
నన్నుతిపాత్ర నీకపుడు సాగిలి మ్రొక్కెద నాదరింపజే.

39

క. బలవైరిపుత్రుఁ డాత్మనా, పలుమరు నీవియ్యమునకుఁ బ్రార్థనసేయున్
గలకాల మిదియె కోరికి, సలలితముగఁ బ్రోవుమయ్య సద్గుణవర్యా.

40

వ. అని మఱియు నిట్లయె.

41

క. వనములఁ ద్రివ్వరు చుండిన, జనకుల నెడబాసినట్టి సౌభద్రసుకు
వనజాక్షి నొసంగకుండిన, జననత యపకీర్తి గాఢ చయ్యన మీకున్.

42

క. అన్నా బలరాముండ నీ, కన్నను గలి లేదు మాకుఁ గనుకను మగువక
విన్నాణంబగుపార్థికిఁ, జె న్నలరంగఁ బెండ్లిసేసి చెలగుము తండ్రి.

43

క. సిరి గలవానికి జేడెల, నరయుచు నెవరైన నెత్తు రది ఘన మగునే
నిరుపేద కిచ్చి చేసిన, సరసాగ్రణి కిహముఁ బరము సౌఖ్యము లబ్బున్.

44

తే. పద్మలోచన శళిరేఖ భాసురాంగి, బాలుఁ డభిమన్యుసా మ్మని పలికి తీవు
మాధనాగ్ర జన్మించి ప్రానిమీద, చేయిబడిపించుచందానఁ జేసి తన్ను.

45

వ. అని బహుభంగుల బ్రాధించు నహోదరిం జూచి హలాయుధం డిట్లనియె.

46

క. నవ్వుల కాడిన మాటలు, జవ్వని నిశ్చయము సేయఁ జనునే నీకుక
బువ్వకు లేకిటు చిక్కియు, నవ్వా పెత్తనము సేయ నగునే నీకుక.

47

తే. పాలు చక్కెర జున్నతో నోలలాడు, సతుల వేపాకుఁ దినిపించు చందమునను
గారవంబునఁ బెరిగిన కమలముఖిని, నీకుమారున కడుగుట నీలి యగునె.

48

క. కూడును గోకయు లేకక, చేడియ నీసుతుఁడు నీవుఁ జేరిలి రిటకుక
కూడు నొకించుక లేకక, కోడలు కావలయు నంచుఁ గోరెద నీవున్.

49

క. కోడలు లేకుండిన నీ, పోడిమి సంపదలు కొల్లపోయెడి నేమో
నేఁడు వచించెద విను మా, చేడియ నీసుతున కొనగఁ చెడుగులు గలరే.

50

సీ. ఉన్నవా రడవుల ఖిన్నులై యుండఁగాఁ గన్నియ నిమ్మంచుఁ గలువరించి
పలికిన ఫలమేమి భాగ్యహీనుల కిత్తురే మగువలనిల నెవ్వరైన
ముం దేమొనర్చిన బంధుత్వములు చాలు వెలది నీకెందు కీవెట్టి మాను
పరంగ దుర్యోధను బంధుత్వ మబ్బె మా కొరులేల నీవేల సరసిజాక్షి

తే. యేల ధర్మాత్మజుఁడా భీముఁ డేల వినుము, పార్థుఁ డెందుకు కవ లేల భాసురాంగి
ద్రౌపదియూదు లిడ నేల తలఁచి ఛూడ, నెందఱుండిన గురురాజు క్రిందుగారి,

- వ. అని సీరాయుధుండు సుభద్రతో వెండియు నిట్లనియె. 52
- క. పడఁతీ సీనందసునకుఁ, బడఁతుక నర్పింపఁజాలఁ బలుమగు నన్నున్
దడవినఁ గోపము మదికిం, బొడమెడు నని పల్కె తోడబుట్టుతో మఱియున్. 53
- క. కురురాజు కెందఱైనను, సరిగా రీవసుధలోన సంపదలందున్
పురుహూతుఁ డెంచి చూడఁగఁ, గరిపురమే స్వర్గపురము ఘనభోగములన్. 54
- క. అలదుర్యోధనసుతునకు, లలనామణి నిత్తు రాజ్యరహితుల కొనుగడ్
జలజాతీ పెక్కు గాఢల, ఫల మే మింక లేచిపొమ్ము పని యే మిచటన్. 55
- వ. అని యివిధంబున. 56
- ఉ. తాల్చి యొకింత లేక బహుతామసుఁడై బలుఁ డాడువాక్యముల్
గాలములై మదిం దగుల గాండివిపత్ని మఱేమి తోఁచకన్
జాలినవంతఁ గుంది వివశత్వము నొందినఁ జూచి గ్రక్కునన్
బాలిక నెత్తి వెండ్లుకలు పాపుచుఁ గొప్పిడి సేదచేర్పఁగాన్. 57
- వ. ఆనమయంబున దేవకీవసుదేవు లాబలభద్రుం జూచి రామా సీసవనోదరి కొనంగిన
వరంబుఁ బాలించి సౌభద్రునకుఁ గన్యాదానంబు నేయు మనినవచనంబు లనాద
రణంబు నేసి పెడచెవులం బెట్టి యూరకుండె నంత సేదఁ చేరి సుభద్ర రోషం
బున హలాయుధం జూచి యిట్లనియె. 58
- చ. తరుణి నొనంగవే యనుచుఁ దద్దయు భక్తితో వేడుకొన్నచోఁ
గరుణ యొకింత లేక ననుఁ గారులు జీరుచు మాటిమాటికిన్
సిరిగలవారి నెప్పుచును సింధుగభీరుల నింద నేయుచున్
బొరిఁబొరిఁ బొంగు పొంగిలివి పొంగినపాపము నీకుఁ దప్పనే. 59
- క. విరివిగఁ జెలి నిచ్చెద నని, మరు లిండుకఁ గలుగఁ జేసి మాటలు దప్పే
నరునకు నరకమెగా కీ, సిరి వెన్నెల చీక టనుచుఁ జెప్పదు రార్యుల్. 60
- తే. సింహవిక్రముఁ డగుపాండుసింహమునకుఁ, బత్నినై నేమ నడవులఁ బతిని బాసి
నీవె గతి యని బ్రతిమాలి నీగృహంబు, పంచఁ జేరినఁ గద యింతవలచు నైతి. 61
- తే. కడుపుకూటికి నీకొంపఁ గాచియున్న, నీతిమాలినమాటలు నీవు పలుకఁ
జెల్లెలను గాన బలరామ చెల్లెఁ గాక, పాండవులు విన్న నాయాన బ్రదుకనీరు. 62
- వ. అని వెండియు నిట్లనియె. 63
- సీ. కొడుకు లెన్నె యెన్నఁ గోడ లెందుకు రాదు నీపుత్రి నీకున్న నిలువఁబోదు
గంతకుఁదగినట్టి బొంత లోకమునందుఁ గల్పించె మొదటనే కమలభవుఁడు
నుడుట వ్రాసిన వ్రాలు పదపడి తప్పింప నీవెవరు నేనెవరు నీతిరహిత
పదయాత్మఁ డని నిన్ను మదిలోన నమ్మితి కఠినహృదయుఁ డంచుఁ గానఁజైతిఁ
శశిరేఖ—3

- లే. గలిమి కాళించి యన్యతంబుఁ బలికి నీవుఁ, గౌరవులు నేకమై మమ్ముఁ గాన కనిసి
రామరాజ్యంబుగా మీరె రాజ్య కేలుఁ, డనుచు నేడ్పుచు నరిగె నయ్యంబుజాక్షి.
- క. ఆసమయంబున సాత్యకి, రోషముతో బలునిఁ జూచి రొప్పుచుఁ బలికె
వాసవిసుతునకుఁ బుత్రిని, వానిగ నీవియ్యకున్న వారికిఁ గొడవే. 65
- క. ధర్మజభీమాద్వనులను, దుర్మదమున నిందచేసి దుర్యోధను దు
ష్కర్మని వినుతిండుట నీ, కర్మమొ బలరామ లేక గర్వమొ తలఁపన్. 66
- క. సమయాబ్ధంబులు గడచిన, విమలాత్మకు లైన పాండవేయులు వరుసక
సమరములొ గౌరవులను, సమవర్తిపురంబుఁ జేర్చి సంపద గొనుటకే. 67
- క. తప్పదు సంకక్షణ నీ, కొప్పుదు దూష్యంబు సేయ నుర్విశుల వా
రెప్పుడు ధర్మపథంబును, దప్పక పాలింతు రఖిలధరణీతలమున్. 68
- ప. కావున సత్యాత్ముల దూషింపుచు దుష్టాత్ముల భూషించు నీజిహ్వ పెక్కుపరియ
లై పోకుండుట విచిత్రం బని పలుకుశినివరునివాక్యంబులు వినక నతనికిఁ బ్రత్యు
త్తరం బీయక దుర్యోధనుం డనిసినట్లునురులతో నిట్లనియె. 69
- చ. వినఁ జవిగానిపల్కు లవి పీనుల విందుకె విప్రులార యీ
శినివరుఁ డార్యసన్నతుఁడు. స్త్రీధరుఁ డిద్దురు సారసారకన్
వనముల నున్న పాండవుల వర్ణన చేయుచు కారవేంద్రు డా
మనవరతంబుఁ దిట్టుటకు నాదియు సంత్యము లేదు చూడఁగాన్. 70
- మ. అలదుర్యోధనుసాటిరాజు లిలలో నందంద పీక్షించినక
గలరా రాజమృగేంద్రునందనునకుం గంజాక్షి నర్పించెదక
దలబ్రాల్వేళకు బంధువర్తములతోఁ దామందఱుక మిత్రులుక
బలుచేగంబునఁ దోడితెం డనుచు నాబ్రహ్మజ్యులం బంపినన్. 71
- ప. తదనంతరంబ సుభద్ర హలాయుధుండు పలికినపల్కులు ములుకులై మనంబు
ప్రణంబుఁగావించుం దద్వేదనచే శయ్యాతలంబుఁ జేరి చింతించుచున్న సమయంబున
సూర్యాస్తమయం బగటయు మందిరంబునకుం జని చింతాకులచిత్తయె యున్న
జననికే సంకర్షణుండు పల్కినచందంబును లక్ష్యజునకు శళిరేఖ నొసంగినవిధంబు
నెఱుంగక మాతం జూచియిట్లనియె. 72
- క. ఘనమగుచింత వహించితి, వనముల మాతండ్రి గారివార్తలు చెవికె
వినుఁబడిన దాఁచవల దో, జననీ వినుసింపు మమ్మ చయ్యన నాకున్. 73
- ప. అనిన సౌభద్రునకు సుభద్ర యిట్లనియె. 74
- క. అబ్బీ నే నెఱుంగను నీ, యబ్బులజో లేల వినుము హలసాధకుఁడుకె
డబ్బుల కాసభహింపుచుఁ, దబ్బిబ్బులు నేనెఁ బలుకు దత్తము నేఁడున్. 75

వ. అది యె ట్లనిన.

76

సీ. రారాజునుతునకై రాహిణేయాత్మజ నడుగుట్టకై యిద్ద ఊగజన్మ
లరుడెంచి వేడఁగా నందుకు బలరాముఁ డానందభరితుఁడై మిననేత్ర
నిచ్చెద నని మాట యిచ్చినఁ దగ దంచు నచ్యుతుం డాడిన నతనిపలుకు
వినఁ డాయె నంతఁగో వేడుకతో నేను ప్రార్థన సేయఁగా బలుఁడు నన్నుఁ
లే. గూటి పేదవు విను నీకుఁ గోడ్ల లేల, నడవిజోగుల కరయంగఁ బడఁతు లేల
పొనఁగ దిటువంటిసుద్దులు పొమ్మటంచుఁ, బలికి వెండియు నొకకొన్నిపలికె వినుము.

లే. అపనిఁ బదివేలపాండవు లైనఁగాని, ఘనుఁడు దుర్యోధనునిసాటి గా రటంచు
బలికి తురురాజు పంపినబ్రాహ్మణులన్న, నెట్లకేలకు వీక్షించి యిట్టులనియె. 78

వ. నేటి కెనిమిదివాసరంబులకు లగ్నంబు నిశ్చయం బని యుగ్గడించి త్వాసురులం
బంపె నని చెప్పి మఱియును. 79

క. వెయ్యేటికిఁ దనయు డ నీ, యయ్యలు వనవాసు లగుట నది మది నిడకక
వియ్యము గలదని వచ్చిన, నెయ్యము చెడ నాడె నన్ను నీలాంబరుఁడున్. 80

మ. గ్రహచారంబును జాలనప్పు డెవరం గార్పణ్యులై యందు రీ
మహనీయుం డగురాహిణేయుఁ డిటుల వృత్తాదహీనంబుగా
బహువాక్యంబుల నన్నుఁ బల్కెఁ దనయా భాగ్యంబు లేకున్నచో
విశాతుల్ క త్రువు లంచుఁ బల్కువలుకు ల్విన్నావా లేవో గదా. 81

క. కలిమి గలవారిపక్షమె, పలుకుదు రెవ రైనఁ గాని భావించుగా
నిలలాఁ దేదలపక్షము, కలలానం బలుక రనుచు ఘను లన విందున్. 82

క. కావునఁ గౌరవరాజును, వేదిధముల వినుతిజేసి వేదిజపలినికొ
పావని మొదలగుపాండవు, లేవుర నిందించి సుదతి నీలే దనియెన్. 83

వ. అనిన విని సౌభద్రుండు కోపాద్దీప్తిమానసుం డగుచు కటతటంబు లదర నిటలం
బునఁ జెమటకణంబులు పొడమ నేత్రంబు లరుణంబులు గావించి పటపట పండ్లు
గీటుకొని రోమకూపంబుల ధూమంబు వ్యాపింప భూయంగంబు ముడిబడఁజేసి
సుభద్రంజాచి యిట్లనియె. 84

లే. జనని హలనిన్నుఁ బల్కినచెనఁటిపల్కు, లేల చదువఁగ వినఁగ నా కింపుగాదు
కర్ణములు రెండుతూటులు గట్టె వినుము, తల్లి నావంటినుతుఁడుండఁ దగునె వగవ.

క. అది గాక రణగరిష్ఠుఁడు, పదిపేరులు గలిగినట్టిఫల్గునుఁ డరయకొ
ముదమునఁ బలి యైయుండియు, బదపడి చింతింప నీకుఁ బాడియె తల్లీ. 86

చ. కుటిలకరప్రచండరిపుకోటులఁ ద్రుంచి వనాంతరంబులొ
బటుకరవిక్రమాఢ్యులగుపాండవులేవురు సంతసంబుతో

- దిటముగ నున్నవా రనుచు దివ్యముసింధ్రులు చెప్ప విందు నీ
కటకట లెందు కీబలుండు కన్నెనొసంగకయున్న మేలగున్. 87
- వ. అని మఱియును. 88
- చ. పడఁతి నొసంగలే దనుచుఁ బల్కినపల్కులు చెల్లుఁ గాక యా
చెడుగులఁ గౌరవాధముల నీరి నుతింపుచుఁ బాండుపుత్రులం
గడువడి నిందసేయుటకుఁ గారణ మేమని పల్కి యల్కతో
నొడలున భుర్త బిందువులు పుట్టంగ నిట్లని పల్కె వెండియున్. 89
- క. నదయుండు హరి సాత్యకియున్, ముదమొదవఁగఁజూచుచుండ ముసలాయుధునిన్
పద నగుశరములచేతన్, మద మడఁ చెద నన్నుఁజూడు మాతా యిపుడున్. 90
- క. అని ధను వొకచేఁ గైకొని, ఘనశరముల నొక్కచేత గ్రక్కునఁ గొనుచున్
దినకరతేజస్సురణన్, గను లెఱుంగఁ జేసి లేచె కవ్వడిసుతుడున్. 91
- పంచచామరము. కిరీటినూనుఁ డట్లు లేచి కిన్నతో వచించె హః
విరోధి యాసుయోధునండు వీరు నేకమే కదా
విరోధు లైరి యాదవు ల్వివేకహీను లందఱిన్
పరేతరాట్పురంబుఁ జేర్చి పాపుకొందుఁ గోపమున్. 92
- వ. అని వెండియు. 93
- క. పార్థుఁ డొసంగినవిద్య కృతార్థత నొందింపకున్న ధరణీస్థలిలో
సార్థకమే విను తల్లి, ప్రార్థించెద నెల వొసంగు పనియే మిచటన్. 94
- క. తఱియైనవేళ శత్రులఁ, బరిమార్చుకయున్న ధనువుబాణము లకటా
పొరిఁబొరిఁ గాల్చునె నేఁ డీ, హరి సాత్యకిఁ దప్ప నితరులందఱిఁ గూల్తున్. 95
- వ. అని యివ్విధంబున. 96
- క. రుద్రునివలె వెడలిన సౌభద్రుని వీక్షించి జనుని భయమానన యై
భద్రగజవైరివిక్రమ, యుద్రేకము సేయ నేల నుడుగుము తండ్రి. 97
- వ. అదియునుంగాక. 98
- నీ. బలుండు త న్నాడినపల్కులు విని పోయి కలవి లేనివి కొన్నికారులరచి
పుత్రున కత్యంతశత్రుత్వ మెగఁబోసి చయ్యన బలునిపై కయ్యమునకుఁ
బంపె గయ్యాళిని పలుకుదు రవనిలో నీయపవాదం బడేల మనకుఁ
గామ పాలుండు నన్నుఁ గఠినోక్తు లాడుట కాలవిశేషంబు గాక వినుము
తే. చిత్తజ్ఞునితండ్రి యన్నవైఁ గత్తికట్టఁ, దగదు రమ్మనిపలికినఁ దల్లిపలుకు
హస్త కంఠశమును జూపినట్లు లగుట, మృరలి యిట్లనిపలికె నమ్మానధనుండు. 99

క. ఇప్పుని సీహృదయమునకు, మెప్పుదవక నుండెనేని మీయ న్నాడే
తప్పుడుకూతల కోర్పుచు, నిప్పురమున నుండవచ్చు యీసును లేకన్. 100

లే. జనుని మాతండ్రిగా రున్నవనికి నేను, బోదు నని లేచి వెడలినపుత్తుఁ జూచి
నిన్ను నెడఁబాసి ఊణమైన నిలువఁ జాలఁ, దండ్రీ ననుఁబాసిపో నీకు ధర్మమగునె.

క. అని మఱియు నిట్టులనియెన్, వనములలోఁ బరినిఁబాసి వగ వెడఁ దగులన్
నినుఁ జూచి వగవ కుండుదు, ననుఁ దోడ్కొనిపో కుమార నగనమధీరా. 102

వ. అనిన విని సౌభద్రుండు సుభద్రాగమనంబున కొడంబడి జనంబులు నిద్రింప నర్థ
రాత్రంబునఁ దల్లిం దోడ్కొని ధనుర్బాణపాణి యై వెడలి మహారణ్యంబుఁ జొచ్చి
గిరిగహ్వరంబు లాలాకింపుచు నరుగునమయంబున. 103

క. జననాథాగ్రణి వినుమా, ఘనవేణి సుభద్రరోషగతి యేమందున్
వనభూమి నరుగువేళన్, దనతల్లిని దండ్రీనైనఁ దలఁచదు మదిలోన్. 104

సీ. కలకలధ్వను లిచ్చె భగవత్సూహంబులు చక్రవాకంబులు సంతసించె
దమము దిక్కుల కేఁగెఁ దమ్ములు వికసించెఁ దొలికొండశిఖరివైఁ దోఁచె రవియు
నభిమన్యుఁ డావేళ నతిరమణీయమా కమలాకరముఁ జేరి కాలవిధులు
నల్లిన తరువాత సంతర్నజుం డాడువాక్యము ల్నిలుమారు వగచి వగచి

లే. విల్లు శరములు తోడుగా విసినభూమి, జనుని దోడ్కొని పోవుచు జనకు లున్న
వనము దెలియక ఘోరకాననముఁ జొచ్చి, పొదల దూరుచు భయదహనదులుకడచి.

ఉ. రెండుదినంబు లీవగిది రేయివగళ్ళును బోయినంతలోఁ
గొండొకనేపు నిల్చి మృగకుంజరగర్జన లాలకించి కో
దండము నెక్కువెట్టి తనతల్లిని దోడ్కొని ధీరవృత్తిలో
వెండియు నేఁగె నాఘుని పీఠపరాక్రమ మేమి చెప్పదున్. 106

వ. ఇవిధంబునం జని చని మూడవనాఁటి సాయంకాలమునకు ఘటోత్కచు వనంబు
జేరం జనిరి. అవనంబునం దౌదుంబరవటాశ్వత్థజంబూజంబీరనారికేళకదళీభిర్జూర
మాకందపున్నాగకదంబచాంపేయ కురంటకవనసరసాలాది భూజంబులును, శరభసింహ
శార్దూల చమరీ భల్లూకమదేభివృకఖడ్గజంబుక మార్జూలాదివృగంబులును, గలహంస
మయూరశారికాకీరక్రాంచవక్రవాకకపోతకాకోలాక భరద్వాజటిట్టిభాదిపక్షిసమ్మూ
హంబులుం గల కాననంబుఁ బ్రవేశించి రాసమయంబున సుభద్రసౌభద్రుంజూచి
“తండ్రీ మార్గారూపంబున దాహం బొదవె శిలాకంటకంబులు దాకి చరణంబులు
దెమలించ రాదయ్యెఁ గావున గొంతనేపు నిద్రించెద ననిన జననిం జూచి సౌభద్రుండు
చింతింపుచు నమీచంబున నున్నజలంబుల దాహంబుఁ బాపి సికతాతలంబున నిద్రీంపం
జేసి తనమనంబున నిట్లని వితర్కించె. 107

- క. కురుకులవాధిసుధాకరుఁ, డరిగజకంఠీరవృనకు నాత్మజుఁ డగుచున్
హరికి న్నేనల్లండ నై, సిరికి న్నెలి నుండఁ జేయఁ జెల్లునె విధికిన్. 108
- క. నుదతి హలాయుధపుత్రిని, ముద మొదవంగఁ బెండ్లియూడి మురిసెద ననుచున్
మది నే నొకటి దలంచినఁ, దుద దైవం బొకటి తలఁప దుర్దశగాజే. 109
- క. విరివిటివానికేళికె, బరిపరిమార్గముల నేను బ్రార్థించినచోఁ
ద్వరపడవల దని చెప్పిన, యురుకుచఁ బెండ్లాడుభాగ్య మున్నదో లేదో. 110
- వ. కావున. 111
- క. నలి న న్నికటిగఁ జేసే, హితు లెవ రున్నా రటంచు నెంచుచు మరలన్
మతి నేఁ గోరినకోరిక, గతజలబంధనముగాక కాఁగలవనియే. 112
- సీ. అనుచు వెండియు నతఁ డాత్మలో నిట్లు బలరాముఁ డాడినభాషణములు
తల్లిచే విని చాల తామసంబున నేను జననిఁ దోడ్కొని ఘోరవనముఁ జొరఁగ
బహుళమార్గాయాసభరమున రాలేక నిచ్చట శయనించె నింక రేపు
నెటువలె నడుచు నేనేమిసేయుదుఁ బాండుతనయులు విహరించువన మెఱుంగ
- తే. నని తలంచుచు మరల ధైర్యంబుఁ బెంచి, తల్లి రక్షించుకొఱకునై ధనువుఁ బట్టి
గుణము దీర్చినఁ దద్ధన్విని కొండగుహల, బదులుధ్వసు లిచ్చెఁ బక్షులు చెదరఁబఱచె.
- క. ఆరవము విని ఘటోత్కఁచుఁ, డీరసమున వినియు లేచి యీవనసీమా
జేరిన విలుకాఁ డెంతటి, శూరుఁడో చని వాని నేను జూచెద ననుచున్. 114
- వ. అని మఱియును. 115
- క. సురయక్షసిద్ధసాధ్యులు, చొరఁ జాలరు నావనంబుఁ జొచ్చినమీఁదన్
మరణము సిద్ధం బనుచున్, శరములు చాఁకంబుఁ దాల్చి చయ్యన వెడలెన్. 116
- వ. ఆనమయంబున 117
- క. పదఘట్టనఘన వరుసన్, పెదపెదఘాజంబు లన్ని బెట్టుగ ధరపై
నదరుచుఁ బడుగుం బేకఁగఁ, దుదమొద లని తోఁపనీక దొడఁగెను దఱుచై. 118
- వ. ఇద్విధంబునం జని. 119
- చ. చటులతరోగ్ర రోషమునఁ జక్షుల నిష్ఠలు కుప్పలై వడన్
మటఘట మండుపావకునిమాడ్కి ముఖద్యుతు లుప్పతిల్లఁగా
ఘట మగుదంతఘట్టనకు దిగ్గజయూధము బెగ్గడిల్లఁ దా
నటునిటుఁ జూచుచుం జనఁగ నర్జునసూచుడు చూచి యాత్మలోన్. 120
- ఈ. కాటుకకొండ్లకై వడినిఁ గాంతులు గ్రక్కెడు వీనిదేహముం
ఘోటులు గట్టఁగాఁ గఱకుతూఁపుల నేసెద నంఘు గార్చుకం

బేటుకు బాటుగా గుణము నెక్కిడి యోచనసేసి బుద్ధికి
దీటగు బాణము ల్లాడిగి ధీరత నుండగ నంతలోపలన్.

121

సీ. మ్రోడింబు డత్తుగ్రయాగ్రహంబున వచ్చి యర్జునుతుం జూచి యాడుం గరచి
యెవ్వడురా నీవు యివ్వనభూమికి నర్థరాత్రంబున నరుగుడెంచు
టరయ దైవంబు నా కాహారమునకు నై తిన్నగాఁ బంపిన ట్టున్న దిపుడు
కొమరొప్పు వంటయు లుక్మండేలు సొచ్చిన చందమాయె నటంచు మందలించి

తే. సింహ మవలీల నిద్రింప జేరి గోలఁ గొట్టువిధమునఁ గోపంబు పుట్టె నాదు
బారిఁ జొచ్చితిమిక నీవు బ్రతుకఁగలవె, మిడుకమిడుకంగ మ్రింగెడఁ గడుపునిండ.

క. కయ్యము సేయక మానవుఁ, డియ్యెడకు న్వచ్చి మరల నేఁగం గలఁడే
వెయ్యెల నాదుశరములు, చయ్యన భక్షించు ననిన సౌభద్రుండున్.

123

తే. సటలు వెఱికినసింగంబుచందమునను, గనుబొమలురెండు నుదుటిపైఁగంటువడఁగఁ
బుచ్చమునుద్రొక్క భుజగంబుఁబోలేనుండి, చురుకుచూపులమ్రోడింబుజూచివలికె.

సీ. రాక్షసాధమ నన్ను భక్షింతు నని పలుకుజల్లిహూతలు మానిఁవిల్లుఁబూని
కయ్య మొనర్చు నీదయ్యంబు మానెద నని పల్కి వెండియు నతనిఁ జూచి
భద్రగజు బెంత పంచాననం బెంత వరపర్వతం బెంత వజ్ర మెంత
గొప్ప కొంచెము లెన్నుకొననేల నినుమ్రొగుశరములు గజుతింప జాలఁ గలవు

తే. కాలయాచన మిఁకనేల కయ్యమొసఁగుమనిన మ్రోడింబు డుక్కుడైయాడుం గరచి
చాప మెక్కిడి పొది నున్నశరము లంది,దాఁకె నభిమన్యువై యాతుధానుఁడవుడు.

ప. అని చెప్పి వైశంపాయనుండు వెండియు నిట్లనియె.

126

ఉ. అద్దమరేయి వారిరువు రన్నయ్య దమ్మఁ డటంచుఁ దోచకన్
దద్దయు కోపము న్నొడమఁ దాగ్గొని విక్రమ మొక్కతీరుగాఁ
బెద్దయుఁబ్రొద్దు పోరునెడ భీమతనూజాడు పార్థపుత్రుతో
నద్దిర సీవరాక్రమము నదృఢ మంచు దలంచి చాపమున్.

127

క. దీటుచుఁ గడువేగంబుల, మూడును మఱి నాల్గు నైదు ముప్పదిరెండున్
వాడిశరంబుల నేసిన, వాఁ డొకబాణంబుఁ బఱి వడిఁద్రుంచుటయున్.

128

క. దాన నోక్కపం బొదవఁగ, దానవుఁ డభిమన్యుమిఁడ దశమార్గణము
త్రేనం దూరఁగ నేసిన, దానవువై నేనె నతఁడు దశవిశిఖములన్.

129

ప. ఇ ట్లేసిన.

130

క. పడముడిసూనుడు కన్నోమ, ముడిపడఁగోపంబు మదిని ముప్పిరిగొనఁగా
నెడనెడ సౌభద్రునిపైఁ, గడువడిఁ బదియాఱునూరుకాండము లేనెన్.

131

- సీ. విజయతనూజుండు వింశతిదశకంబు దానవేశ్వరునివై దగలనేనె
భీమునిపుత్రుఁ డాబీభత్స సూనువై నాగాశుగంబులు నాల్గు చొనిపె
సౌభద్రుఁ డంతలో నప్తాంబకంబులు బత్తవైరిసుతునివై బటపె నపుడు
నరభోజనుం డాటుసారాచముల నేనె నవి త్రుంచి సౌభద్రుఁ డతనిధరువుఁ
- తే. దునిమి వెండియుంబదియాఱు తూపులేయఁ, గినిసిరాక్షసుండింకొక్కధనువుఁదాల్చి
పదియు నేబదిశిఖముల్ పార్థసుతుని, వక్షసుగలంగ నేసిన వాఁడు గినిసి. 132
- తే. భుజగ నారాచములు రెండు భుజయుగంబుల, దగల నేసిన నభిమత్యుధరువు కిడిన
నారి పదలించి పదిరెండునారసములఁ, బార్థతనయుని ఫాలంబుఁ బరగ నేనె. 133
- వ. ఇట్లేసిన. 134
- క. కన్నులు కెంపొదవఁగ వెయి, గన్నులదొరపాత్రుఁ డడరి ఘనకార్తుకమున్
మిన్నగ నెక్కిడి గుణమునఁ, బన్నగశర మొకటిఁ గూర్చి పటుశోపముతోన్. 135
- వ. ఘటోత్కచుం జూచి యిట్లనియె. 136
- క. అమరారి యీశరంబున, సమరాచని నిన్నుఁ గూల్చి కౌర్వంబమరన్
అమరులు ప్రస్తుతి సేయఁగ, సమప ర్తిపురంబుఁ జేర్చి చనియెద ననుచున్. 137
- క. ఉరగాస్త్రం బేసినఁ గని, సురవైరియు సరకుగొనక శూరత్వముతోఁ
దిరముగఁ బొదిలో నుంచిన, గరుడాస్త్రముచేత దాని గ్రక్కునఁ దునిమెన్. 138
- తే. దునిమి సౌభద్రునిక్షించి దనుజవిభుండు, మానవాధమ యింక నీవు మనఁగలేవు
యాతుధానాస్త్రమున నిన్ను యమపురంబుఁ, జేర్తునసవింటశరమిడి చెప్పెమఱియు.
- క. బాలుడ నాతో బోరఁగఁజాలవు నీకేల సమరసాహసవిధముల్
గాలనిదండముతో నరి, పోలినయీశరముతోన బొలిసెద వసుచున్. 140
- క. ఏసినఁ గని వేగంబున, ఛాసిత మగువైష్ణవాఖ్యబాణముతో న
య్యూసురవిశిఖముఁ దుండ్లుగ, వాసవిసుతుఁ డేనె నమరపరులు నులింపన్. 141
- వ. ఆసమయంబున. 142
- క. ఇరువురిపోరుఁ గనుంగొనఁ, గరి కరి గిరి గిరియుఁ గంధి గంధియుఁ బోలెన్
సురపరుల కనిమిషత్వం, బరయఁగ సార్థక్య మయ్యె హస్తీపురీశా. 143
- వ. ఇవిధంబున సుభద్రకుమారుం డగు సౌభద్రుండును హిడింబితనూజుం డగుమై
డింబుండునుం బోరునెడ నిరువురశరీరంబులఁ దొరఁగురుధిరంబు మడుపులు గట్టి
ప్రవాహంబులుపాటె నప్పుడు దివినున్నదేవసమూహంబులు కుసుమవర్షంబులు
గురిపించి రాసమయంబున శతానందనూనుం డగునారదుండు సరిగమనదంబుల
నాట్లంబు నేనె నపుడు వారిరువురిశస్త్రాస్త్రద్యుతు లంధకారంబు నణించి దివం
ఘగాఁ దోపించె నాసమయంబున. 144

ఉ. ఇద్దటి కార్ముకధ్వనికి నింద్రతనూజునిరాణి దిగ్గనన్
నిద్దుర లేచి చూచి తననెవ్వది నిట్లని యెంచె నార నా
ముద్దులపట్టివై ధనువు మోసిడి రాక్షసుఁ డుగ్రమూర్తియై
తద్దయుఁ బోరఁ జొచ్చెనిది తప్పునపాయము నేమిసేయుదున్. 145

సీ. మాధవాగ్రజుఁ డాడుమాటల కలిగి నే నిట వచ్చుటను గదా యంతపుట్టె
దామనం బెవరికిఁ దగ దంచుఁ బెద్దలు చెప్పెడు వాక్యముల్ సిద్ధమయ్యె
హలిపుత్రి నాపట్టి కర్పింతు నన నేల నిభవురేంద్రునిపట్టి కివ్వ నేల
బలుమారు నతని నేఁ బ్రార్థింపఁగా నేల నందుకుఁ బలుమాట లాడ నేల
తే. చేరి సౌభద్రుతో నేను జెప్పనేల, వీడు ననుఁ బిల్చుకొని రాత్రి వెడల నేల
ఘోరవనమున నీబాధ నంద నేల, నెట్టు లున్నదో తలఁపఁగా నీశ్వరాజ్ఞ. 146

ప. అని మఱియును. 147

క. కొఱుమాలినరక్కసుతో, దురమునఁ బోరాడఁ గలఁడె దురితాటవిలో
నరయఁగ నెవ్వరు లేరీ, సురవైరిని సహించి సుతు రక్షింపన్. 148

క. పాపాత్ముని శరముల నా, పాపఁడు మృతి నొందకుండ భయదాటవులన్
గాపాడువార లెవ్వరు, కాపాలియతక్క దిక్కు గలరే మాకున్. 149

ప. ఇట్లు సుభద్ర చింతించుచున్ననమయంబున హిడింబియుం జనుడెంచి వారిరువురు
గయ్యంబు సేయం జూచి తనమనంబున నిట్లట శస్త్రాస్త్రవిద్యాధురీణుం డగు రాకు
మారునితో నాకుమారునకుఁ గయ్యంబు సేయుసామర్థ్యంబు గలదే యని వితర్కించు
చుండె నప్పుడు. 150

సీ. హైడింబుఁ డనలాస్త్ర మడరింప సౌభద్రుఁ డైంద్రబాణంబున నదియుఁ ద్రుంచె
గుంతిమధ్యమపుత్రుకొడుకు యామ్యాస్త్రంబుఁ బరపిన వీక్షించి పార్థసుతుఁడు
పర్జన్యశరమున భస్మంబు గావించి తొమ్మిది విశిఖముల్ తొమ్ముఁ దూర
నాటినఁ గోపించి నరభోజనం డాటు విశిఖంబు లేసిన విజయసుతుఁడుఁ

తే. గనలి వింశతి శరముల దనుజు నేనె, మరల రాక్షసుఁ డొకనూలుమార్గణములు
తనువుఁజొర నేయఁ బార్థునితనయుఁ డాటు, నూలుశరములదనుజుమైఁదూరనేనె.

క. భండనమున వా రిరువురు, నొండొరుల జయింపలేక నొకరీతిగ వే
దండారియుఁగముపాలిక, దండధరద్వయముమాడ్కి దరోపిజ్జ్వలు లై. 152

ప. కలలంబునకై పెనంగుసాళివంబుల తెఱంగున బెబ్బులులపగిపిం బోరిపోరి హైడింబుం
డబ్బభవాస్త్రంబుఁ దొడిగినం జూచి సౌభద్రుఁడు నదియె సంధించె నానమయంబునఁ
గులాచలంబులు చలించె రవిచంద్రులు మార్గంబులు ధష్టి రమరులు. భయాకులిత

చిత్తులై రపుడుఁ ద్రికాలవేది యగువేదవ్యాసుం డరుగుదెంచి వారిరువురమధ్యంబున నిలిచి యిట్లునియె. 153

సీ. ఓభీమనందన యౌఘల్లునాత్మజ యిట్టిసాహసకృత్య మేల మీకుఁ
దెలియక కయ్యంబు సలిపితి రిరువురు నన్నదమ్ము లటంచు నతడుఁ దెలిసి
వారిమాతలఁ గాంచి మీ రిరువురుఁ దోడి కోడంద్రు నొడుకులఁ జూడ నేల
నని చెప్పి మాసింద్రుఁ డాసుభద్రాదుల నీక్షించి వెండియు నిట్లులనియె
తే. మీకు నిక మీఁద నాపదలేక పరమ, సుఖము చేకూఱుఁ బతులను శుభము గలుగుఁ
గమలనాభుండు ప్రాపు గాఁగలఁ డటంచుఁ, దెలిసి మాసింద్రుఁ డుత్తరదిశకునరిగె.

క. మునిపరుఁ డేగినప్పిట్ట, దనుజుఁడు నభీమచ్ఛుఁ జూచి తమ్ముడ ని న్నే
ననరానిమాట లాడితిఁ, గనలకు మని కొఁగలించి కన్నీ రిడుచున్. 155

క. తనువున రక్తం బెడలఁగ, సునిశితబాణంబు లేసి స్రుక్కించితి నే
ననుజా యీవిధ మంతయు, మనజనుకులు విన్న నన్ను మన్నించెదరే. 156

క. సిరిఁ బాసి విసినభూముల, కరుదెంచిన మీవిధంబు నడుగక వత్సా
కరుణఁ రమ్మని పిలువక, దుర మొనరింపంగ నెంతదరితాత్ముడనో. 157

క. తమ్ముడ నాశరములు నీ, టొమ్మున నాటిరిచినపుడు దుధిరాంగమతో
సొమ్మసిలి నేలవ్రాలిన, నిమ్మహి నాజన్మ మరయ నెందుకు దండ్రీ! 158

ప. అని యివ్విధంబున ఘటోత్కచుం డభీమన్యుం గొఁగలించుకొని చింతించు సమయం
బున హిడించి సుభద్రం జూచి చెల్లెలా నీవేలచింతించెద వని యూరార్చి వెండియు
నిట్లు భగవంతుఁ డొనరించుకార్యంబునకుఁ బ్రతిసేయం గలరే? పరాశరసూనుం
డెరింగింపకుండెనేని మీరిరువురు గయ్యంబున సమయంబు రమ్మహిమని కారుణ్యం
బున జీవించితి రదియునుంగాక నానుతుఁ డొనరించిన దుష్కార్యంబు త్నమించు మని
పల్కుపల్కు లాలించి ఘటోత్కచుండు సుభద్రపాదంబులపై వ్రాలి యిట్లునియె.

క. జననీ ! చిర కాలమునకుఁ, జనుదెంచినమిమ్ముఁ జూచి సంతోషమతో
ననుజాని లాలనసేయక, తనువున విశిఖంబు లేయఁ దప్పని మఱియున్. 160

క. ఎఱుగక చేసినకార్యము, మఱిమఱి మది నుంచవలదు మాతా నన్నుం
గరుణించి బ్రోవవే యని, కరములు ముకుళించి మ్రొక్కె గాండివిసతికిన్. 161

ప. ఇట్లు మ్రొక్కిన ఘటోత్కచుం జూచి సుభద్ర యిట్లునియె. 162

క. అన్నా! నీ వీలాగున, భిన్నుడవై దీనవృత్తిఁ గీడ్వడనేలా
ము న్నెఱుగని మోసంబున, నిన్నియు సమకూడె మనకు నీవనభూమిన్. 163

క. బలియుండ నీ విట నుండుట, తెలియదు మా కించుకైన దేవతచెడి మే
మలకు నిట కేతెంచుట, నలఘుమఱి నీవెఱుంగ వది యట్లుండెన్. 164

- ఉ. అన్నయఁ దమ్ముఁ డీవగిది నాహవరంగమునందుఁ బోరుటల్
నన్నుతపాత్రుఁడై పరఁగు స్వామికృతం బని చెప్పవచ్చు లే
కున్న దయావికాలంరకు నుగ్రపుకృత్యము లేల గల్లు నో
చిన్నికుమార యింకొకటి నెప్పెదఁ జేకొని యాదరింపవే. 165
- క. నీ పీలాగున పగచుట, పాపనినుత నిన్నుఁ జూచి పార్థాత్మజుఁడు
న్నీవలె పగచుచు నున్నాఁ, డీవిధమునఁ జింతసేయ నెందుకు పత్నా ! 166
- చ. యతిపరుఁ డన్నదమ్ములని యొంతయు వేడ్కలొ వచ్చి చెప్పఁగా
బ్రతికితి రింత చాలు గ్రహబాధవిశేషము లింత జేసె గా
కితరము లేదు భీనునుత యింకఁ బదంపడి చింత సేయఁగా
గతజలసేతుబంధనము గాచె మదిం దలపోసి చూడఁగన్. 167
- క. ఇవిధమునఁ బల్కిన యా, కవ్వడినతివాక్యములకుఁ గడు మోదముతో
నవ్వుచు భీమతనూజుఁడు, పువ్విలుతుని బోలు పార్థపుత్రుని వేడ్కన్. 168
- తే. కాఁగిటును జేర్చి సంతోషకలితుఁ డగుచు, విశద మైనట్టి శశిలావేదియందుఁ
దల్లులును దాను గూర్చుండి యల్లమలర, నూరువులయందుఁదమ్ముని నుంచుకొనియె.
- సీ. ఇవిధంబున నుండి కవ్వడిపత్నితోఁ బలికె మ్రోడింబుండు పరమభక్తిఁ
గరములు ముకుళించి ఘనులు మజ్జనకులు వనవాసు లై నట్టివార్త చెలిసి
హరి మిమ్ము ద్వారకాపురికిఁ దోడ్కొనిపోవఁ బోయితి రిప్పు డీపుత్రుతోడ
నర్ధరాత్రంబున నరుచెంచుటకు నేమి హేతువు చెప్పవే మాత యనిన
- తే. దనుజు నీక్షించి పార్థునిదార పలికె, వినుము చెప్పెద దనుజేంద్ర విశదముగను
పాండవులయొద్ద మే మున్నఁ బద్మనాభుఁ, డచటి కేతెంచి ధర్మజు నతఁడు గాంచి.
- ప. కుశలసమాచారంబు లడిగి మమ్మిర్వరం దోడ్కొనిపోయి ద్వారకానగరంబునకుం జని
సుఖంబున్న సమయంబున. 171
- సీ. పీలాంబరునిపుత్రి సెలరేక యనుకన్య నభిమన్యునకు నిత్తు ననుచుఁ బలుక
నాఁడాదిగా మేము నమ్మి ద్వారక నుండి మంత్రలోఁ గురువిభం డవనిసురులఁ
బంప వారలు వేడ్కఁ బరతెంచి హలిఁ గాంచి రారాజాపుత్రుఁ డౌలక్ష్యజునకు
దనపుత్రి నడిగిన దద్యాప్తిహ్వాజులఁ జూచి బలరాముఁ డానందభరితుఁ డగుచు
- తే. బలికె నేటికి నెనిమిదివాసరముల, దశమిలగ్నంబు గల దింకఁ దడవు వలదు
తర్గి రం దిని పల్కుచుఁ దక్షణంబు, పరిణయంబును బ్రకటింపఁ బనిచె భీటుల. 172
- ప. ఇవిధంబునఁ బనిచిన వా లేఁగి శశిరేఖాపరిణయోత్సవంబుఁ బురంబునఁ జాటించి
రాశమయంబున. 173
- క. జలజాత్మక దరిగి హలితో, పల దని వాదించు నతనివాక్యము వినకకే

- బలరాముఁ డనియెఁ గృష్ణా! తలఁపఁగ నీ తెరగు పాండుతనయులయందున్. 174
- తే. పక్షపాతంబుతో నిట్లు పలకఁజేల, ననిన గోవిందుఁ డలిగి తా నరిగె నపుడు
ముసలిచరణాబ్జముల కేను మ్రొక్కి వేడఁ, గన్నులరుణంబుగావించి నన్నుఁగాంచి.
- క. ఆడవులఁ గాయలు నమలెడు, బడుగులతోఁ జేతురవ్వు బంధుత్వములున్
జడమిట్లై పుత్రునకున్, పడఁతుక నిన్నుచుచు బలకఁ బాడియె నీకున్. 176
- క. పోడిమి చెడి రా మీకున్ గూ డోసఁగుట చాలు నశక తోడ లటంచున్
వేడెడవు సిగ్గులేకన్, చేడియ నీ కిట్టికోర్కె చెల్లినె తలఁపన్. 177
- తే. ధార్తరాష్ట్రుఁడు మిక్కిలి ధైర్యశాలి, కీర్తికాముఁడు విభవనాకేశతుల్యుఁ
డతనిసుతునకుఁ బుత్రి నర్పించునచు, బల్కుపల్కులు చెవులకుఁముల్కులగుచు.
- క. తాటినఁ గనలుచు నే న, చోటుచు నెడఁబాసి వచ్చి సుతునకుఁ జెప్పన్
గాటపుఁజీకటియన కీ, పాటున నను దోడుకొనుచు భయదాటవికిన్. 179
- క. వచ్చినవే శేటుపంటిదొ, యిచ్చుటఁ గయ్యంబు గల్గె మీయిరువురకుం
జెచ్చెర మునివరుఁ డడ్డము, చొచ్చుట దరుజేంద్ర పరమశోభన మయ్యెన్. 180
- ఉ. నీ విట నుండు లే మెఱుంగమైతి మెఱింగిన నట్లు లానె యో
పావనిపుత్ర నాసుతుఁడు పాండుతనూజులఁ బాసి చింతలన్
భావమునందు నత్కరుణ మాని హలాయుధుఁ డింతచేసినాఁ
డీవనరాశిమధ్యమున నెచ్చట నుందురొ పాండునందనుల్. 181
- క. వా రున్నకాడ లరయుచు, ధీరమతి న్నడువ నాల్గదినములు సనె ము
మైరితి నైన వారలఁ, జేరితి రక్షింపు దనుజశేఖర యనినన్. 182
- వ. అని యిట్లు సుభద్ర చెప్పినమాటలు చెవింబడిన ఖటోత్కచునకు. 183
- సీ. బలుఁడు దుర్యోధనుపక్షమై యాతని గొప్ప చేసె నటంచు జెప్ప నపుడు
మదిలోన నివ్వలు కుదురుగా నిడినట్లు లుండె వెండియుం బుత్రి నొసఁగ ననిన
సంగంగమునఁ బొగ ల్నింగికి వ్యాపించె బెట్టుగా జనుకులఁ దిట్టె ననిన
వెంటనె నోటిలో మంటలు ప్రబలింపె వీరరోహితేశవివశుఁ డగుచు
- తే. బ్రళయకాలార్కబింబంబుపగిది నొప్పి, చురుకుచూపుల రోముము జ్జుంజారింపఁ
గనుల నివ్వలారాలంగఁ గటము లదరఁ, బండ్లు పటపటఁదీడుచు బలికె నతఁడు. 184
- ఉ. వింతలపుట్టె యాదవులపీట హలాయుధుఁ డేనుగల్గె నొ
క్కింతభయంబు లే కిటుల కిల్పిపకృత్య మొనర్పి వెండియుం,
గుంతికనూజా లేవురను గొంకక నిందలు సల్పు టారయన్
చంతిపురాధినాయకునిఁ దద్బలము న్నది నమ్మినాఁడొకో. 185
- వ. అని మఱియు నిట్లనియె. 186

- క. హలపాణి పల్కు పల్కుల, పల మతనిని గుడిసి పార్థపట్టికి మఱలకొ
జలజాక్షి నొసగు తెఱఁ గే, సలిపెదఁ జింతింపవలదు జననీ నీకున్. 187
- క. బలునకు మనకు స్నేహము, గలిగించిన ధార్తరాష్ట్ర గయ్యములొనకొ
బొలియించి యశనితమ్మని, బెలుచకొ ధరఁ గూలవైచి పీచమడంతున్. 188
- వ. అని పలికి మఱియును. 189
- సీ. సింధురాజులు బట్టి బంధించి కానీను ముక్కుకర్ణంబులు మోటు చేసి
శకునికండలు చెక్కి వికలంబు గావించి భూరిశ్రవుని నాజి బొడవడంచి
దుర్ముఖులనెల్ల దునుమాడి భృతరాష్ట్ర సెంచక వార్ధిలో ముంచిముంచి
వెండియుఁ గరువత్తపీరుల వరుసఁగా మ్రింగెద వారికై మే లొనర్చు
- తే. పలసి యాదవు లందఱు వచ్చిరేని, వానివారిని బంధించి వార్ధివైచి
నపుడు హలి నిచ్చుఁబల్కిన యట్టివలుకు, తప్పిదం బని మదిలోనఁ దలఁచుఁగాక.
- క. మాజనకు లడవిలోపల, భోజనరహితాత్ము లగుచుఁ బొక్కుచు నుండకొ
రా జగురుర్యోధులు నే, నాజిని బరిమార్చుకున్న నది సాహసమే. 191
- వ. అని మఱియు నిట్లనియె. 192
- తే. కొండలను బట్టి పెకలించి కుతలమెల్లఁ, గ్రిందుమీఁ దగునట్లుగాఁ బొందువఱచి
జలధులన్నియుఁబొచ్చుగాఁగలఁచిపాండు, నుతులతోపంబుమా న్నెడఁ జూడు నన్ను.
- క. శశిరేఖఁ దెచ్చి యిచ్చటకొ, దశమాలగ్నంబుఁ జేసి తద్దంపతులకొ
శశికులు లగుకొంఁదేయులు, వసియించెడితావుఁ జేర్చు వగవకు మమ్మా. 194
- క. జననీ నీదుఃఖమునకు, ఘన మగునుపశాంతి గాఁగఁ గయ్యములొనం
దునిమెద యదుకులపీరుల, నన విని బీభత్సపత్ని యనురేంద్రునితోకొ. 195
- వ. వెండియు నిట్లనియె. 196
- క. అలదుర్యోధనుతునకు, లలనామణి నిత్తు ననుచు రాముఁడు పలికెకొ
నిలిచిన యదుపుంగవులకుఁ, దలఁపఁగ నిష్టంబు లేదు దానవనాథా. 197
- క. యాదవు లందఱు వరుసకొ, గాదిలి బాంధవులు గాక కడవారలే దా
మోదరునకు మనకుకొ మఱి, భేదము లే దెంచి చూడ భీమతనూజా. 198
- వ. అదియునుంగాక. 199
- క. భృతరాష్ట్రనుతులఁ జంపను, బ్రతినలు మీతండ్రి గారు పల్కుట వినియుకొ
మది సెంచ కీవు ద్రుంచినఁ, గుతుకము చెడి పాండునుతులు గుందుదు రన్నా.
- తే. కాన వారలమది నున్నగర్వ మణఁచి, భంగ పాటును బొందింపు సంగరమునఁ
బొడ వడంచుట దక్క నీబుద్ధి కెటులఁ, దోచు నంతయుఁ జేసి రా దోషరహిత.
- క. ఘూఁఢుదిసంబులు గల దా, చేడియలగ్నం బటంచుఁ జెప్పుచు మఱియుం

- బోడిమితో నీతమ్ముని, వేడుక లలరంగఁ జేయు వేగము గాఁగన్. 202
- క. అని పల్కు పార్థరాజిం, గనుఁగొని దనుకేంద్రుఁ డనియెఁ గ్రక్కునఁ దల్లి
మనమున నీ కటుఁ దోచినఁ, దునుమాడక గర్వ మణఁతు దుష్టాత్మకులన్. 203
- తే. ధార్తరాష్ట్రులఁ గనుఁగొన్నఁ దగినమాడ్కిఁ, బొగరుమాన్పకయున్న నాభూరిరోష
పటిమ వదలదు వియ పెక్కుపల్కు లేల, పొలతి పెండిలివేళ కేఁబోదు ననుచు.
- క. తల్లులఁ దమ్ముని, దోడ్పొని, మెల్లఁగఁ దనగుహకు నేఁగి మేలొగిరముల్
ఊల్లము రంజిల నొనఁగుచు, సల్లలితము లైనమధురసంభాషణలన్. 205
- ప. సుభద్రాభిమన్యులకు సంతోషంబు చేయుచు శశిరేఖావివాహమహోత్సవకాలంబు
నిరీక్షించుచుండె ననుచు. 206
- క. మునివరుఁ డెఱిగించిన విని, జనమేజయధరణివిఘ్నండు సంతోషితుఁ డై
అనఘాత్మ వారిచందము, వినుటకు నామదికిఁ జాల వేడుకవొడమెన్. 207
- కలహంసోత్సాహవృత్తము.
- సరసిజాక్ష దనుజశిక్ష సకలలోకనాయకా
శరధితల్ప నగముదాల్ప శమదమాదినద్గణా
హరిసరాంగ భవవిభంగ అమరమానివందితా
కరుణశీల కనకాచేల కమలప్రాణనాయకా. 208
- గద్య. ఇది శ్రీమత్సూర్యనారాయణకరుణాకటాక్షపీఠాంకార సుస్థిరామృతవాక్య
జనితకవిత్వరత్నాకరపంశ పయఃపారావార రాకాసుధాక రాంజనే యాఖ్యతనూజ
అప్పుప్పునామధేయప్రణీతం బైనశశిరేఖాపరిణయం బనుమహాప్రబంధంబునందు
ద్వితీయాశ్వాసము.

తృతీయాశ్వాసము

లలనాహృత్పుష్కర
 ణోలస్ఫుటచంచరీక ణాకస్తుత్యా
 పాలితసురమునిగోత్రా
 నీలాంబుదరుచిరగాత్ర నీరజనేత్రా.

1

ప. ఆపధరింపుము సూతుండు శౌన కాదిమహామునులకుం జెప్పెనట్లు వైశంపాయనుండు
 జనమేజయున కిట్లనియె.

2

చ. రమణి నౌనంగలే దనుచు రాముండు పల్క సుభద్ర దీనత
 స్థములుచుఁ బుత్రుఁ దోడుకొని ఘోరవనాంకరసేమ కేగుట
 స్థమిగాని ద్వారకాంగనలు కొందలమంది వచించి రయ్యయో
 అమవసమ బృటంచనగ నద్దమరేయిని బోవు టెట్లొకొ.

3

క. అని కృష్ణనికాంతలకు, నిద్రిపించిన లేచి వారు విస్తయమతులై
 కనలుచు రామునివత్నిం, గని యిట్లనివల్కి రాత్తగతి తెలియుటకై.

4

సీ. వెరిమిటి నెనకొల్పి పేదరాలి సుభద్రఁ బురివెళ్లఁగొట్టితే నరసింహాక్షి
 ఆటప్రాయము కాండె యభిమత్యనకుఁ బుత్రి నిచ్చెద నని మాతొ నుచ్చరించి
 యది మాని కురురాజుననుఁగుఁబుత్రిని కిచ్చుచింత దాఁ బొడమెనే దంతిగమన
 కల్పివై నాకాంక్ష గల్గెనా నీకును వంత మీడెరనే భాసురాంగి

తే. అనుచుఁ గృష్ణనిభార్యలు మొనసి పలుకఁజింతచేఁ గుంది బలరాము కాంత వారిఁ
 గాంచి నిర్దోషి నగునన్నుఁ గానలేక, నిట్లు లాడంగ మీకు నో డట్టులాడె.

5

ప. అని మఱియు నిట్లనియె.

6

సీ. జలజాక్షి శశిరేఖ సంభవం బాదిగా నభిమన్యుఁ డట్లుఁ డౌననుచుఁ దలఁతుఁ
 గూఁతురు గాండీవికోడఁ బాయెనటంచు మోద మందుదుఁ గాని భేద మెఱుంగ
 నక్కటా! నాకోర్కె కనుకూలముగ వచ్చుటెఱుంగరే మీబావతెఱుంగు మీరు
 ఎఱిగి యెఱింగి యిట్లెల్ల దూరద రమ్మ యని భాష్పజలపూరితాక్షి యగుచు

తే. వివశతను జెందురేవతివిధముఁ గాంచి, వారిజాత్మనిమగువలు వనటఁబొంది

గుములు గట్టుకయుండిరాసమయమునను, బలబలోచన లరుఁజెంచి బలునిఁ గాంచి. 7

తే. వినుము నీమీఁద నలుకచే విసివి రాత్రి, మనసు భద్రంబు గావించి మనసుభద్ర

పుత్రు నభిమన్యుఁ డోడ్కొని భూరిభయద, వివినభూమికిఁ జనె నని విన్నవింప. 8

ప. వినియు నీలాఁబరుండు విననితెఱంగున నవ్వాక్యంబులు పెడచెవులం బెట్టి చెల్లెలి

పైఁ కరుణ లేకయుండె నని చెప్పి వై శంపాయనుండు జనమేజయున కిట్లనియె. 9

ఉ. క్రోధము గల్గి చెల్లెలును గొబ్బున బుత్తుని వెంటఁబెట్టుక

స్వాధలు వొందుచు న్వగవుఁ బాసి ఘటోత్కఁచుఁ జేరియుండుట

న్యాధవుఁ డాత్మలోఁ బెరిసి మర్తము రామున కీక దుష్టదు

ర్యోధనుత్తుల్లడంచుటకు యోచన సేయుచునుండె మాని యె. 10

న. ఆనమయంబున.

11

సీ. చెలికత్తె లావేళ బలుపుత్రికడ కేగి వినవచ్చు నీతండ్రి వెఱ్ఱితనము

అలసుయోధనుపక్ష మై సుభద్రను గొన్ని యవమానవాక్యంబు లతఁడు పలుక

నర్థరాత్రంబున నభిమన్యుఁ డోడ్కొని వనభూములకు నేఁగె వారిజాక్షి

నిను లత్నజనకీచ్చునియమంబుఁ గావించె నని చెప్పినంతలో నాత్మఁ గుంది

తే. పరవశత్వంబు నొందుచు భాసురాంగి, వైటకొంగును దనదుకన్నీటఁ దడిసి

మాటిమాటికి జనకునిమతముఁ దలఁచి గుట్టుతనమునఁ దనకుఁ దా నిట్లు లనియె. 12

చ. జనకుఁడు బంధువర్గములనవ్వుతి సుత్తముఁ డైనవానికిం

దనుజ నొసంగుటల్ పరమధర్మఘోరం బని పల్కువాక్యముల్

వినియు సుయోధనాత్మజుని వేమరు రాముఁడు గోరు టారయన్

బనివడి యెనొనర్చునున పాపఫలం బని యెంచఁగఁ దగున్. 13

ప. అని వెండియు.

14

క. ఎక్కడిదుర్యోధనుఁడో, యెక్కడిలత్నజుఁడో వాని కే నెక్కడనో

అక్కర గల్గనివరునకు, నక్కట! ననుఁ బెండ్లిసేయ నగునే తనకున్.

15

ష. ఆదియునుంగాక.

16

క. కంతుజయంతులరూపును, బంతంబునఁ గెల్వఁజాలుపార్థిని బతిగాఁ

జింతింతుఁగాని యితరులఁ, జింతించుట యుచిత మగునె చిత్తములానన్.

17

క. ఆయభిమన్యున కీయక, యాయవలక్షణున కొనఁగి యిచ్చామతియై

స్వాయముఁ దప్పి నటించిన, నాయనఘం బితఁడు నాకుఁ దండ్రనదగునా. 18

- క. సుందరమూర్తి సుభద్రా, నందనుతోఁ గలసిమెలసి నవ్వెడుభాగ్యం
బందంద తలచి చూడఁగ, నందనిఫల మాయె నంచు నాత్మలా సెంచున్. 19
- క. మేనత్తకొడుకుకొత్తై, మే నెత్తిలి నతనిరతుల మెప్పిదవంగా
మే నత్తు సేయకుండిన, మే నెత్తియు నివ్వలంబు మేదినిమీఁదన్. 20
- వ. అని వగచి. 21
- సీ. మధువపాత్రుని దొల్ల మగనిగా మని నెంచి పరుని వివాహమై బ్రదికి యేమి
ఫల మని నవరత్నభవనంబులొక జొచ్చి నీటితోఁ దాటితో నేటితోను
దనువు బాసెద నంచు దాలాంకువరపుత్రి యత్నించునంతలో యలివరుండు
దిగ్గన నటకురాఁ దెఱఁగొప్ప వీక్షించి నారదుం డని యెంచి భూరిభక్తి
- తే. మొక్కిల్ నిలిచిన శశిరేఖ మోము జూచి, బాల యిటువంటిసాహసం బేలనవ్వు
పార్థశనయని నిన్ను దంపతులుగాఁగ, తామరసమాలి నిర్మించె దలిరుఁబోడి. 22
- క. కొమఱొప్ప నీడుకోరికె, సమకూడెడు దీని కింతసాహస మేలా
కమలాక్షి వినుము తెల్పెద, సుముహూర్తమువేళ కతనిఁ జూచెద వీవున్, 23
- వ. అని యిట్లు నారదుం డెఱిగించి చనిన యనంతరంబ శశిరేఖ నంతోషసాగరంబునం
దేలుచు సఖిజనంబులతో నాడుచుండె నానమయంబున. 24
- తే. కన్యకార్థంబు బలరాముకడకుఁ జనిన, వసుధగీర్వాణు లేతెంచి వారణేంద్ర
పురము సొత్తెంచి కొలువున్నకురునరేంద్రుఁ, గాంచి యిట్లుని రత్నంతకాతుకమున.
- క. మీ రనువ నరిగి మే మా,ద్వారకనగరంబుఁ జొచ్చి తాలాంకునకుక
మారాకఁ దెలుప నాతఁడు, సారకు మీక్షేమ మడిగె సంతోషముతోన్. 26
- వ. ఇట్లు క్షేమసమాచారంబులు విచారించి మదాగమనంబునకుఁ గారణం బడిగె నా
నమయంబున మంగళద్రవ్యంబు లానంగి భవత్సూనునకు శశిరేఖ నొసంగు మని
వేడిన నతం డొడంబడి దశమిముహూర్తంబు నిశ్చయంబు చేసిన విని కృష్ణుండు
సుభద్రం దోడ్కొని వచ్చి సౌభద్రునకుఁ గన్యాదానంబు సేయు మని వేడిన
నతండు ప్రతికూలంబుగాఁ బలికిన విని దామోదయం డలిగిపోవుటయు సుభద్ర
బలభద్రుం బ్రార్థించిన గోపించి కర్ణకూలంబు లైనవాక్యంబులు పల్కిన విని
సుభద్ర యచ్చోటువాసి పోవుటయు శినివరుం డన్నవై గోపించి నిష్ఠూరంబు
లాడిన విని సంకర్షణుం డనుజుని వాక్యంబులు వినలొల్లక మమ్మిరువురం జూచి దశమి
లగ్నంబునకు ధార్తరాష్ట్రం దోడ్కొనిర మ్మనినవిధం బంతయు సవిస్తరంబుగా
నెఱిగించి వెండియు నిట్లనిరి, 27
- క. సీరాయుధుతో వియ్యము, గారవమునఁ జేయఁగోర్కె గలిగిన కేపే
భూరితరవై భవంబున, ద్వారకపయనంబు సేయు ధరణీనాథా! 28
- క. అని యిట్లు నేలచేల్పలు, వినిపించిన గురువిభుండు వికవికనగుచు
శశిరేఖ— 29

- న్నచుజూడగుదుస్ససేయ, గనుగొని ముదమంది పలికె ఘనవాక్కుటిమన్. 29
- క. హలపాణిలోడ బాంధవ, మెలమిక్ సమకూడె నిక మేదినిమిండక్
బలు రగుశత్రుల జంపను, జాలకన గద దీనికంటె శుభముం గలచే. 30
- వ. అని మఱియు నిట్లనియె. 31
- నీ. బలుండు మనయతడయి పాండునందనులను నిందించి పార్థునినందనునకు
సజ్జరేఖ నొసంగ నని పల్క గోవిందు డన్ననొం డనలేక నరుగువిధము
నరయంగ మైత్రికి నరుచెంచు గావున దడవు సేయక వేగె దర్లవలయు
మనము వా రేకమై వనవాసు లగుపాండురాజపుత్రుల జంపి రాజ్యమెల్ల
లే. శాశ్వతంబుగ నేలెడు సమయ మబ్బె, భటవితతి నెల్ల రప్పించి పట్టణమున
నకలగృహములు వీధులు సౌధములును, బరమశృంగార మొనరింపఁ బావు మనుజు.
- చ. తొలుతను బంధువర్గముల దోడ్కొని రమ్మనిచెప్పి పిమ్మట
జలజభవానోద్భవుల కాస్త్రవిధిజ్ఞుల వైశ్యకూద్రులకొ
వలువురఁ బుష్పవిక్రయులఁ బాటల నీటులఁ గుల్కువేశ్యలం
బిలువఁగఁబావు వేగమున బెండ్లికి రాదగువారి నందఱిన్. 33
- లే. కావలసినట్టిద్రవ్యము ల్కరితురంగ, శకటవృషభోష్ఠముల కెత్తి పరఁగె వీటఁ
గలుగు ప్రజలకు పయనము లైవి యన్ని, వనులు నెఱవెర్చు మిఁక పెక్కుపల్కులే.
- క. అని నెలవిచ్చిన దుర్యోధనునాజ్ఞ శిరంజునందుఁ దాలించి దుక్కా
ననుఁ డాలాగునఁ జేసిన, పనులకు ముదమందె రాజు పార్థివనాథా. 35
- వ. అనిన విని జనమేజయుండు వైశంపాయనున కిట్లనియె. 36
- క. రాముండు తమలత్వజునకుఁ, గోమలి నర్పించు బెఱిగి గోవిందుండు తా
నేమియుఁ బలుకక చనె నని, భూమిసురాగ్రణులు తెల్ప భూపతి మదికిన్. 37
- క. తెలియక లగ్నము కొఱియై, పాలుపుగ యత్నించు రాజపుంగవుల గని యో
తులుచా నీ కిది తగ దని, పలుకరుగా ద్రోణభీష్మ బాహికు లైనన్. 38
- వ. అని యిట్లడిగిన పారిక్షీతునకు వైశంపాయనుం డిట్లనియె. 39
- చ. కురువతిఁ గాంచి భీష్ముండును గుఃభజ ముఖ్యులు కార్యభంగహా
తెఱుగు నెఱింగి యిట్లుచుచు చెల్వరి భూవర నీ వొనర్చు నీ
పరిణయయుత్సవం బిపుడు బాగుగ నుండ దఁజెట్టులన్న నా
కరివరయాన రామునకుఁ గల్గినయవ్వుడె పార్థుపట్టికిన్. 40
- ఉ. దారయటంచు బల్కి రది తప్పదు కృష్ణుండు సవ్యసాచిత్రై
గూరిమి గల్గి యెల్లపుడుఁ గోర్కు లొసంగుధు నుండు నివ్వు డా

సీరియు నీహితుం డగుచుఁ జేడె నొసంగెద నంచుఁ బల్కిన
స్వారము ముట్టనేర దది పంకజనాభుండు నమ్మలంపమిన్.

41

ప. అదియునుంగాక.

42

క. భూధరముల్ చలియించిన, నాధారము దప్పి భానుఁ డవనిం బడిన
స్వాధోధు లింకిపోయిన, మాధవుఁ డాపార్థ విడిచి మనవశ మగునే.

43

ఉ. ఎక్కువమాట లేమిటికి నిందుకులాద్భవ నీదుపట్టికిన్
దక్కదు యిందురేఖ హరి ధర్మ విధిజ్ఞుండు ఒప్పుకున్న నీ
విక్రడిబుధువర్గముల నెల్లను దోడ్కొని పెండ్లి కేగినన్
పక్కున నవ్వరే జనులు బాంధవులందఱు నింద సేయరే.

44

క. బలరాము నమ్మిపోయినఁ, బలుచనయగు టింతె దీనిభావములానన్
దలఁపకు మన లక్ష్యజనకు, గలుగుదు రెచ్చోటనైన గమలదళాక్షుల్.

45

క. ఇప్పుడిది ద్రోణభీష్టులు, చెప్పిన విని కురువిభుండు సింహాసనమున్
గుప్పనఁ దట్టుచుఁ గోపం, బుప్పతిలం బలికె నకలయోధులు వినఁగాన్.

46

సీ. ఎఱుగుదు నేను మీయిరువురతెఱఁగెల్లఁ బరగఁ బాండవకుపాతు లగుట
దిగ్విజయంబుగా దీవించు టావంక దూషించు టీవంక దుష్టు లనుచు
భావించి చూడఁగా జీవించు టీవంక యావంక విశ్వాస మతిశయిల్లు
దివ్యతరం బైనదేహంబు లీవంక యావంకఁజిత్తంబు లలరుచుండు

లే. నెట్టికార్యంబుఁ దలఁచి నెదురవచ్చి, చెడును జెడు నంచు విప్పుముల్ సేతురెపుడు
వెడలిపా మ్మన్నఁ బాండవు లడవి కేగి, రిట్లు పట్టంగఁబడరు చా రెంచిచూడ.

47

ఉ. ఎక్కువ యైన కార్యమున కేము ప్రయత్నము చేసినప్పుడున్
గ్రక్కున వచ్చి పల్కుదురు కా దని మావెనువెంట వత్తు రిం
కెక్కడఁ జొత్తు మేది తెలు వీముదిపోరును మాన్ప శక్యమా
బొక్కను దూరిన నిడదరు పూర్వము నే నొనరించుపాపమో.

48

క. మాటలు నేర్చినకతమున, మేటిధనుర్ధరుల కైన మిక్కిలిభయమా
మాటలు నెప్పుచు దబ్బున, తోటలు దాంటుదురు వనికీ గొఱ దా రగుచున్.

49

ప. అని మఱియును.

50

క. యాదవు లే మొకటగుటన్, భేదము గావించఁ దలఁచి భీతిజనింపన్
వాదింతురు మిమ్మేమన, రా దని నే నూరకున్న లక్ష్యము లేకన్.

51

ప. అని వెండియు నిట్లనియె.

52

క. సేమాధికు లని మిమ్మున్, బ్రేమాతిశయంబు సేయ బేలత్వముతో
ఘోషా మిహృదయములరయంగ, గోఘృణాప్రాప్తులు లనుచు గురువతి మఱియున్.

- ఉ. అర్జును డైన నేమి హరుఁ డైన మురాంతకుఁ డైన నేమి య
త్యూర్జితశస్త్రనంబదల నొప్పినసౌబలనైంధవాదులున్
నిర్జరనాఁగనన్నిభుఁడు నీరజబాంధవపుత్రుఁ డుండ నీ
కర్ణము లేల చెప్పెదరు గాంగతనూభవ తంభసంభవా! 54
- క. పని సాగనిండుమా కిదె, కనకస్నానంబు మీరు గావించుక్రియన్
మనమున నెంచెద భుక్తికి, గొనుఁ డిచ్చెదఁ గొఱుతపడిన గొబ్బున మీకున్. 55
- వ. అని పల్కి సుయోధనుండు వెండియు నిట్లనియె. 56
- క. ఊసికూత లింకఁ గూసినఁ, బశుపతిపాదంబు లాన ప్రాణంబులలోఁ
గుళముగ బ్రతుక లే రిక, పసియింపక లేచిపొండు పదరకుఁ డిచటన్. 57
- సీ. బలరాముఁ డొకఁడు మావర మైన కార్యముల్ సఫలంబు లగుగాక విఫలమగునె
వెండ్లి జూడఁగ మీకుఁ బ్రీతి గల్గిన రండు కల్లకుండిన నిండ్లకడకుఁ బొండు
మీరురాకుండిన మిక్కిలితేమంబు విఘ్న మించుక లేక లగ్న మగును
మావెంట మీరు రా మర్కటశతకంబు గుంపుబాయక జతఁ గూడినట్లు
- తే. లనుచు బహునిష్ఠురోక్షుల నాడుచున్న, యధిపుఁ డైనట్టికురువలియాననంబుఁ
గాంచి సిగ్గుచు గోపంబుఁ గడలకొనఁగఁ, బలికి రహ్మడు భీష్ముండు బాణగురుఁడు.
- క. కాలుండు ప్రేరేపఁగ నీ, వీలాగునఁ బెద్దపిన్న లెఱుగక బల్కే
వేలా దుర్యోధన నీ, కాలము సమకూడినట్లు గనఁబడె మాకున్. 59
- ఉ. భానుతనూజుండు నృకుని పల్కినపల్కులు పథ్య మంచు నీ
వీనులఁ జేర్చి యెల్లపుడు వీరిడికార్యము లాచరించుచో
మానవనాథ నీ కిదియు మంచిది గా దని బుద్ధి చెప్పినన్
మానసమందు నిప్పు లిడుమాడ్కిఁ గనఁబడె నీకు దుర్మతి. 60
- క. నాగారిగమనుఁ డొప్పుమి, సాగదు లగ్నం బటుచుఁ జయ్యనఁ జెలువన్
రోగికిఁ బథ్యాన్నం బిడు, లాగున నీమదికిఁ దోచెరా పాపాత్మా. 61
- ఉ. పెక్కులు పల్క నేమిటికిఁ బెండ్లిని జూడఁగ మేము రాము నీ
కక్కఱగల్గబంధువుల నందఱు దోడ్కొనిపొమ్మ కార్యమున్
జక్కఁగఁ జేసుకొ మ్మనుచు సభ్యులు చుట్టలు చూచుచుండ వా
రక్కడ నుండక న్నెడలి రాగ్రహరోషకహయితాక్షులై. 62
- వ. అట్టిసమయంబున. 63
- క. గురుఁడును శంకనుపుత్రుం, డిరువురు దక్కంగ భూసురేంద్రులు నృపులున్
పురజను లందఱు లక్ష్యజు, పరిణయవీత్యాత్మ లగుచు బహువేషుకతోన్. 64
- వ. అత్యంతముదంబునం భోదలుఁచుండి రాసమయంబున. 65

సీ. పాండ్యపాండ్రవిదర్భబం గాళన్మపతులు గజతురగాందోళికముల నెక్కి
వచ్చిరి వేగమె వంగకళింగరాజు లేతెంచి రాలగ్నమునకు
మాళవ మలయాళ మగధ నేపాళాధిపతులు దంపతులతో భద్రదంతి
యూధంబు లెక్కి రాయోధులతోఁ గూడఁ బరతెంచె గాత్రీ రధరణివిభుండు

తే. మఱియు గాంధారకోసలమనుజుపతులు, ద్రవిడకొంకణబెంకణధరణివిభులు
వత్సమత్స్యకరూకాండ్రవసుమతీకు, లవని గంపింప వచ్చి రాహుస్తిపురికి. 66

ప. ఆసమయంబున.

67

తే. సర్వకేతనుఁ డత్యంతసంతసమునఁ, బహు కలమాన్న మొబ్బట్లు పాయసంబు
లాజ్యధారాప్రవాహ మై భోజ్య మమర, ధరణిసురులకుఁ జేసి సంకర్షణంబు. 68

ప. ఇట్లు సంతర్పణంబు గావించి భోజనానంతరంబునఁ దాంబూల గంధమాల్య
వస్త్రభూషణంబులఁ దృప్తులందేసి ప్రయాణోత్సవంబు సాదించి రాసమయంబున
భానునందన బృహద్బలవృషసేనవింశత్యగ్ని కోప సుశర్వకనుజయద్రగభూరి
శ్రవకృపాచార్యద్రాణి సోమదత్తాది రథికవరులు పుత్రమిత్రకళత్రంబులతో
రథాశ్వాదివాహనంబు లారోపించి రాసమయంబున ధార్తరాష్ట్రం డొక్కరం
బువైఁ గూర్చుండె నహు డంతఃపురకాంత లందలంబుల వసియించి యేతేర లక్ష్యజం
డొక్కమహాగజంబువైఁ గూర్చుండె నివిధంబున దుర్యోధనుండు బంధువర్గంబులం
గలిసి బ్రహ్మణవైశ్యకూద్రవై తాళికవారాంగనాదినీవహంబుతోఁ బృథివి కంపింపఁ
బురంబు వెడలె నప్పుడు. 69

సీ. శ్రీరస్తు తే యంచు క్షీతిసురశ్రేష్ఠులు చెలఁగి వల్లారు నాశ్శీర్షదంప
భృతరాష్ట్రగర్భవిస్తృతవార్ధి చంద్రమ యని వందిమాగధు ల్వినుతి సేయ
హస్తిపురాధీశ యమరేంద్రసంకాశ యనుచు వైతాళికుల్ ఘనతఁ బొగడ
ఫణిహారు లొకలక్ష బంగారుబెత్తముబట్టి ముందఱ బరాబరులు సేయ

తే. తుడుము తమ్మెలు ఢక్కి తుత్తుంభికలును, ఝర్జురీభేరిమర్దలర్బుల్లరిలు
మొదలయినవాద్యనాదముల్ మ్రోయుచుండ, ద్వారవలెఁ జేరె నవమికా ధరణివిభుండు.

ప. ఇవిధంబున.

71

మ. కురురాజేంద్రుండు వచ్చురాక బలుఁ డాగోవిందుతోఁ దెల్పక
స్వరమామోదముఁ బొంది బ్రహ్మణులతో బాహూద్భవశ్రేణితో
సరసాగ్రేసరు లైనబాంధవులతో సామంతయూధంబుతోఁ
దరుణీబృందముతో రథాశ్వములతో దుతావళశ్రేణితో.

72

ప. ఎదురుకొని ధార్తరాష్ట్రం గాంచి కుశలసమాచారంబు లడిగి తదనంతరంబ భూరి
భేరిరవంబులు చెలంగ వందిమాగధులు కైవారంబులు సేయ వారాంగనలు నాట్యం

- బులు గావింప పరశుపట్టిసఖింఁడెవాలాదియాయుధంబులు ధరించి వీరభటులు నడువ
సంకర్షణుండు దుర్యోధనుం టోడ్కొనివచ్చునమయంబున. 73
- క. ద్వారకనగరంబునఁగల, నారీమణు లాత్మ నలరి నవరత్నములకే
దీరిన సాధాంతరములఁ, జేరి తదాలాకనంబు చేయుచుఁ దమహోకే. 74
- మ. చెలియా కన్యోను హ స్తికక్ష్యసిడముం జెన్నొందునాతేరుదై
గలవాఁ డంబుజమిత్రద త్తవరసత్కారంబుచేఁ గుంతికి
దొలుచూ లీతఁడు సూతపుత్రుఁ డనఁగా దుర్యోధనుం జేరి యా
బలభిత్సానుని నాణి గెల్తు నుచు న్నాసిట్లుఁ గర్ణాఖ్యుతోకే. 75
- క. అతిరమ్యం బగురంగమున, సతియుతుఁడై వచ్చువాఁడు సభలోఁ గృష్ణ
స్తతిఁ గ్రొవ్వి వీర లాలించినఁ, బతితుఁడు దుక్ఖాసనుండు పద్మదళాక్షీ. 76
- మ. తురగాయాధులు చుట్టునుం గొలువ ఖిచ్ఛితప్రభాతుల్య మా
నరదం బందు వసించి వచ్చుకతినుం డబ్బాక్షి వీఁడేకదా
కరుణాసాగరు లైనపాండుసుతులం గావట్లనెత్తంబుతో
సిరికిం బాసినదుష్టచిత్తు శకునికొ శిఘ్రంబె వీక్షింపుమా. 77
- తే. సింహలాంగులభూషితసిడము కలుగు
రథమునం దశ్రమణిమాడ్కి రహి నహించి
చూడ్కులకు వేడ్కు మిటుమిట్లు చొనుపు నతఁడు
ద్రోణసుతుఁ డశ్వత్థామ తోయజాక్షి. 78
- క. బంగరుగోవృషధ్వజము భాసిలదివ్యరంగంబుమీఁద సా
రంగధరుండు నాఁ బరిగి రాజిత మాఘనబాణశస్త్ర పా
రంగతుం డై మహిం గలుగురాజులకెల్లను శివ నెప్పువాఁ
డంగన చూచితే కృపుఁ డహస్కరతేజుఁ డరాతిరాత్రికికే. 79
- మ. ఉరగేంద్రధ్వజ మొప్పియున్నరథమం దుల్లాసియై సాకటకొ
దరహాసద్యుతు లంపుతిల్ల మమతం దాలాంకు వీక్షించుచుం
బరమానందము నొంది బాంధవులతో భద్రేభయాధంబుతోఁ
దురంగశ్రేణితో వచ్చుదుష్టుఁ డతఁడే దుర్యోధనుం డంగనా. 80
- వ. నవరత్నస్థగిం బైనరథంబున నర్కుపగిదిం దోచు నతని. 81
- క. మేరునగఁధైర్యధుర్యుని, సారసరిపువంశవాగ్ధిచంద్రోదయునికే
వారిజముఖి వీక్షించితె, భూరిభుజాటోపబలుని భూరిశస్త్రునికే. 82
- చ. కనకమణిమయాభరణకాంతులు దిక్కులు నిండ సారెకు
న్నినరుచి నడ్డగించువుద మేనుఁగుమీఁద వసించునాతఁడే

- మనశశిరేఖకు న్నగండు మన్మథసుందరతుల్యు లత్తబాకొ
గనుగొను మంబుజాక్షి యనగా విని యొక్కలతాంగి యిట్టగున్. 83
- సీ. కలకంతి యభిమన్యుఘనపరాక్రమశక్తిమహిమ నెన్నంగ నొక్కమాన మగును
భూరిసంగరరంగధీరోద్భవనూర్తి రోష మెన్నంగ నొక్కబుతువుపట్టు
శస్త్రవిద్యాభ్యాసచాతుర్య మనుదాని జాడ నెన్నంగ నొక్కయేడుపట్టు
అంగాంగ సౌష్ఠవశృంగార మనియెడు గరిమ నెన్నంగ నొక్కకల్ప మగును
- తే. అట్టిసౌభద్రునకు లత్తజాహ్వాననను, జలధితోడ గాల్య పులితోన జంబుకంబు
దంతితో దోమ భానుతో దర్పణంబు, పాటరాభరి గణుతిను సాటియగు నె. 84
- వ. అని యిట్లు పురంధ్రీజనంబు లనేకవిధంబుల బలుకుచున్న సమయంబున నీలాంబు
రుండు దుర్యోధనుం దోడ్కొని వచ్చి కాంచనమణిమయం బగుమందిరంబున విడి
యించి భక్త్యపాయసపదార్థంబుల దృప్తుల గావించి తాంబూలంబు తిప్పించు
సమయంబున. 85
- క. కలహాశనువాక్యంబులు, జలజానన యిందురేఖ సఖిబృందములోఁ
దెలువక వస్త్రాభరణంబులు దాల్చక పాన్పుమీఁదఁ బొరలుచు నుండెన్. 86
- స. ఆసమయంబున. 87
- తే. వడఁతు లరుచెంచి శశిరేఖపజ్జఁ జేరి, మజ్జనము సేయ లెమ్మని బుజ్జగింప
మానివచనంబు లూతగా మగువ లేచి, విమలమణిపీఠిపై నుండుసమయమునను. 88
- క. లలనలు సంపదినూనెకొ, తలయంటుచుఁ బాటపాడి దరహాసముతో
కలశము లిడి పన్నీటకొ, జలకము గావించి సఖులు సంతోషముతోన్. 89
- సీ. తడియొత్తై నొకచెలి తరుచైనజలతారుపూలచీర యొకర్తు పొందువరచె
వనిత యొకతె మంచి వజ్రాలకాంతుల రహిమించు చంద్రపూరవికెఁ దోడిగ
జడవేసె నొకబోటి కటిచొక్కమవరాజి కుప్పెరేకడి యొక్కకొమ్మ పెట్టె
వద్దరాగప్రభాభాసితం బై మించు న పటబొట్టొకపడఁతి గట్టె
- తే. మణులుదాసినకమ్మలు నూక్తికముల, నొప్పుబొగడలు బావలి నొకతె పెట్టె
సరిగెముక్తరయును బన్నసరము తీగె, మొదలుగాఁగలసొమ్మెకముదిత దాత్మ. 90
- క. విరిసరు లొకసలి దురిమెకొ, పరిమళగంధంబు నొక్కపణఁతియె పూనెకొ
తరుణియొక తైఱుమదమున, తెరవగుఘాలంబుమీఁదఁ దిలకము దీర్చెన్. 91
- క. పాటలగంధిణి గన్ములఁ, గాటుక వెనక దీర్చె నొకతె గండస్థలలకొ
నీటుగ మకరికరేఖలు, బోటి యొకతె వ్రాసె నవటిపొలతులు మెచ్చన్. 92
- వ. ఇట్లు సఖిజనంబు లచ్యుతాగ్రజాపుత్రిక కలగకారంబు గావించుతఱి లగ్నకాలం
బరుచెంచె నని బాంధవు లత్యులసౌతసంబుఁ జేలుచుఁ బరిమళద్రవ్యంబులు

కాంచనరజతపాత్రలం దిడుకొని పరతెంచువారిం గని శశిరేఖ తనమనంబున నిట్టసి విత్కరించె. 93

క. అనిమిషమునివాక్యంబులు, విని నమ్మితి నెదురుకోలువే శివ వచ్చెన్
జనపతులందఱు గుములై, చనుచెంచిరి విఘ్న మింక జరుగునె తలఁచన్. 94

క. మనసిజమూర్తి సుభద్రా, తనయుని వీక్షింతు వసుచుఁ దక్కులు పలకెన్
మునికేమివిషముఁ బోసితి, నని వెండియు నాత్మయందు ననుకొనసాఁగెన్. 95

తే. విసినభూములఁ ద్రిమృదువిజయసూనుఁ, డిచటి కేతెంచుటకు హేతు వెద్దికలదు
మేని తోపొత్తు విడువనిదాన నగుట, నొరుల నననేల నేనేయుదురితమునకు. 96

క. ఈలత్తుణునకు సతిసై, యేలాగునఁ గాపురంబు నే నొనరింతు
స్నిహంబరుఁ డవివేకుం, డీలాగునఁ జేసె ముందు నేలా గగునో. 97

క. గళమున పరకాంచనమం, గళసూత్రము లత్తుణుండు గట్టక మునుపే
నలకూబరతుల్యుం డగు, బలభిత్తుతునుతునిఁ జూపు పరములు గలరే. 98

క. అని యీలాగున వగచుచు, ఘన మగుతాపంబుచేతఁ గళవళపడుచుం
జని నవరత్నస్థగితపు, పనిగలమంచంబుమీఁదఁ బవళించె దగన్. 99

ప. అంత నప్పుడ ఘటోత్కచుండు. 100

సీ. వనజాక్షి శశిరేఖ వైవాహికదినంబు ననుచెంచె నని లేచి సంభ్రమమునఁ
చినతల్లితోఁ జెప్పి తనతల్లి కెఱిగించి యభిమన్యునకుఁ దెల్పి యంతరిక్ష
వీధికి నెగసి ము న్విసతాతనూజుండు నమృతసంహరణార్థ మమరపురికిఁ
జనుచెంచువిధమునఁ జని ద్వారపతిచుట్టు విడిచినగజహయవితు లరసి
తే. మణిమయం బిగురగముల మనుజపతుల, వెంటఁ జనుచెంచుసేనల వీరభటుల
వసుధగీర్వాణకోటులవైశ్యకూద్ర, జనులవీక్షించి నవ్వచు దనుజవిభుండు. 101

ప. సాయంకాలంబునకుఁ బురసమీపంబునకుం జని యదృశ్యత్వంబున నంతఃపురంబుఁ
జొచ్చి బలభద్రునగరు ప్రవేశించి పరిణయవస్తువు లొకరికొక రందిచ్చునందడిగిను
వారిజాతుల వీక్షించుచుం జని మఱి కొందఱై నవల పన్నీరుకలకంబులం దిడుకొని
నానారత్నస్థగితంబు లై నభూషణంబులు దాల్చి పుష్పహారంబులు దుఱిమి కట్టుపై
ఠికిచేంకాచిచేలంబులగట్టి దీసి కాకళికలచెంత నిలువంబడి యొకరిసింగారంబొకరు
పర్జించువారలం గడచిపోవ మఱి కొందఱు అంగనలు పెండ్లికొడుకువా రరుచెంచిరి
పొండుపొండని మూపులుగట్టి ద్రోచువారలఁజూచుచు ఘటోత్కచుండు లోప
లికిం బోవ నొకమందిరంబున దివ్యమణిమయం బగుమంచంబువైఁ బవళించియున్న
శశిరేఖం జూచి సుభద్ర చెప్పినప్రకారంబున రూపలక్షణంబు లగుపడుట నెఱింగి
శశిరేఖగా నిశ్చయించి తనమాయచే నిద్రింపఁజేసి తనతమ్మునికిఁ దగినకన్యయని

సంతోషించి మఱచలి న్నుట్టుట దోషం బని యెంచి మంచంబు శీరంబునం దిడు
కొని మాయాబలంబున నొరుల కగుపడకుండ సురసమూహంబు లొరా యని విను
తింప గగనమార్గంబునం బఱతెంచి తనవనంబున శశిరేఖం డించి సుభద్రాకుమారు
నితో హిడింబానందనుం డిట్టినియె. 102

క. ఏమని చెప్పదు నే నీ, రామామణికొఱకుఁ జనిన రారా జటకుఁ
సానుజరధహయనై న్యః స్తోమముతోఁ బుత్రమిత్తసోదరయుతుఁ డై. 103

క. చనుదెంచినాఁడు మఱలం, జని రాజును సూతసుతుని నైంధవదుశ్శా
సనులమదం బణగించెద, ననుజా నీ విచట నుండుమని పల్కుటయున్. 104

క. విని సౌభద్రుఁడు వడముడి, తనయుని వీక్షించి పలికె దగునా నీకఁ
నను డించిపోవ దుర్యో, ధనునామము విన్న నెట్లు దాళును నన్నా. 105

క. నిర్జరపతినందనుఁ డగు, నర్జునునకు నుద్భవించి యనిమెనలానఁ
దుర్జను లగుకొరవులను, నిర్జింపకయున్న బ్రతుకు నిష్ఫల మరయన్. 106

క. ఇలలోఁ దండ్రీకి దనయుఁడు, గలిగిన దనతండ్రీకంటె ఘనవిక్రముఁ డై
విలసిల్లినఁ గొడు కనఁదగు, బలహీనునిఁ గొడు కటంచుఁ బలుకం దగునే. 107

క. పోటవీనిననుయంబున, బోటివరె న్నుణగియున్న భుజబలకార్యం
బేటికి శస్త్రాస్త్రము లిం, కేటికి నీకార్దుకంబు నింకేమిటికిన్. 108

క. జనుకులముణంబుఁ దీర్పఁగ, మన కిది సమయంబు గనుక మఱి యిచ్చోటన్
పనియేమి నాకు నీతో, జనుదెంచెద నంచుఁ బల్కుసౌభద్రునితోన్. 109

చ. వడముడిపుత్రుఁ డిట్టినియె వాసరవల్లభురక్షి లేనియ
య్యడవిని ముగ్ధుల నిర్మడిచి యాజీకి బోయిన నిందురేఖయున్
దడబడుచుండు వెండియును దల్లిమనంబునఁ దల్లడించుచున్
గుడిగొనుచింత రేబగలు గుందుచు నుండఁ నీవు వచ్చినన్. 110

సీ. ఎఱుగుదు నాకంటె నెక్కువౌ విలువిద్యఁ బారంగతుడ వీవు పార్థపుత్ర!
ధృతరాష్ట్రపుత్రులై కల్గెఁడుటకుఁగా నిరువురు చన నేల నేనచాలు
నదిగాక మేనల్లుఁ డై మేనమామవై ధనువు బూనుట నీకు ధర్మ మగునె
నిలువు మిచ్చట నీవు నే నేని ఊణములో గంతులువేయింతుఁ గొరవులను
తే. యదుకుమారులఁ గొందఱి మదమణంత, ననుచు మీసము లొకచేత పట్టి తీడి
భీకరాకారమున లేచి కేక వేసి, కామగమనంబుతో నేఁగె భీమసుతుఁడు. 111

వ. అట్టి సమయంబున. 112

తే. ఆఘటాత్మకుమాయచే హాయి జెంది, నిద్రబోయెడుశశిరేఖనేత్రయుగముఁ
దెంచి మిన్నందుభూజము లేరి నూచి, కలవరింపుచు దిగ్గున నులికి లేచి. 113

తే. కట్టెదుట నున్నసౌభద్రుఁ గాంచి మఱియొ, ఫల్గునువిరాజి వీక్షించి పాదములకు

మొక్కి సిగ్గున శశిరేఖ మోము వంచి, గుట్టుతనమునఁ దనకుఁ దా నిట్టులనియె.
క. ఎక్కడ ద్వారకనగరం, బెక్కడ యావినభూమి యేగూర్చిడుటల్
యెక్కడ మేల్కొను లెక్కడ, నిక్కము యిది చిత్రమంచు నెప్పుది నెంచున్.

వ. ఇట్లు తలంచి మఱియును.

116

సీ. ఎవ్వరు ననుఁ దెచ్చి రివ్వనభూమికి నెంతవుణ్ణాత్తులూ యెంచిచూడ
మునిచారదునిమాట ముంగొంగుమూటగాఁ దలంచి యాతనకేను దండమిడుదు
నశఁడు చెప్పినమాడ్కి నభిమన్యుఁ గనుఁగొంటి నానోము ఫలియించె నలినగర్భ
వ్రాత ధారుణియందు వృద్ధంబు గా దనువలుఁకులు దప్పునే తలంచి చూడ
తే. నద్దమునఁ దోచులిబ్బిచెయ్యబ్బినట్లు, విసినభూముల కేగినవిజయసూను
సురుచిరంబైనరూపంబు జూడఁగలిగె, బుడమిచే జేయునుకృతంబుఁబొగడవలఁచె.

వ. అని యిట్లు తలంచుచు మఱియునినగవుతో లజ్జానన యై యూరకున్నకోడలిం జూచి
సుభద్ర యిట్లనియె.

118

క. ఇలఁ బాసి వచ్చినా నని, తలఁపకు నీబావ భీమతనయుండుండే
నిలయము మనయి ల్లముకో, బలభద్రతనూజ వలదు వలుసంశయముతో.

119

వ. అని సుభద్ర వెండియు నిట్లనియె.

120

క. ఇంచుక శంకింపక రాత్రించరుఁ డట కేగుచెంచి ధీరాత్మకుఁడై
మంచముతో నిటు దెచ్చెను, పంచాననమధ్య నిన్ను సాల్పనిశోఱుకై.

121

వ. అని చెప్పి మఱియును.

122

క. కూరిమి గలతలిదండ్రులు, లేరని చింతింపవలదు లేమా యెల్లుం
డూరికిఁ బోదము నీకున్, గోరికగలవిధముఁ దెల్పు కొంకక నాతోన్.

123

క. అని యివ్విధమునఁ బల్కిన, ఘనవేణి సుభద్ర మోముఁ గని ముద మలరక
వనశారిరేఖ యెంతో, వినయంబున నిట్లు లనియె ప్రిధానన యై.

124

క. బొత్తిగ బాల్యంబున నాచిత్తము నీసుతునియందుఁ జేర్చినదానక
జీత్తము లే దెవ్వరిపై, నత్తా యిది నిశ్చయంబు హరితో డనినన్.

125

తే. వినియు ముదమంది యావేశ విజయుపల్పికోడలిగుణంబు లగ్నించి కొడుకుఁ గాంచి
రాత్రిరాజుకు రోహిణి రతికి మదనుఁ, డొప్పి నటువలె వీరికి నొప్పె ననుచు.

126

వ. సుభద్ర తనకొడుకు కోడలికిం గలశృంగారంబు మనంబున నెప్పుచుండె నని వైశం
పాయనండు జనమేజయునితో మఱియు నిట్లనియె.

127

తే. ఇందురేఖకు నభిమన్యునందుఁ గలుగు, మోహ మేమని చెప్పు దాముద్దుగుమ్మ
జననిజనుకులఁ దప్పుల సఖులచైనఁ, చలచ దించుక మదిలోన ధరణిసాగ.

128

వ. అట్లినమయంబున ఘటోత్కచుం డక్కడ.

129

- ఉ. ద్వారక కేఁగి చిత్తమునఁ దా నొకయోచనఁ బన్ని మేగ మే
సీరి గృహంబులోపలికి శీఘ్రమై పోయి ముదంబునొందుచున్
నీరజనేత్రి ముందుశయనించిన చిత్తరుచని కెలోపలన్ (?)
జేరి శకాంతురేఖవలె చేడియ యయ్యె నరేంద్రచంద్రమా. 130
- ప. అని వై శంపాయనుండు జనమేజయున కిట్లనియె. 131
- ఉ. మోమురు గన్నులు న్నిశలు ముక్కులు జెక్కులు చోలు దంతము
లొక్కుమల మైనవెంట్రుకలు గొప్పకుచంబులు కౌను పాదముల్
సామజయోన మవ్యగలు చక్కనిపల్కులు కుల్కు లన్నిటన్
రామునిపుత్రిగా మెలఁగె రాక్షసమాయల నేమి నెప్పుడున్. 132
- ప. ఇట్లు శశిరేఖయాకారంబు ధరించి ఘటోత్కచుండు. 133
- ఉ. నిక్కము పెండ్లికూతు రని సిర్పలరత్నపుగడ్డె జేరి తా
దిక్కులు చూడ కాసుదలి దివ్యతరం బగురాణిముతైపున్
ముక్కురమిఁద జూడ్కులిడి ముగ్ధ తెఱిగున మోమునెత్తకన్
యెక్కడలేనిసిగ్గు తలకెక్కినమాడ్కి శిరంబు వంచుచున్. 134
- ప. ఇట్లున్ననమయంబున. 135
- సీ. బలభద్రుఁ డరుదెంచి బంధుజనాభిఁతో జనుదెంచె వైవాహనమయ మనుచు
విరుపింప నెఱిగి యామనుజేంద్రునకుఁ దెచ్చు గురురాజు తమ్ముల దొరలఁ జూచి
యెదురుకోల్వేళ్ళయ్యె నెందుకు తడవింక నని చెప్పి యాదవాంగనలఁ బిలిచి
మనలక్ష్యజునిఁ బెండ్లితనయునిఁ గావించు డని వల్కుగా విని యబ్జముఖులు
తే. శిరము మజ్జన మొనరించి కురులు చలువ, చేలమున నొత్తి తడియూర్చి చిక్కుఁబాపి
వెంటనే సాంకువము నంటి గంటువేసి, పనులుదీరిన బంగారుపాగఁజూటి. 136
- తే. బంగరుపుతీఁగెవనిగల్లు నంగరేకఁ, దొడిగి కెంబట్టుజిగి మించుదుప్పటంబు
పల్లెవా టంచముగ వేసి మల్లెవ్రూల, నరము లొకకొన్ని శిరమునఁ దుఱిమి మఱియొ.
- సీ. గోధివై కస్తూరి గొప్పతిలకమిడి యాణిముత్రైబులహార మేసి
పద్మరాగంబుల భాసిల్లుకడియము ల్గురముల ధరియించి కనకరత్న
ములచేత విలసిల్లుమొలత్రాడు కటిఁ జూటి వెలగల్లు నుంగరాల్ ప్రేళ్లఁ దొడిగి
యింద్రసీలద్యుతు లింపొందుపొగులజత లంద మమరఁగా శ్రుతులఁ జేర్చి
తే. తరుణులందఱు బంగారుతట్టలందుఁ, జారుకలశంబు లిడి మహాసంతసమున
నెదురుకోల్వేళ్లఁ జనుదెంచె నేఁగుడంచు, లక్ష్యజునివెంట వెడలిరా రాజముఖులు.
- ప. అట్టియెడ సుయోధనుండు తనకుమారుం డయినలక్ష్యజునిసామజేంద్రంబువైవసింప
నియోగించి గంధత్తైలంబునఁ బ్రకాశించు కరదీపికానూత్రంబులు వెలుంగఁ బరి

చారికజనంబులు మాత్తొరణంబుల నొప్పుగొడుగు లనేకంబులు పట్టి నడువ నేలపేల్పులు క్రమోచితంబుగా స్వస్థివాచనంబులు చదువ వందిమాగధబృందంబు లప్పుటప్పుటికిఁ గైవారంబు లొనరింప వేత్రహస్తలు మహారణితరత్నమయంబునైన దెత్తంబులు పట్టి బరాబరులు గావింప వేశ్యాంగనలు మృదంగ తాళాదివాద్యంబులు మ్రోయ నూచీముఖకటకాముఖతామ్రచూడవతాకాత్రిముఖాది హస్తభావం బుల నాట్యంబులు సలప నానాదేశంబులనుండి వచ్చినధారుణీవతులు పుత్రకళ త్రంబులతో నడువఁ గర్ణాదిరథికవరులు బాణబాణాసను లై పెండ్లికుమారునిదంతి కిరుపార్వ్యంబుల రా దుశ్శాసనాదిసోదరులతో దంపతీసమేతంబుగా మహేంద్రుం డునుంబోలెఁ జనుచెంచురా రాజునకు సీలాంబరుండు సారణకృతవర్షోష్ఠవాదియదు కుమారులతో వారివారికళత్రంబులతో నెదుర్కొనియె నానమయంబున నుభయ పార్వ్యంబులవా రొండొరులక్షేమలాభంబు లడుగుచు గంధకలపంబులఁ బూయుచు వారివారికిం దగినయువచారంబులు గావించుతఱి సంగర్షణవత్సని యగురేవతీ దేవి తనపుత్రిని లక్ష్మణున కొనంగుట మనంబున కసమాధానంబుగా నుండుటం జేసి పతియాజ్ఞానుసారంబున దుర్యోధనువచ్చికి గంధపుష్పతాంబూలంబు లొసంగి పదిలోఁ బదునొకొండుమాడ్కిఁ గుశలంబు లడుగునమయంబునఁ బౌరజనంబు లొండొరులమొగంబు పీక్షించుచు నిట్లనిరి.

139

క. దానవభంజనువాక్యము, మానసమున నిడక బలుండు మతిహీనుండై
మానిని సోదరితోడక, మేనల్లుని నడవి కనిచి మిక్కిలిసిరికిన్.

140

క. అసింధి దురాత్ములతోఁ, జేసెను బాంధవము ముందుచే బెఱుంగక తాఁ
జేసినయవివేకమునను, గాసిల్లును నితఁడు ముందు గాండివిచేతన్.

141

క. బలశౌర్యశస్త్రకుశలత, కలిమిక్ బ్రఖాతి నొందుకొంటేయులకున్
చెలి నొసఁగక తాలాంతుండు, తులువలకున్ బుత్రి నొసఁగె దురితాత్మకుడై.

క. అని యివ్వధమునఁ బౌరులు, ననుకొనఁగా వారువారు నలివేడుకతోఁ
జని వచ్చునీతోరణములు, గనుపట్టెడు మందిరంబుఁ గని యుచ్చిటన్.

143

క. పులుడిండిస్త్రస్తరంబుల, విలసిల్లెడుభిత్తు లమరి విద్రుమలతలన్
చెలువొందెడుమాలంబులు, తళతళ మనునర్వర్ణ రత్న స్తంభంబులతోన్.

144

తే. తులరహిత మైనముత్తైంపుతోరణములఁ, జాల రాణించుపరిణయకాలఁ జొచ్చి
కళలు దేరడుచిత్రకంబసలమీఁదఁ, జేరి పసియించి రానంగచిత్తు లగుచు.

145

ప. అట్టిసమయంబున.

146

సీ. తొలుత హైదింబుండు తొయ్యలిఁ గొనిపోయి తనవనంబున డించి తల్ తనబంబు
చనుచెంచి శశిరేఖయాకారమును దాల్చి మందిరంబున నుండుమార్గ మెఱిగి

పంకజనాభుఁ డాపవమానపౌత్రుని సాహసంబున కాత్మసంతసించి
ముసలితోఁ దల్పిక ముసిముసిగవుతో నరుఁడొచ్చి మధ్యకక్ష్యాంతరమున

లే. శినివరుఁడుఁ గొందఱాఘ్నులఁ జేరి కొలువఁ
గొలుపులో నున్నవారిఁ జూచి కురువభిండు
హంససందనదుశ్శాసనాదు లైన
హితులఁ దమ్ములఁ గనుఁగొని యిట్టులనియె.

147

క. బలదేవుఁడు మనకొఱకై, జలజాత్తునిఁ జాల దూరి సౌభద్రునకుం
జేలి నొనఁగ ననుచుఁ బల్కిన, హలివైఁ గోపించి చనినహరితెఱఁ గరయన్. 148

క. తనపూర్వి తప్పినందున, వనమున విహించుపార్థ వనలినవాఁడై
మన తెగలోఁ జొచ్చుటకున్, మనమున యొచ్చించు నితనిమర్తము చెలిసెన్. 149

క. నేను కనుసన్నఁ జేసినఁ, దాసును దనతమ్ముఁ డిటకుఁ దల్లదు లైనన్
నే నేల పిలుతు నీవని, దా నికఁ దప్పింపఁగలఁడె దామోదరుఁడున్. 150

లే. మతిరహితు లగుచుఁ గాంతేయు లితని నమ్మి, విఱ్ఱపీగుడు రది మాన్పు వేగగనుక
హలని జేకొని కృష్ణసాత్యకులనెల్ల, వరుసు బొలిమేర దాటింపవలయుననుచు. 151

చ. గునుగుసలాడుకొరవులఁ గోపమునన్ గని కృష్ణతమ్ముఁడున్
వెన నొఱ నున్నవారుఁ గొని వేగమె యాధృతరాష్ట్రపు త్రులన్
పనుమతిఁ గూల్చి వత్తు నన వారిజనాభుఁడు చూచి తమ్ముఁడా
యనదృశు లైనపాండుసుతు లాడుప్రతిజ్ఞలు నీ వెఱుంగవే. 152

క. సమరము సేయఁగ నీకున్, సమయముగా దుడుగు మనుచు నై నేయునిలోఁ
దమకము వల దని వెండియఁ, గమలాత్మం డిట్లు లనియెఁ గలకల నగుచున్. 153

క. సరిచేత మత్తు లగుచున్, గురుభీష్మలబ్ధి వినక కున్పితమతు లై
పరతెంచి వీరలందఱు, పరిపరిమార్గములఁ దుల్లిపడియెద లైనన్. 154

క. ఇంకొకగడియకు లోఁగా, సంకర్షణధార్తరాష్ట్రసౌబలకర్ణుల్
బొకముచెడి భయమున నే, వంకల కేఁగెదరొ చూడు వానవిశిష్యా. 155

క. అని హరివల్గినవల్కులు, విని గ్రక్కునఁ గోప మణచి వేటొక టనకన్
తనచేతివారు మరలన్, శినివరుఁ డొరయందుఁ జేర్చి చింతిలచుండెను. 156

వ. అట్టియెడ నుయోధునిపారోహితు లత్యంతసంతోషంబున లక్ష్మణు నుచితపీఠం
బున నునిచి మంత్రోచ్చారణోన్ముఖు లగుచు నియతోపకరణంబు లొనరించి కన్యకా
మణిని రప్పింపుఁ డనిన విని నీలాంబరుండు సఖిజనంబులతో శుభలగ్నం బేతెంచె
సత్కరంబుగాఁ బెండ్లిమాత్రైం దోడ్కొనిరం డనిన వారేఁగి యామాయా
కళిరేఖం జేరి యిట్లనిరి.

157

- క. పనితా సౌభద్రునిపై, మనసుంచకు లక్ష్యబండు మగఁ డని నుదుటకొ
వనజభవుఁ డిడివలిఖతముఁ, బనివడి లెప్పింప మఱియు భవునకు వశమే. 158
- క. సిరిఁ బానీ వివినభూములఁ, బరదేసులమాడ్కిఁ దిరుగు పార్థాత్మజుని
నర్వరియింప నీకుఁ జెల్లునె, సరసీయహానేత్రి వినుము సంతోషమునన్. 159
- క. విపులముగ నీవుచేసిన, లభ మేమనిచెప్పవచ్చు ధనవతిసుతుతో
సువమిందఁదగినలక్ష్యబం, డపురూపపుమగఁడు దొరకెనమ్మా నీకున్. 160
- క. పురుహూతసన్నిభుం డగు, కురురాజున కరయ ముద్దుగోడల వైతో
కరిరాజగమన మమ్మొక, మరుపకు మామీందఁ గూర్చి మానకు మమ్మా. 161
- క. అబ్బుర మగుభాగ్యము నీ, కబ్బును అత్తింటి కీవు నరిగినతఱి నీ
యబ్బలు చూడఁగ వత్తురు, నిబ్బర మగుబుద్ధి గలిగియేలుము మగనిన్. 162
- చ. ఆని యిప్పిధంబున లతాంగులు కాలోచితానులాపంబు లాడిన విని మాయాశశిరేఖ
యట్లనియె. 163
- క. భృతరాష్ట్ర సుతుఁడు మామై, యతనిసుతుం డీశుఁ డైన నాహా నేఁడి
యతిశయ మెన్నఁగ మీకుకొ, మతి చాలదు సుదతులార మఱి యేమందున్. 164
- తే. పరియు ననుఁగూడి భూమిపైబ్రతికెనేని, మదనసౌఖ్యంబుతోమిమ్ముమదిదలంపఁ
జూడవచ్చినఁ గన్పెత్తిచూడ గేను, ముసలిపాదంబులన యో ముగుదలార. 165
- తే. తాలధరుఁడైన హరుఁడైన ధాతయైనఁ, దొడరి నాయింటివాఁకిలి ద్రొక్కఁగలరె
నేఁడుమొదలుగ నాకు మాతాడిరేని, అత్తమామల ధరజిపై నట్టి రాతు. 166
- ప. ఆని పల్కి మఱియును. 167
- క. మీకందఱకుకొ బుద్ధులు, జోకతో నేఁ జెప్పఁగలను సుందరులారా
నాకడ వదరితిరేనికొ, జోట్టెద నంచుఁ బల్కుఁ జెలి కఠినోత్తుత్. 168
- క. చెలులందఱు విని భీతికొ, పలుతెఱుగులఁ జింత నొంది పల్కిరి తల్లి
అలుకవహించుట నీకుకొ, వల దిఁక కల్యాణవేళ వచ్చెను లెమ్మా. 169
- తే. బలుఁడు తడవైనఁ గోపించు జలజగంధి, యనిన విని మాయాశశిరేఖ యాత్మఁ గనలి
బలుఁడు కోపింప నాకేమిభయ మటుంచు, వెడలెఁ గలకంఠులందఱు వెంటనడువ. 170
- ప. ఇ ట్లరుగు సమయంబున. 171
- సీ. ఎన్నఁడు మగవారి నెఱుంగ దన్నట్లుగా ముక్కు నేలను జూడ మోము వాచి
పెనుకొండ తలమీందఁ బెట్టినచందాన శిర మెత్తనేర దానసరిజాతీ
చరణనూపురములు చప్పుడు గావండ గట్టిగాఁ గాకులు పట్టి నడుచుఁ
దిలమాత్రమైనను దేహంబు జూపక కనకాంబరము మేనఁ గప్పుకొనుచు
తే. సుందయానంబుతో వచ్చు సుందరాంగి, గరయుగంబులు పట్టుచుఁ గంజముఖులు

మెల్లమెల్లనఁ దోడ్చెచ్చి యెల్ల మలరు, బలునిచెంగటఁ గైతవవణఁతి నునిచి. 172

ప. అవిద్రుమాధర లత్యంతముదంబునఁ గల్యాణంబులు పాడ ననేకవాద్యంబులు
మ్రోయ బ్రాహ్మణోత్తములు స్వస్తివాచనంబులు చదువుచు నన్వయగోత్రనామంబు
లుగడింప శకునికృతవర్తనైంధవాదిబాంధవు లిరుగడల నిలువంబడి పథూపరుల
మధ్యంబునఁ దెరఁబట్టి రాసమయంబున నీబాంబరుండు లక్ష్యజునకుఁ గన్యాదానంబుఁ
గావించె నప్పడు. 173

క. అప్పద్వనయనరూపముఁ, జెప్పఁగ విని లక్ష్యజుండు చెలఁగుచు మదిలో
నెప్పడు తీతురొ తెర యిం, కెప్పడు శశిరేఖమోము నేఁ జూచెదనో. 174

క. అని లక్ష్యజుఁ డివ్విధమున మనమునఁ జింతించినపుడు మహిగీర్వాణుల్
మును బట్టినతెర వంచుచు, గనుగొను డొండొరు లటంచు గ్రక్కునఁ దెలుపన్.

ప. ఆసమయంబున. 176

సీ. చూడ లక్ష్యజు న కాసుదతి కుండేలుగా గంతులు వై చుచుఁ గానఁబడియె
వెంబడి నతఁ డాత్మ వెఱగంది చూడఁగా పిండి బొక్కుచు గండుపిల్లియయ్యె
వగచుచుఁ దెరవంచి వాడు పీక్షింపఁగాఁ గొక్కిరింపుచు వండుక్రొఱియయ్యె
నిది చిత్ర మని యెంచి వదిలంబుగాఁ జూడ రోమముల్ పెరిగి భల్లూకమయ్యె
తే. మదిని భ్రమజెందితి నోయంచు మఱియుఁజూడ, మినుకు కోఱలనర్పమై మీఁదికెగనె
నపుడు భయమున చెప్పలల్లార్చుగొనుచు, బండ్ల నిగిలించి విలపించె బెండ్లికొడుకు.

ప. ఆసమయంబున. 178

క. ధరణీసురులును రాజులు, సరసిజముఖు లొకరి కొకరు సరస్వోత్పలతో
సురవైరిమాయ నెఱుంగక, పరిపరిమార్గముల వారు పలుకుచు నగుచున్. 179

ప. పీక్షించుచుండి రని చెప్పి వైశంపాయనుండు వెండియు నిట్లనియె. 180

సీ. వెండ్లికొడుకుచూడఁ బెక్కురూపంబులై కనిపించు దక్కిన జనులకెల్ల
ముద్దుమొగంబుతో ముసిముసినగవుతోఁ గాటుకద్యుతిలాప్పు కనులతోడఁ
బవవడంపుమోవితో ఫాలంబువై మించు కస్తూరితిలకంపుఁ గాంతితోడఁ
బొదలు ముంగురులతో నెడమీద రాణించు బిగువు పాలిండ్లతో వగలతోడ
తే. వజ్రమణిమయ భూచటావశులతోడఁ, జాల రుచు లీనుబాగుచేలతోడ
సిగ్గు తలకెక్క వంచిన శిరముతోడ, మరునిరాచిల్కవిధముగా మగువ తోఁచె. 181

ప. ఆసమయంబున. 182

సీ. లలనామణుల నవ్వ లక్ష్యజుఁ డొక్కింత ధీరత్వమున మోముఁ ద్రిప్పిచూడ
మును బెక్కురూపులై గనిపించు మోడింబు డత్యుగ్రకార్యాల మగుచుఁ దోఁచె

- దోచిన భీతిల్లి రావవారల జూచి పెద్దయెలుంగుతోఁ బెండ్లికొడుగు
అబ్బబ్బ యిది గండుబెబ్బలి యగుఁగాని పిన్నదికాదు నాకన్నులన
తే. యింటిమరుగనఁ బెంచి వా రిటుకుఁ బెచ్చి, దీనివారికి ననుఁద్రోయఁ బూనినారు
పెండ్లికూతురు గా దిది పెద్దమొకము, కన్నులకుఁ దోచుచున్నదోయన్నవార. 183
- క. పులివాతఁ దప్పిపోయినఁ, దలిదండుల నొల్ల బంధుతతి నే నొల్లకొ
హలపాణిపుత్రి నొల్లకొ, బలుసా కొకయింత మెక్కి బ్రతికెద ననుచుకొ. 184
- వ. అని మఱియు నిట్లనియె. 185
- నీ. తలఁచి చూడఁగఁ బెండ్లి తలమీఁద నున్నది యీసారి తప్పింపుఁ డింత చాలు
మిభాగ్య మిఁకపెండ్లిమేరకు రా నింక యెక్కడి శశిరేఖ యేటిపెండ్లి
త్రొక్కిచంపును గాని తొలగఁ దీబెబ్బలి నవ్వుచు నున్నారు త్రొవ్వుబట్టి
నామాట మీకును నవ్వునుగాఁ దోచె మాయబ్బసాక్షిగా మగువగాదు
తే. పెక్కురూపంబులై తోచెఁ బెండ్లికూతు, రిచట లే దని తలఁచెద నిపుడు నాకు
అంతకుఁగుంపు గూడితి నైననేమి, యింకనైనను దొలగి పోనిండు నన్ను. 186
- వ. అని పలికిన లక్ష్మణునకు రాచకుమారు లిట్లనిరి. 187
- క. నగకువ మోముఁ గనుంగొని, దిగు లొందుచు నోరుఁ బెరిచి దీనోత్తులతో
మృగ మని పల్కుచు సారకు, నిగిలించుట రాజుకొడుక యిది మగతనమే. 188
- వ. అని మఱియు నిట్లనిరి. 189
- క. చక్రని బంగరుబొమ్మిది, దక్కునె యవలక్షణునకుఁ దనసిర్బాగ్యం
బిక్కరణి నున్న దనుచుకొ పక్కున నగి రొకరి కొకరు బాంధవులెల్లన్. 190
- వ. అట్టిసమయంబున. 191
- ఉ. భాషనుతుండు సౌబలుండు పల్కిరి లక్ష్మణ ముద్దుచేడియకొ
గానక నిందచేసెదవు గాదిలి బాంధవు లాపు లార్కులుకొ
మానిని గాదు వ్యాఘ్ర మని మాటికిఁ బల్కెద వేమిచేటురా
ఫీ నినుఁ గూడి మాకుఁ గడుసిగ్గునుగల్గెను బంధురాజిలొన్. 192
- క. మామకుఁ దలపంపులుగా, మామదికొకొ సిగ్గునొడమ మగువలు నవ్వం
గోమలిఁ గాదని పలుకుట, సామజపురనాథపుత్ర సహజమే నీకున్. 193
- తే. పలువురము మేము నీచుట్టునిలచియుండ మిన్నుఁదూఁటుగనొనరించి నిన్నుఁమ్రొంగఁ
బెద్దపులి యెట్లు వచ్చెరా పెండ్లికొడుక, కలవరించెద నిద్దరకన్ను లగుట. 194
- వ. కావున. 195
- నీ. ఇంకొక్కసారి నీ వీక్షింపు మని వానికన్నులు నీటితోఁ దిన్నగాను
దుడిచి లక్ష్మణుఁ పట్టి పడఁతివంకకుఁ ద్రిప్ప నంధునినిధముగా నాతఁ డున్న

బంధువులెల్ల నిర్బంధంబు సేయఁగాఁ గడుభీతి మూసినకనులు జఱచి
గడగడవడఁకుచుఁ గ్రక్కునఁ జూడఁగా దనుజనాకుఁడు ఘోరదంష్ట్ర లావు

లే. జడలు దాల్చుచుఁ గనుబొమల్ ముడిగొనంగ, వదనగహ్వరమున నివ్వలుదిరివడఁగ
శూల మొక చేతఁ బూని యాభీలమైన, భూతమై తోఁచెఁ గురువడిపుత్రు నకును.

క. ఆనమయంబున లక్ష్మణు, గా సేముని విన్నవించుఁ గరిపురనాథా
మూసినకన్నులు దెరువక, గోసీయుఁ దలచీర పీడ గొబ్బన వ్రాలెన్. 197

ప. ఇట్లు వ్రాలి. 198

క. సొలసి తెలివంది యచ్చటఁ, గలవారలఁ జూచి మీకుఁ గరు శింతైనం
గలుగదు ఎక్కడిమూర్ఖులూ, తొలగరు రవ్వంతయైనఁ ద్రోవొనఁగ రయో. 199

క. వద నగు శూలముఁ ద్రొకొని, యదె భూతం బెదురువచ్చె నని భయపడుచుం
బెదవులు దడవుచుఁ గాట్లెక్, గుదివడఁ దనవారిఁ జూచి గొప్పనఁ బలికెక్. 200

సీ. మది భయంకర మైనవదనగహ్వర మొప్పు దంష్ట్రాద్వయంబుతో దయ్య మిపుడు
నేతెంచె మీమొగ మేమిచాచెదరింక మాటు కేగెద నన్న మార్గ మిడరు
ఇంకెన్నటికిఁ దెండ్లి నేనొల్ల మీయాన యాగండ మొకటి యాడేర్చరయ్య
నీలాంబరుఁడు మిమ్ము నెరనమ్మ నిలువగాఁ బరమె దయ్యము వెంటఁ దగిలినపుడు

లే. వదవదం దని మూపులు పట్టిత్రోచి, బెబ్బరింపుచు జనులెల్ల భీతి బొందఁ
దండ్రులందఱు దిగులొంది తత్తరింప, లలనబృందంబులో దూరె లక్ష్మణుండు. 201

క. దూరినలక్ష్మణువెంబడి, నారాక్షసభూత మరుగ నరచుచు వాడుక్
సారెకు నయ్యలై బేర్కొను, నీరిని బలుమారు దిట్లు శిర మెడఁ దట్టుక్. 202

ఉ. ఆతఱి భీమనందనుఁడు నాసురమాయ సృజింప సర్వముల్
మూతులు జూపుచు న్నెడలి మూరెఁడుమూరెఁడు జిహ్వ లార్చుచుక్
భూతలనిర్జరోత్తములబృందములక్ వెను జొచ్చి వారికిక్
భీతి జనింపఁగా నపుడు భీషణ మైనఫణంబు లెత్తుచుక్. 203

క. బుసొట్టుచు వెంబడిరా, వసుధామరు లవనిమీఁదఁ వ్రాలుచు భీతిక్
వెన లేచి గోచు లూడఁగఁ, బసిబాలర నీడ్చుకొనుచుఁ బరువిడి రంతక్. 204

క. పరువెత్తలేక కొందఱు, ధరణీసురవరులు లేచి తత్తరపడుచుక్
శిరమునఁ జూట్టిన శాల్వలు, నరుడెంచెడుసర్పములకు నడ్డం బిడుచుక్. 205

క. జరుగుచునుండఁగ మీఁదికి, బరతెంచిన భీతి బొంది బ్రాహ్మణు లని రో
కురువతి! నీవెంబడిరా, నురగంబులపారి ద్రోయ నుచితమె నీకుక్. 206

క. పరిణయముఁ జూచువేడుక, నరుడెంచితి మింతెకాని యహికాటులతోఁ
బొరిఁబొరిఁ జచ్చెద మని మే, మెఱిగిన నిట కేలవత్తు మిభపురనాథా. 207

క. అని వాపోవుచు నుండఁగ, ఘనవృత్తికనమువయములు కాశోదరముల్
దనుజానిమాయక బొడమిఁగ, గనుఁగొని భీతాత్మ లగుచు గంతులుగొనుచున్. 208

క. పరువిడిసె బెక్కుమ్మగములు, కురుసేవల సుచరిత్రుఁ గురుపతికర్ణుల్
నెఱిగిందుచుండఁ గైతఁప, పరిణయపురుషుత్రి గానఁబడ దెవ్వరికిన్. 209

వ. ఇద్విధంబున మాయాశశిరేఖ మాయమైపోయిన. 210

సీ. మఱియు ఘటోత్కచమాయచే సింగముల్ పులులు సాశువములు భూతములును
గరులు భల్లూకముల్ కాలనర్పంబులు కోటిసంఖ్యలు తూడి గుంపు లగుచుఁ
గలిసిన నచోట్టఁ గలవారలందఱు దిగులాంది వెడలిపోఁ దెరువు. లేక
వాపోవుచుండఁగా పరహ్మగంబులు గట్టిగాఁ గాళ్లకుఁ జుట్టుకొనిన

తే. వాటి విడిసిండుకొనలేక నోటితాళ, వాద్యములచేత వసుధవై వ్రాలిలేచి
యూర్పటింపుచు పనటతో నవనిసురులు, కొండ తమమీఁదఁ బడినట్లు లుండిరపుడు.

సీ. వేండ్రమా లేళ్లను మండ్రగబ్బలు కొన్ని గుట్టిన నెదనెద గొట్టువారు
విలసింది పాదముల్ విదలిండుకొనువారు ఇండ్లలోపల గంతులేయువారు
బెబ్బులుల్ గలసిన బొబ్బలు నెట్టుచు గొబ్బున నొండొరుల్ ద్రొబ్బువారు
ఎదురైన కొరవయింతుల కడ్డమై మెడఁ బట్టుకొని చాల మిడుకువారు

తే. ఎలుగెసింగంబులచుజూచి యెడ్చుచున్న, పడుచుమగువలఁగని మీఁదఁబడెడువారు
దువ్వలను జూచి కన్నులు గవ్వకొనుచు, నొండుచెనఁ బోక యూరకయిండిరపుడు.

సీ. గాటపుమ్మగములఁ గని భీతినిొందుచుఁ దమవారలను డించి తర్జువారు
మోటుమొద్దులభంగి మొలచీర లూడిన వారిజాత్సలలగాన దూరభార
తత్తరింపఁగఁ జూచి దారపుత్రాదుల గోడచాటునఁ జేర్చి గొజుగువారు
ఇండ్లలో నుండక పెండ్లి జూడఁగ వచ్చి యెలులపా లైతిమం చేడ్చువారు

తే. కడిది మెకములఁ గనుఁగొని కంప మొందు, పనితలకు భీతిమాన్పుచు వగచువారు
పెద్దభూతంబులను గాంచి దద్దరిల్లు, పుత్రులను జూచి యాత్మలో బొగులువారు.

వ. ఇట్లున్ననమయంబున.

214

ఉ. కోరలగల్లుభూతములు గొప్ప మెకంబులు పన్నగంబులకై
కొరవకాంతలం గదిసి గర్జనచేసిన బొబ్బరింపుచున్
పౌరులఁ జేరి మీ రయిన బాముల గాములఁ దోలి మమ్ములకై
గారవమొప్పు బ్రోవుఁ డని కాళ్లకు మ్రొక్కుచు విన్నవించఁగాన్.

215

చ. పెదపెదమండ్రగబ్బలును బేరులు పేరులు వృత్తికంబులకై
బుదబుదమంచుఁ దాఁ బొడమి బోటులకాళ్లకుఁ బ్రాక నవ్వు డా
సుదతులు. చీరలుం బెఱికి నూడు నెఱుంగక గంతు లేయుచున్
ఎదురగువారిఁ బట్టుకొని యెడ్చుచు నుండి రదేమిచెప్పుదున్.

216

సీ. మఱియొంద రంగనల్ ముద్రగబ్బల జూచి యబ్బబ్బ యని ద్రొబ్బులాడువారు
ఇంటికంటబుల కెగ బ్రాకి భూమిపై దెబ్బనర బడి నోరు దెఱచువారు
అమ్మక్క యిదియేమి యన్యాయ మని వచ్చి దుప్పి మెకముఁ గాచి తొలఁగువారు
ఎదురగు సేబాటిహీనజాతుల నైన వేగఁ బ్రోవుమటంచు వేడువారు

తే. అట్టిమగువల వీక్షించి యవనివతులు, చేతులును గాట్లఁ దెనులించ జేష్ట లుడిగి
చిత్రముననుండు ప్రతిమలచెలుపు దోఁపు, మేను తెఱుగక నుండిరి దీచులగుచు.

ప. ఆనమయంబున.

218

చ. అనుజన మేతుడై చెలఁగునంబుజనాభుని వారివారిఁ బె
ల్చినవిడి రాక్షసేశ్వరుఁడు సౌబలకర్ణసుయోధనాదులక
మునుమిడి వారివారలను మూలదూరినయాదవాదులక
పనిపడి ధారుణీవతుల బ్రహ్మణకోటుల వైశ్యకూర్మలన్.

219

ప. నానావిధంబుల బాధించుఘటోత్కంచునిమాయల నివారించుసామర్థ్యంబు గోవిందు
నకుఁ గలిగియు నర్జునుడై బక్షపాతంబునను గౌరవులకు గర్వభంగంబు గావలయు
ననుశలంపున జేసి మానియై యుండె నప్పుడు కర్ణశకునిదుశ్మాననజయద్రథ కృపా
శ్వత్థామ మొదలగురథికులం జూచి దుర్యోధనుం డిట్లనియె.

220

సీ. మీ రివ్విధంబున ధీరత్వ మెడఁబాసి వెలవెల బోవఁగా విహిత మగునె
యిది పాండుసుతులకు హితులైనవారలు గానించుకార్య మై కానఁబడియె
నిండ్లలోపల నున్న నిది పనిగా దింక బాణబాణాసనపాణు లగుచు
తెరిసికేఁగిన మనతెరువు రా రెవ్వరు పదపదమని చెప్పి భటులఁ జూచి

తే. కాల్బలంబుల రథములఁ గరిహయాది, పరికరముతోడ రండని పనిచి తాను
రవితనూజాండుఁ దక్కినరథికువరులం, బరిణయపుశాల వెలువడి బయలుదేరి.

221

ప. ఊండి రని వై శంపాయనుండు చెప్పిన.

222

క. పురుహూతసన్నిభుం డగు, కరిపురపరిపాలకుండు కలకల నగుచున్
వరమునిఁ గనుఁగొని యవ్వలి, ఛరితము వినిసింపు తపసిచంద్రును నాకున్.

223

పంచచామరము. సరోజనాభ చక్రహస్త సన్తునీంద్రసున్నతా
ధరాతనూజ బాహుపర్వతామరేంద్రయాయుధా
పురారిమిత్ర నీరదాంగ పుండరీకలోచనా
ధరాధరుండు నిన్నుఁ గొల్చి ధన్యుఁ డయ్యె మాధవా.

224

గద్య. ఇది శ్రీమత్సూర్యనారాయణ కరుణాకటాక్షవీక్షణాలంకార ముక్తిరామృతవాక్య
జనితకవిత్వరత్నాకరపంశవయఃపారావార రాకాసుధాక. రాంజనేయాఖ్యతనూజ
అష్టాష్టనామ ధేయ ప్రణీతం బైనశశిరేఖాపరిణయం బనుమహాప్రబంధంబునండు
తృతీయాశ్వాసము.

చతుర్థా శ్వాసము

లలితమిత్రవిందా

బాలామణిలక్షణాదిమానితవనితా

లోల జనార్దన మునిజన

పాలా కారుణ్యశీల భర్తసుచేలా.

1

ప. అవధరింపుము సూతుడు శౌనకాదిమహామునులకుం జెప్పినట్లు వై శంపాయనుండు
జనమేజయున కి ట్లనియె.

2

చ. కరువతి కర్ణుడుకొ శమని కుంభజసంభవుఁ డాదిపీరు లా
పరిణయమందిరం బెడలి బాణశరాసనకూలపాణులై
పురబహిరంగణంబునను భూరివరాక్రమ మొప్పు నిల్చినకొ
గెరలి ఘటాత్కచుం డరిగె ఘీంకృతి సేయుచు నభవీధికిన్.

3

ప. అని చెప్పి వై శంపాయనుండు మఱియు నిట్లనియె.

4

చ. మరవ్వవ ర్తియై దనుజసోముండు మాయ నృజింప నంతలో
నరిమరి నీలమేఘములు నంబరమెల్లను గప్పెఁ గప్పినం
జెరిప యొకింత లేక నలుదిక్కులుచూచినఁ గన్నమూసినకొ
బొరిఁబొరి నొక్కటై పరగె భూరితమం బదియేమి చెప్పుదును.

5

జడుపువొడ ముఱుము మించులు, పిడుగులు వడగండ్లు నీళ్లు పెదపెద శిలలుకొ
గడువడి దొరఁగించుచు న, వృషభముడిసుతుఁ డాచ్చె దనుజవైరులు బెదరన్.

6

పార్థి వేశ్వర విను పదినూఱుకోటులు గూబలు గుంపులై కూసినట్లు
చెఱుపు నిండిననాఁడు చెలరేగి కప్పలు పరిపరిభవనులతోఁ బలికినట్లు
వైకిమోరలు సాచి తైరవాశ్వంబులు మొఱపెట్టి మొఱపెట్టి మొఱగునట్లు
నాకటిపెల్లన నతిభీషణంబుగా రోషించి బెబ్బులు లొప్పినట్లు
ఎలులు కోరిందలోఁ జిక్కి యెడ్చినట్లు, కొదమనింగంబు లందంద కూసినట్లు
డాసి యాఁబోతులును అంకె వేసినట్లు, నడరి మాఱులకతము గాట్లాడినట్లు.

7

- క. మారుతిసుతుఁ డీలాగున, భూరితరధ్వనుల నభము పూరటిలంగా
వైరులు కంపము నొందగ, నీరియు భయమంద నకలసేనలు చెదరన్. 8
- సీ. ఒకచోట తావాన లుర్వివై వర్షించు వర్షించి దుండుభివాద్యంబు మొసంగు
నొక చోట బిడుగుల నుగ్గుడై యడరించు నడరించి భేరివాద్యంబు సేయు
నొక చోట జలితేన్లు ప్రకటంబుగా రాల్చు రాల్చి భీషణశంఖరవ మొసంగు
నొక చోట మిక్కిలి యురగముల్ దొరగించు దొరగించి మేఘంబుకరణి నార్చు
తే. దనుజనాథునిసాహసనైర్వములకు, నమరభోజనుఁ డాత్మలో సంతసించి
గాసివడి తాను జేసినకార్యమునకు, నధికతర మైనఫలకాల మనుచుఁ దలంచి. 9
- క. సరిగమపదములు పాడుచు, తరికిటతైత్తి యటంచుఁ దాళము లిడుచుకొ
పరిపరివిధముల నాడుచు, నరుదుగ నాట్టంబు చేసి నమరులు పొగడన్. 10
- క. ఆనమయంబునఁ గౌరవు, లాసురమాయాప్రభావ మారా యని వా
రీసున బాణపరంపర, వేసిరి నలుదిక్కులందు నిభవురనాథా. 11
- క. ఆదియెల్లం గని దనుజాఁడు, రదనంబులు తెట్టు గీటి రావ్రోదేకం
బొదవఁగఁ గార్చక మెక్కిడి, ప్రదరంబులు నారిఁ గూర్చి పొరుషమతియై. 12
- సీ. దుర్బోధనుని నూలుతూపుల నొప్పించి యువరాజు నాల్గింట జవ మణించి
శతుని వడ్డింకతిసాయకంబుల నొంచి నైంధవు నారింట సాధుఁ జేసి
నలిసాప్తసుతు నూలునారసంబుల నొంచి దుర్బుఖు వైదింటఁ దూల నేసి
కృపునిఁ బడేనింటఁ గృపిపుత్రునారింట భూరిశ్రవుని రెంటఁ బొంక మణించి
తే. పరిణయముఁ జూచువేడుక నరుగుఁడెంచు, రాజపుత్రులఁ దక్కినరథికపరుల
నూలునిన్నూలుమున్నూలునారసంబు, లేదు పెరిగినవిధముగా నేసి నతఁడు. 13
- క. తురగంబులవైఁ దురగము, లరదంబులమీఁద రథము లలిచిత్రముగాఁ
గరిఘటలమీఁదఁ గరులకొ, బొరిఁబొరిఁ దొరఁగించి వానిఁ బొలియంజేసెన్. 14
- కా. ఆరక్షోవిభుమాయలం బొడముపంచాస్యమ్మ లొక్కుమ్మడికొ
రారాజద్విరదేంద్రప్రజ్ఞై చెదరకొ రాద్రంబుగా రొప్పుచుకొ
గ్రూరాభీలనఖంబులకొ జిదిసిన స్కంభంబులుకొ భగ్నమై
వీరవ్రాతము తల్లడిల్లఁ గరులకొ విశ్వంభరకొ గూలిసన్. 15
- ప. మఱికొన్నీమ్మగంబులు కాల్యంబులం గదిసి శిరంబుల బగులింపుచుఁ గంతంబుల
నొక్కుచు నరంబులఁ ద్రొంచుచుఁ గరంబుల నమలుచు నురంబులఁ జీల్చుచు నుద
రంబుల వ్రచ్చుచు నూరువుల ఖండించుతఱి హైదింబుం దనేకశరపరంపరలఁ బర
గించిన మ్రొగ్గుగజంబులును జేడ్చుడతురంగంబులును దుత్తుమురై నరథంబులును
ధరంబొరల నై నర్మగిలునై నొడుగులు పుండరీకగిలులు చావరంబులు వైశాల

శశిరేఖాపరిణయము

- తతులం దురదృష్టవశాత్ ముకరరాజులు బాణంబులు మీనంబులు గజంబులు శైలంబులు
బాణాననంబు లురగంబులు రుధిరంబు ప్రవాహంబు లై నముద్రంబునకు సామ్యం
బుగా నుండె నప్పుడు. 16
- క. జనకులవనవాసస్థితి దనమది నిడి దానవుండు శద్దయుఁ గోపం
బినుమడిఁ బొడమిన వాఁడుం, గను లెఱ్ఱగఁజేసి ప్రళయకాలునిచూడ్కిన్. 17
- ప. అగణితసాయక ప్రతతు లాకురునై న్యముఁ దాఁక నేసికన్
జగడము మాసి కాల్బలము నందుల గొందులఁ దూరి మిక్కిలికన్
దగఁగొనఁ బాటువారు శరతాపము నొందుచు మూల్గువారు ప
న్నగములు కాళ్ళకు స్వేదగ నాట్యముఁ ద్రొక్కుచు నేడ్చువారు లై. 18
- ప. అట్టిసమయంబున. 19
- సీ. శరము లుఱిముఁ దూరఁ గరములు ముకుళించి హానుయోధన ప్రాప్తు మనెడువారు
పులికాటులకు నొచ్చి భూమిపైఁ బొరలుచుఁ గొనఁబ్రాణములఁ దన్నుకొనెడువారు
భల్లూకనఖిమాతబాధ కోర్కెగలేక బెట్టు రారాజును దిట్టువారు
చలిలేళ్లు మీఱిన నకుపుల కకుకుచు నిది యేటిపెండ్లి యం చేడ్చువారు
- తే. పరువులిడువారిఁ గని భీతిఁ బరచువారు, నెలులఁ గనుఁగొని మాటున కేగువారు
నరదములక్రింద దూరుచు నణఁగువారు, దిక్కు జెలియక యందంద తిరుగువారు.
- సీ. శిరములు తెగిపడ్డ ధరణిపైఁ బడువారు చరణముల్ దునిసిన నొరుగువారు
సూరువుల్ విఱిగిన నర్విఁ బ్రాఁకెడువారు నడుములు రెండైన మడియువారు
సుఱుములు పగిలిన గొరగొర మనువారు భుజములు తుం డైన బొగలువాడు
దొక్కలూ చీలివఁ బక్కపోయినవారుఁ బిక్కలూ తునియలై బె డువారుఁ
- తే. జాల నెత్తురు నదులలోఁ జేలువారు, మొనసి మాంసపుర్రొంపిలో మునుఁగువారు
బడయపొటులఁ బ్రాణముల్ విడుచువారు, నొండొరులఁబట్టి యేడ్చుచు నుండువారు.
- ప. అట్టిసమయంబున. 22
- క. ఆకురుసేన స్త్రొండఱు, రాకొమరులు భూరిహోషరసమానమై
భీకర మగువృగములపైఁ, దాఁకిరి రారాజుమదికి ఛైర్యము పొడమన్. 23
- క. కొన్నిటి యెరలుచెక్కుచుఁ, గొన్నిటి శిర్షములు ప్రచ్చి కూరాస్త్రములఁ
గొన్నిటి గళములు ద్రుచిన, నన్నిటి పీఠించి రాక్షసాధిపుఁ డలుకన్. 24
- క. అలకుర్చునై న్యముమీదకన్, మలమూత్రముతోడ మఱియు మాంసాస్థులతో
మొలపొడుగు గురిసె నప్పుడు, కలహశనుఁ డాడె మింటఁ గలకల నగుచున్. 25
- ప. అని వై శంకపాయనుండు మఱియు నిట్లనియె. 26
- క. శరముల మృగములతోడకన్, కరిపాకముతోడ మంద్రగబ్బలతోడకన్

ధరవై బొరలుచు నుండిరి, గురినెడు మలమూత్రమందుఁ గ్రుంకుచు సేవత్. 27

వ. ఆనమయంబునందు. 28

క. ధృతరాష్ట్రసుతులు రథికులు, ధృతి శరములు బాటవైచి దుర్యానుభవక్
మతిరోసి పరువు లెత్తిరి, ఊతితలవరిపాల యేమిచెప్పదు నేనున్. 29

వ. ఇట్లు తననైన్యంబు పలాయితం బగుట గని సుయోధనుండు కర్ణశకునిదుక్కాసనాది
రథికులం గూర్చుకొని యోచించుచున్నరాజుం జూచి ఘటోత్కచుం డిట్లనియె. 30

చ. ఇనతనయాదివాక్యములె యింగితమంచు దలంచి పాండురా
ట్టనయుల సింహవిక్రముల దైవతనాథసమానమూర్తులక్
జెనకఁగలేక జూదమునఁ జేకొని సంపద వారలేవురక్
వనులకుం బంపి నీవిపుడు వాసవిపుత్రున కిచ్చుచేడియన్. 31

చ. కొడుకుకుం బెండ్లిచేసికొనుకోరిక మిక్కిలి మానసంబునక్
బొడమి సురేంద్రునిం దెగడుభోగముతోఁ జనుదెంచునిన్ను నీ
కొడుకుల బంధులక్ హితులఁ గూరిమితమ్ముల నాప్తమంతులక్
మెడలు దెగంగనేసి రణమేదినికీ నృలిచేసి పిచ్చుటన్. 32

క. సింధురపురమునకుం జని, యంధునిఁ బాపాత్ము నంబికాత్మజు వేగక్
బంధించి తెచ్చి నేఁ డీ, సింధువునక్ ముంచిముంచి సిగఁ దెగవైతున్. 33

సీ. అనుచు ఘటోత్కచుం డవనివై కేతెంచి కరుణతి మకుటంబుఁ గూలఁ దన్ని
శకునిచెవు లృట్టి చంపలు వెనఁ గొట్టి హంసనందను నెత్తి నదరఁ గొట్టి
సింధురాజును దుస్ససేను నర్థము చంపి భూరిశ్రవుని నేలఁ బొరలఁ దన్ని
కృపగురుపుత్రుల కోపంబు లణఁగించి తక్కిన రథికుల నుక్కణించి

తే. మఘవసుతుపత్ని చెప్పినమాటఁ దలఁచి, కౌరవులఁ జంపనొల్లక గగనపీఠి
కెగసి శరములు బరసిన సింద్రజిత్తు, మాయయుద్ధంబుగా నుండె మనుజునాథ. 34

వ. ఆనమయంబున. 35

చ. అతిరథు లెల్ల కార్దుకము లస్త్రములక్ ధరవైచి వల్కి రో
ఊతిపతి నీకు మాకు నిక జేమము లే దది యెట్లు లన్న యా
పతకగులాధిపధ్వజుని పల్లరు గేలి యొనర్చినందు కీ
గతి మనకుక్ లభించె విను కౌరవనాయక యంచుఁ బల్కుఁగాన్. 36

వ. విని సుయోధనుండు దీనాననుం డగుచు రాధేయుం జూచి కర్ణా! మనపరిణామంబు
దక్కు నుపాయం బరయు మని రహస్యంబుగాఁ జెప్పినం గని కృపాచార్యుం డిట్లు
నియె. 37

సీ. ఎప్పటి గుఱగున లెందుకు రాజేంద్ర నకలనైన్యంబులు చచ్చుపనికి
మాయయేనుఁగులచే మడిసె నీయేనుఁగుల్ మాయగుఱ్ఱములచే మడిసె హరులు

మాయబెబ్బలులతో మాయమై రందఱు కొరగానియోచనలో గూడ దిచట
పొందునందనులకుఁ బరమాత్మ డైనట్టి పుండరీకాక్షుని భూరిమహిమ
తే. కర్ణనకు నీకుఁ దెలియక గర్వమెత్తి, గేలిచేసినచేటది యేలదప్పఁ
దొలఁత మిన్నేటి కొడుకును గలశజూడు, వలదు వలదంచుఁ జెప్పిన వారి దూఱి.

క. కరిపురవల్లభ నీ వీ, దురితాత్ముడు చెప్పినట్టి దుర్నీతులతో
నరుడెంచి నకలసేనల, గురుకులజాల నీగి లింక గుసగుసలేలా. 39

సీ. శేషకాయని గేలిచేసినప్పడె నీకుఁ జేటుమూడెను వేఱ చెప్పనేల
వక్రమానసుడ వీ వొక్కఁడు చక్కఁగా గొఱవిలోఁ దలగోఁకుఁందురయ్య
మిన్నుజూచిన ముక్తిమించులు గనిపించు మన్నుఁ బూచిన బామ లెన్నోలోఁచు
బెగడి దిక్కులుచూడ బెబ్బలుతో గనుపించు గావున బాచికలో గాత్ర నేడు

తే. నిలవ శక్యముగా దింక నీకు మాకుఁ, ప్రాణములు దక్క నొక్కింత బాహుబలము
లేదు విను కర్ణం డాపుండై రేపు మాపు, నీకుఁ గఱపిన దుర్నీతి నింతపుట్టె. 40

చ. అన నిని కర్ణం డాకృపునియాగ్రహ మెప్పంగఁ జూచి వీనులకొ
వినఁ జవిగానివాక్యములు విప్రకులాధమ యింకఁ బల్కితే
నినరుచు లీనుఁడమ్మన నిందఱు జూడంగ నీదుకంతముం
దునిమెద నంచుఁ బల్కవిని ద్రోణతనూజుఁడు శ్రోధమూర్తియై. 41

ఉ. ఏమిర కర్ణ కారవుల యెంగిలికూడు భుజించి మత్తుడై
భూమియు మిన్నుఁ గన్నడక పొంగెద వింతియె కాక భూరిసం
గ్రామమునందు శత్రుఘనకాండము సోఁసిన బారు నీకు సి
గ్గేమిఁగుల లేక ప్రేలేదవు యింతుక నెఱవవు గొప్పకొంచెముతో. 42

సీ. నీజల్లుకూతలు నిశ్చయం బని యెంత రాజ్యమదాంధుఁ డిరాజరాజు
కుక్కకార్యము నమ్మి కొదమసింగంబుల సెసిరించువిధముగా విదితయశుల
రణపండితుల బాండురాజునందనులతోఁ బగఁ బూనె నదిగాక పద్మనాభు
సరకునేయక గేలి నలిపితి రికమీద బ్రతుకుమార్గం బేదొ వెతుకు మనస

తే. ద్రోణి నీక్షించి యిట్లునఁ దరణిసుతుడు
తావిగలమంచిఘృతముచేఁ దప్తమైన
మండిగెలు లడ్డు లాబ్బట్లు మడుంగుబూలుఁ
మొదలుగాఁగలభద్రముతో ముదముఁజెంద. 43

క. బరు లుబ్బంగఁ బృష్టోవ్యము, పర్యంతము మెక్కి పెక్కు పలుకులు పలికే
ధరణీబృందారకులకుఁ, దరమే సంగ్రామవిధము ధరణీపలికా. 44

ఉ. పౌరులు పూజనీయు లని భావమునందుఁ దలంచి మిక్కిలికొ
దూరము నోర్చికొంటి విను ద్రోణతనూభవ నన్నుఁ గూర్చి మీ

రారడికారు లాడిన గరాసిని ద్రుంచెద నంచు బల్మినన్
ధారుణినిర్జరో త్తముండు తద్దయు రోషకహయితాక్షుం డై.

45

క. ఒల నున్నవారు బెరికిన, గురుపుత్రుని మోము జూచి కోపము వల దీ
తటి యని చెప్పుచు నాతని, కరమిడి ఖడ్గంబు గొనియొ గ్రక్కున గృపుడున్. 46

ప. ఆనమయంబున రారా జంగరాజు గదిసి యిరుగేలం బట్టి యనేకవిధంబుల బ్రా
ర్థింప నాతనిం జూచి కుంభసంభవసంభవుం డిట్లనియె. 47

క. విడువిడు వానిం బట్టకు, కడుమదమున మన్న మిన్ను గానండు నృపతీ!
మెడపోసరమున నున్నాఁ డుడుగునె నాదెబ్బ తాఁకి యుడిగినభంగిన్. 48

క. అనుతటి శిలలుకొ బిడుగులు, ఘన మగుహార్షముల జేరుగుగతి ధారుణిపై
దనుజాఁడు వర్షించినచో, జననాథుని జూచి కృపుండు చయ్యన బలికెన్. 49

తే. బయల నిల్చిన మనకింక బ్రతుకవశమె, చూడఁ జూడంగ నెప్పటిచోటె మేలు
ధనువు లస్త్రంబు లన్నియుఁ దునుకలయ్యె, బిరుదుమగలకు లేదు పో బింక మరయ.

క. అనవిని కర్ణుండు శకునియ, జనపతి మొదలైనరథిజనముల భీతి
గునగున బర్జిడి కోభన, ఘనభవనము జొచ్చి రంత కౌరవనాథా. 51

క. శ్రూరమృగంబులబాధకు, జౌరులు కౌరవులు చాల భయవిహ్వలలై
జీరుచు పరువులు పొరంగ, నీరాయధుఁ డార్తి నొంది చిడిముడిపడుచున్. 52

చ. అసురులమాయగాఁ జెలిసి యంగజభంగసమానమూర్తి యె
ముసలము దివ్యనకా హలము మూపున దాలించి పండ్లు దీడుచుం
లనగలమందిరం బెడలి సర్వతగ హ్వరసీమకుండి బ
త్వేంద్రుఁ డుచుచునింహ మన చిత్రమ మొప్పుగ వచ్చి యచ్చటన్. 53

చ. పగతుఁ డగ్గచరుం డగుట బల్లరు దిక్కులు చూచునంతలా
గగనమునందు రక్తసుండు గర్జన సేయఁగ నాలకించి తా
నగములు ప్రక్రమించుకులిశాయుధుఁడో యన వేగ నీరముకొ
నొగతుడఁ గేల బట్టుకొని నూలువిధంబుల పీచె రాముడున్. 54

సీ. అసభయంబున మ్రోడింబుం డుగ్రుడై పెళపెళధ్వనులతో బిడుగు లవని
దొరఁగించి వెంటనే తోరంపుదిశింబు లెడనందు లేకుండ నేసి మఱియు
నిగనిగద్యుతు లొల్కునిప్పలవర్షంబు గురిపించి వెండియుఁ గోప మొదప
హలసాధనునిమీద మలమూత్రపంకంబు నించిన చచ్చోట నిల్వలేక

తే. పరిణయపుకాలలో దూరి పచ్చనాథు, నగరిలోఁ జొచ్చి నాఁ గేలు జగతి వైచి
పిడప రోకలి గోడకు బెట్టి హరిని, జూచి గోవింద యిదియేమిచోద్య మనుచు.

ప. అని మఱియును.

55

- సీ. ఇందిరేశ్వర సీతు నేమని వివరింతుఁ బులులు సింహంబులు భూతములును
మండ్రగబ్బలు తేల్లు వఱియు నర్పంబులు జగతివై నెరసినచంద మయ్యెఁ
గూత లార్పటలతోఁ గుధరముల్ వాహాయె గాని కూతురి పెండ్లి కాకపోయె
నదిగాక శశిరేఖ యరయంగ లేదాయె నెచ్చోట డాఁగెనో యెఱుంగ నేను
- తే. మొదట లక్ష్మణుఁ డిగిలించి మొఱులుపెట్ట నపుడె నామది కనుమానమయ్యె నంతఁ
జర లెఱుంగక బారిరి చెలులు భీతి, బ్రహ్మణోత్తము లందందఁ బరువులిడిరి. 57
- ప. ఆనమయంబున. 58
- క. అనిసేయుటకై కొందఱు, జనవతు లచ్చోటి కేఁగి సంయమపురికిన్
జని రనిచెప్పచు వెండియు, వనజాక్షునిఁ జూచి ముసలి వగచుచుఁ బలికెన్. 59
- సీ. పెండ్లి జూడగఁ బిన్న పెద్ద లందఱు వచ్చి గుండ్లు వైబడి నేలఁ గూలి చనిరి
కాల్పలంబులు చచ్చెఁ గరు లన్ని హతమయ్యెఁ దురగముల్ తేరులు తునుకలయ్యె
ధనువు లింతింతలై ధరమీదఁ బడిపోయె శస్త్రాస్త్రములపాళ్లు జగతి నిండె
వరకుపట్టినఖడ్గప్రాసంబు లన్నియుఁ బేరులేకుండఁగా బెంచులయ్యె
- తే. రుధిరనదములు బాఱియంబుధులఁజొచ్చె, మెదడురక్తంబు మెక్కుచుఁ బదియునైదు
కోట్లుభూతంబు లందంద గుంపులగుచుఁ, దిరుగుచున్నవి పురిచుట్టు సరసిజాక్ష. 60
- సీ. కయ్యమెనర్పు నే నొయ్యనఁ జని నాల్గదిక్కులు చూడ నాదృక్కులకును
వైరి దృక్కుడు గాక వారిదంబున డాఁగి యొకచోట భాషించు నొకటఁ దిట్టు
నొకచోటఁ దిరుగు నొండొకచోట ఘోషించు నొకచోట నేడ్పును నొకట నవ్వు
నాజి వాని జయంప నలవిగా దదిగాక నశనిపాతంబులు నస్త్రములను
- తే. శిలలు దొరఁగింప నచ్చోటుఁ దొలఁగి నేను, త్రాసమును బొంది వచ్చితి వాసుదేవ!
యలనుయోధను గతియేమొ తెలియదాయె, యంతవనిసేయుటెవ్వఁడు హేతువేమి.
- క. తెలిసిన దాఁచకు మదిలో, వలమురిధర యీవిధంబు వాస్తవ మొప్పున్
దెలుపు మటం చని వేడిన, బలరామునిఁ జూచి శౌరి చకచక నగుచున్. 62
- తే. ఎఱిగి చేసినవని కేల యంత వగపు, కర్ణశూలంబు లై నట్టికాఱు లఱచి
తోడఁబుట్టును యిలు వెళ్లఁ దోలినట్టి, చేటు వాటిల్లఁ బో నీకు సీరపాణి. 63
- తే. తూర్పు మాగాణి బాలించుదొరతనూజు, వడఁదియిలుబాసినిశివేశ్వఁ గొడుకుతోడఁ
గదలి పాండవు లండ్లకాననంబుఁ, తెర వెఱుంగక యడవిలో సరిగి యరిగి. 64
- తె. సురఁటివీవులపుట్టువునుతునిపట్టి, శొన కేగిన నాతఁడు కుశల ముడిగి
పట్టణము వాని మీరిట్టె భయము లేక, భీరులై వచ్చు హేతువుఁ చెల్పుఁ డనిన. 65
- క. నీవాడిన వాక్యము లా, దేవారికి విన్నవింప దిక్కులు ప్రీలక
దేవనమూహము బెదరక, పావనసుతు డార్చా మేరువర్షత మదరన్. 66

ప. ఇట్లు సింహనాదంబు నేసి యుప్పుడు.

67

క. నిటల భ్రూకుటి ముడివడఁ, పటపట మని పండ్లు కొరకొంటుకొంటుతో

నిటవచ్చి యిందురేఖకొ, కుటిలాలక సెత్తుకొనుచు గొబ్బున నేఁగెన్.

68

ప. ఇట్టేగి తనవనంబున శశిరేఖం డించి తక్షణంబు.

69

తే. మరల జనుడెంచి మగువయై మాయతోడ, లక్ష్మణుని భీతిఁ బొందించి రాజసుతుల
గర్వభంగంబు గావించ గగనపీఠి, కెగసి మిక్కిలి యుగ్రుడై యింత చేసె.

70

క. అని యివ్విధమునఁ జెప్పిన, విని నల్లనిపలువతాల్పు విన్నయమతితో
వనరుహానేత్రుని గనుగొని, మనసోదరి యిట్లుసేయ మంచిదె తనకున్.

71

తే. అనిరేఖను ఇవ్వలే దంటిఁగాని, యిల్లు నెడబాసిపో వుంచు నెవ్వ రనిరి
కొడుకుతో లేనికొండెముల్ కొన్ని చెప్పిమనకు నవమానమొనరింపఁ దనకు మేలె.

క. అని దుక్కిరాలబుడాలపు, మనమునఁ గోపంబు పొడమి మఱి యేమనకొ
మునిబోలె నుండి వెండియుఁ, దనతమ్మునిఁ జూచి లేచి తానిట్లనియెన్.

73

క. దిట్టయయి తాను పంపిన, బెట్టిదుఁ డగురక్కసుండు బెదరక యెదుట
స్వెట్టుకొని కయ్య మొనఁగినఁ, గొట్టుదు జముపురముఁ జేర గోగఁగరతే.

74

ప. కావున నాచూడులకు దృశ్యండుగాక నదృశ్యం డగుటంజేసి రక్కసుని సామ
ర్థ్యంబు చెల్లె నని చెప్పి వెండియు సుభద్ర నుద్దేశించి హలాయుధం డిట్లనియె.

75

సీ. తా నెంతచేసినఁ దనతనూజునకు నా పట్టినిత్తునె వట్టిభ్రమలుగాక
దానవేశ్వరుఁ డున్నకొనకు నే నేఁగి యిందురేఖను చెచ్చి యిభవులేందు
సుతున కిచ్చెదఁగాక నుదతి సౌభద్రునకిచ్చిన జనులెల్లహీనుఁ డనఁ
వనకాక్ష నేఁబోయి వనితఁ చెచ్చెద నంచు ముసలంబు నాఁగేలి మూఁపుఁజేర్చి

తే. వైనమై పోవురామునిఁ బారఁ జూచి, మొదటఁ గోపంబు పొడమిన మది నడంచి
విన్నగ వొప్ప జనులెల్ల నన్నులింపఁ, జుట్టుకైదువజోదు తా నిట్టులనియె.

76

చ. చెల్లెలి దక్రమం బనుచుఁజెప్పెద వించుకనీతి లేక యీ
కల్లులు పల్కినకొ జనులు కాపురుషం డనఁ బోరె చేపతీ
వల్లభ కూటికై గృహమువాకిలిఁ గాచితి వంచు దూరుటకొ
ఇల్లును వెళ్లిపో వునుట కించుక భేదము లేదు చూడగన్.

77

తే. తోడఁబుట్టువు పుత్రునిఁ దోడుకొనుచు, విసినభూముల కరిగినవిధము చెలిసి
యించుకైనను వగవ కాఁయిలియందు, నెగ్గు గలదని చెప్పుకో సిగ్గు గాదె.

78

ప. అని మఱియు గోవిందుఁడిట్లును వీరపత్నియు, వీరమాతయు నగుసుభద్ర మనయంధుఁ
గల కృపాతిశయంబున యాదవాదికొరవులనెల్లఁ జంపవల దని నెల వొసంగుటం
జేసి రక్షించెం గాక లేకున్న లోకవిద్రావణం డగురావణునకు నమానవిక్రముర

డీఫుటోత్కచుని జయించుట యింద్రాదుల కసాధ్యం బదియునుగాక రేవెల్లు
రేకం దెచ్చుట కీవు చనిన సౌభద్రునకుఁ బులికె గండం గనినవిధం బగుట నిశ్చ
యం బనంతరంబు బ్రతికివచ్చుట కసాధ్యంబుగానుండు నని చెప్పి దామోదరుండు
వెండియు నిట్లనియె. 79

క. కాననభూములఁ బల్నియు, నూనుఁడువిహరించువిధము సురముని దెలువక
వానరపతి బెక్కిమువా, డీనినపులివోరె వచ్చు నెఱుంగవె యతనిన్. 80

వ. అదియునుం గాక. 81

క. వనసూకరంబు కొఱకై, మినుసిగదయ్యంబుతోడ మిక్కిలికయ్యం
బొనరిచి పాశుపతాస్త్రంబును బడసినపార్థుఁ బోలుభూపతి గలఁడే. 82

లే. అభనంజయు జంటగా నరుగుచెంచు, బకహిడింబులఁ ద్రుంచినబాహుబలుండు
వసుధ వినుచూలి సంతోషవార్ధిఁదేలి, వరధనంజయు జంటయై నచ్చినట్లు. 83

క. ధృతరాష్ట్రపుత్ర కానన, విత్తిలి గుమలించి వరుస విజయానలుఁ డీ
క్షితి కెల్ల ధర్మసూచనిఁ, బలిఁగా నొనరించు సురలు బ్రస్తుతి సేయన్. 84

వ. కావున. 85

సీ. ఉరుమ్మగేంద్రన్నేహమొల్లక గోమాయువులను జేకొనువానిచెలుపు హోవ
విసతాత్మజుని మేటివిశ్వాసమును మాని చెలిమి కాకులతోడఁ జేసినటుల
భండసరిపుకాండభండనుం డగుపార్థు వియ్య మందక సీవు వెట్టి వగుచుఁ
జెడుగుమనుజులతోడఁ జేసినవియ్యంబు కొనసాగునే వట్టికోర్కె గాక

లే. ఆదురాత్మకు లీపురి కరుగుచెంచు, ఫలము యాదవులకుఁ గొంత ప్రాప్తమయ్యె
ననిన విని రాముఁ డాను కా దనక శిరము, వంచి తర్జని నాసివై నుంచుయిందె. 86

వ. ఆనమయంబున. 87

సీ. ఆనదాగతిపాత్రుఁ డతిరాద్రమూర్తి యై తనమాయఁ జేసిన దానఁజేసి
పుడమి కుమ్మరసానపాలికె దిద్దిరఁ దిరిగె నంబరమెల్ల ధరణిఁ బడిన
విధమయ్యె మెఱుపులు విస్తారముగఁ దోఁచె దోడనె పిడుగులు దొరఁగె నపుడు
ప్రజలెల్ల దిగులాంది ప్రళయకాలం బని చిత్రరూపంబుల చెలువుదోవ

లే. దీనులై యున్నవారలఁ దేరి చూచి, దానవేశ్వరుఁ డావేశ దశనహస్త
కింకరులఁ బంప వా రతిమింక మమర, బలునియిలుబొచ్చి రందఱు పార్థివేంద్ర. 88

క. బకవైరిసుతుసిబలగము, ప్రకటంబుగఁ జేసినట్టిపను లేమందుక
నకలవదార్థము లన్నియు, మకరాలయమందు వైచి మఱి యాపురిలొన్. 89

క. చరియించురాక్షసులలో, ఖరకరుఁ డనురక్కనుండు కడుకోవమనక
గురుపతితమ్మునిఁ గనుఁగొని, దురితాత్ముఁడ పీవు నున్ను ద్రు బదాత్మజున్. 90

- క. వలువల సభలో నొల్చిన, ఫలమంతయు నీకు గుడిపి బహువేడుకతో
విలసిల్లెద నని వల్కుచు, దలమై గుడిపాద మెత్తి తన్నెక్ గడకన్. 91
- క. ఇంకొకదానవనాథుడు, వంకజహితసుతుని జూచి పాండవపత్ని
వంకరహితలు కూసిన, సుకటమును మాన్ప నాకు పమయం బబ్బెన్. 92
- క. అని కర్ణుని బెడతలమై, దన దాచలిపాద మెత్తి తన్నిన వాడుక్
పెరుగలిచేత గూలిన, ఘనభూజము మాడ్కి నేల గ్రక్కున వ్రాలెన్. 93
- తే. పలభోజము డొక్కడు సౌబలుని జేరి, కపటసై త్రంపుబాచికల్ గావటంచు
నొక్కకరమున సిగ బట్టి చంక లెగర, గొటిగెదలవాడికత్తితో గురుకులేంద్ర.

సీసమాలిక:—

మఱియొక్కరాక్షసుం డరుడెంచి దుస్సలపతి జయద్రథు నేల బండపెట్టి
తొడిబడ మోముపై నడిచి యంతట బోక కొనకాలు పట్టిడ్చె గొంతదప్పు
వెండియు నొకరాక్షసేశ్వరుఁ డేతెంచి బలియుఁ డాబాప్తిపవజ్జ జేరి
ముసలిముప్పనఁ బెండ్లిమరిపెంబు వీక్షింపఁ జనుడెంచి లీపాటు ననుభవింపు
మనుచు మూపును బట్టి ఘనగాద్రమూర్తి యై నీటుగా వెన్ను మోకాట నూడ
సురవైరి యొక్కఁ డాగురుగనూభవుఁ జూచి బాగాయెనో పెండ్లి బావయ్య
మరలఁ బెండ్లికి మీరు తల్లి పోదురు నేడు నయమపురి కంచు సాగి మ్రొక్కె
నొకఁడు కృపాచార్యు నొయ్యన వీక్షించి భూసురోత్తమ పప్పుబువ్వకొఱకు
బ్రతిమాల దృతరాష్ట్రసుతుని వెంబడి వచ్చి బోసేసలిపి గాదె పొట్టనిండ
నాచార్యభాగంబు లర్పింతు రిక మీకు నిచ్చేట నుండుమం చేగ వాడు
రాక్షసుం డొక్కఁడు లక్ష్మణు వీక్షించి పెండ్లయ్యె నేమిరా పెండ్లికొడుక
గాము సోకినవానిగలి వేల్పువచ్చిన మనుజునిరీతి నున్నాదిమాడ్కి
దలపంచుకొనియున్నఁ దప్పదు మృలి నీకు రె వ్వుంచు సిగఁ బట్టి లేవనెత్తె
నొకపూర్వగీర్వాణుఁ డుగ్రుడై చనుడెంచి ధారుణీసురులలో దూరి పలికె
నాజ్యభక్ష్యముల కాసింది యీ కార్య మాను కా దనక మీ రరుగుడెంచి
తత్తఱిల్లిన మీకుఁ దప్పదు చా వంచు గుడికాట్ల బంధించి కూల నేసె
దుండుభి యనువాడు వందిమాగధబృంద మంతయు వీక్షించి సంతసిల్లి
వన్నెలతలచీర లన్నియు విదళించి గట్టిగా దామెనల్ గట్టివైచె
వెంటనే యొక్కఁడు వేశ్యాంగనలఁ జేరి సూచీముఖం బెట్లు జూపుండనుచు
ఖరకరద్యుతిగల కరవాల మంకించి ముక్కులు వరుసగా మోటుచేసె
నదియెల్ల వీక్షించి యతిభీతచిత్తులై పొరు లొడొరులతో బలికి రార
బలరాముఁ డత్యంతపాపాత్ముడై తోడఁబుట్టువు నిలు వెళ్లగొట్టి యిట్టి

- పాపమానవులతో బాంధవం బొనరించుకతమునఁ బ్రజలకు గాసి గలిగె
 మన సొస్పియుండిన మాధవుం డిది మాన్పుఁ గన్నెత్తి చూడఁ డీకర్త మేమొ
 సదనంబులం దున్న సర్వవృత్తికబాధ తలఁపై చూడఁ బో శిలబాధ
 అని విలసింపఁగా నంతలోఁ గొందఱు పడఁతు లొండొరులతోఁ బలికి రహహ
 అత్తగారింటికి నల్లుఁడు త్రొత్తగాఁ జరుచుచి పిడుగుతోఁ జచ్చెనమ్మ
 కలకంఠి యొక్కతె కపిలధేనువు పెద్దపులితోటఁ బడి నేడు పోయెనమ్మ
 ముదితరో విరుచెండుముంతలపా లిచ్చు నెరుములు పెరుబొబ్బ కీలైనమ్మ
 తొయ్యలి నూతాఱుతోడేళ్లు గుంపులై కూడి మేకలదొడ్డి బాడుసేసె
 బదునైదుపాములు పదముల కెగఁబ్రాక భీతయై మాయత్ర బెబ్బరించె
 తలనిక్కిచూచిన దటువన శిల దాకి యక్కకంటికి మోసమాయెనమ్మ
 పాపాణ మొక్కటి బఱుతెంచి తాఁకిన మఱిదికాల్ విఱిగనే మందగమన
 మిక్కిలిచలితేడ్ల మీఁటిన మాతాత పెక్కుగంతులు వైచి పొగులసాగె
 తే. ననుచు బల్కుచు నాబాలవృద్ధ మంత, నక్కడక్కడ గుంపులై పెక్కువగల
 మొఱులు పెట్టుచు దాలొంతు మోముఁ జూచి, బలుడ నీవల్ల నా కింతబాధ గలిగె.
- క. అని జనులందఱు చల్కంగ, విని రాముఁడు శిరము వంచి వేటొకటనకక
 తనమది యొచ్చెడుతఱి, గనుఁగొని భీమాత్తజుండు గ్రమ్మనఁ బలికెన్. 96
- చ. వనమునఁ బాండవుల్ దిరుగ వారలవెంటఁ జరింపఁదలకక
 తనయుఁడుఁ దాను నిచ్చటికిఁ దద్దయుఁ గోర్కెను పచ్చి చేరినక
 మన మలరంగ సోదరిని మక్కువసేయక యాదరింపక
 వనరుమానేత్రి నీవటుల వంకరమాటలు వల్కుటొప్పునే. 97
- క. మేనల్లుని వరకన్యా, దానార్హుని బార్ధనుతుని దర్పకనమునిక
 మాని సుయోధనసుతునకు, మానిని నర్పింప దగునె మామా నీకున్. 98
- క. విజయతమాజాన వొనఁగిన, గజగామిని లక్ష్మణునకుఁ గైకొనువాడై
 విజయముచేసినవాఁ డీ, గజపురివల్లభుని బాగుఁ గనుఁగొను మింకన్. 99
- క. పాపనిపట్టికి మేనక, జీవములుం గలిగియున్న సీరాయుధ! నీ
 భావమునఁ దలఁచుకార్యము, గావింపఁగ వశమె నీకుఁ గౌరవపతికిన్. 100
- వ. అదియెనుంగాక. 101
- క. కురుపతి ననుజచ్చులతో, సరసిజహితసుతునితోడ సౌబలుతోడక
 పరిణయసీతాత్మకులై, యరుడెంచినవారితోడ నవనిం గూల్తున్. 102
- క. అని మోసంబులు దువ్వుచు, గను లెఱుగఁ జేసే ప్రళయకాలసముం డై
 వనమాలిపూర్వజానకుక, గనుపింపక నేఁగె వాఁడు ఘనపథమునకున్. 103
- వ. ఇ ట్టంతరిక్షపురుండై, ఘటోత్కచుం డతిభయంకరంబగు మాయ ప్రబలంబుగానింప

దానంజేసి కౌరవుల యంగంగంబులు దాగి ధరాతలంబునం బొరలిన ట్లంతగవుర
కామినీజనంబుల చూడుకలకుం దోచ భయానులచిత్తు లై విలపించువారలం జూచి
నీలాంబరుండు చనమనంబున నిట్లని విత్కించె. 104

సీ. పిన్నతమ్మనివల్కు లన్నియు నిజమయ్యె నదిగాక నకలంకుఁ డచ్యుతుండు
శరణాగత ప్రాణబిరుదు దాల్చిన మేటి శ్రీరమారమణుండు శేషకాయ
వేణునాదవిసోది బాణాసురచ్చేది భగవాహనా మోది కైటభారి
నరసఖు డానందనందనుం డనురారి గోపికాలయవర్తి కృష్ణమూర్తి

తే. ఆత్మదలంచిన నణువు బ్రహ్మాండమగును, త్తణములోపల జగ మెల్ల తృణమునేయు
నట్టిహరి పక్షపాతియైనందువలన, రక్కసులతోని కీవరాక్రమము చెల్లె. 105

ప. అని గోపాలదేవుని మాహాత్మ్యంబు వర్ణించి మఱియును. 106

తే. ఇతనిఁ జేపట్టి పాండవుల్ బ్రతుకఁ గలరు, కారవేంద్రుండు మిక్కిలి గర్వియగుచు
సరకుసేయక కర్ణాది సహితముగను, జెడుట నిశ్చయమని యెంచి నీరపాణి. 107

సీ. అబ్బనాభునివల్కు లాలకింపక నేను వెట్టినై శశిరేఖ విజయసుతున
కీయక పాపాత్ముఁ డిభపురేంద్రునితోడ వియ్య మంచెద నంచు విజ్ఞప్తి
చేసినకార్యంబుఁ జేసేత గుడిచితి హరిచిత్త మరయ లేనైతి ననుచుఁ
దనలోనె చింతించు తాలాంకు నీక్షించి వికవిక నగుచు గోవిందుఁ డనియె

తే. ప్రళయకాలపురుషునివగది మింట, సంఘరింపుచు మనమీదఁ జలము పట్టి
రాక్షసేంద్రుండు వచ్చిన రాజసుతుల, వసుధవైఁ గూల్చు గావున వగపుమాని. 108

క. అన్నా నాపల్కులు విను, కన్నియ శశిరేఖమనసు కవ్వడిసుతువై
నున్నది సౌభద్రనకుం, గర్నియవైఁ గోర్కి గలదు కావున వారిన్. 109

క. ఎడబాపె దగదు నీకుక, గడుపాపము సంభవించుగతిఁ బో నేలా
యొడయండు మనశశిరేఖకు, వెడవిల్తుని బోలునట్టి విజయాత్మజుఁ డా. 110

తే. పరశురాము జయించిన బల్లిదునకు, వాయు భుగ్భక్షణోత్తమవాహనునకుఁ
దుల్బుఁ డభిమన్యు లక్షణ తుల్బుఁడేయ, హస్తమశకంబునకు సామ్యమనుట రామ.

ప. అని చెప్పి మధుసూదనుండు మఱియు నిట్లనియె. 112

శ. సామంబునఁ శక్తంబడు, భీమునిసుతుఁ డంచుఁ బల్కి పీతాంబరఁ డా
రామునిఁ దోడ్పొని సందేకి, భూమిజను ల్లుదముఁ జెందఁ బోయెడువేళన్. 113

సీ. కరకంకణధ్వనుల్ గల్లుగల్లునిమ్రోయ రమణీమణులు చామగములు పీవ
పందిమాగధులు వైవారము ల్లావింప నుర్విగీర్వాణు లాశీర్వదించ
వేత్రహస్తులు నూరువే లడఁకువతోడ బహుపరా కని బరాబరు లానర్ప
డమరు పిణె మృదంగ, డక్కాదివాద్యముల్ శ్రుతుల కంఠంతకు సాంపానర్ప

- తే. తమ్ముఁ డత్యంతభక్తిఁ గైదండయొసంగ, రత్నమయ మైనకొన్ని ద్వారములు దాటి
పంకజాక్షుండు వేగమె బయలుదేరి, గట్టిగాఁ దాసె దనుజున క్రిట్టలనియె. 114
- సీ. ఒవో ఘటోత్కచ యోధీమనందన మెచ్చితి నీర్హైర్యలక్ష్మీమహిమ
రావణాసురు పాటి రణగరిష్ఠుండ పీఠ నిన్ను సాధింపంగ నెవ్వఁడోపు
తమ్ముని కొఱవనై తక్షణంబున వచ్చి వనిత నెత్తుకపోయి వనముఁ జేర్చి
వెండియుఁ జనుచెంచి వేదండపురనాథు కండ్రొ వ్వణఁగించి కట్ట నొంచి
- తే. పరిణయంబున కరుచెంచు ధరణిపతులఁ, జంపఁ జూచెద విది యేమిసాహసంబు
చలము సాధించుంటివి చాలుచాలు, రాక్షసేశ్వర దయయుంచి రమ్మ రమ్మ. 115
- ఉ. కాలవిశేషము న్గనక గాండివిపత్నిని నిందురేఖకై
నీలపటంబుతొల్పు నవినీతిగఁ గొన్నివచించినందు కీ
యాలముఁ గల్గజేసితి వయారె విరోధము మామగారివైఁ
జాలఁ గృపారసంబు నిడి నంధికి రమ్మ బకాంతకాత్తజా. 116
- క. కల్లలు గా విని రాక్షసవల్లభ నాపలుకు నమ్మి వచ్చితివేనె
ఉల్లము రంజిలఁ బాఠి, జెల్లెలు ముచమందఁ బెట్టి జేసెద మింకన్. 117
- క. అని పల్కిన గోవిందుని, మునుగని యాభీమనుతుండు ముకుళితకరుండై
పనరుహలోచన మాధవ, సనకసనుత వాసుదేవ వాసుజవరదా. 118
- క. కందర్పజనక వినతానందనకంఠాణ నందనందన హరి గో
వింద జనార్దన నీకు, న్నందన మిదె వాసుదేవ వారిజనాథా. 119
- ప. అని మఱియు నిట్లనియె. 120
- సీ. పాకశాసనుపత్నియై గోవింద నీకు తోఁబుట్టు వై నెగడినట్టి
యాసుభద్రను రాముఁ డాడరానటువంటి కఠినవాక్యము లాడి కొరవలకు
రమణి నిచ్చెద నంచు రప్పించి వెంటనే పరిణయం బొనరింప భావ్య మగునె
మిఁబోటిపెద్దలు మేరఁ దప్పినయంత మాఁబోటిమూఁగులమది దలంప
- తే. నిబ్బరముఁ బట్టఁజాల దోసీరజాక్ష, సామమున కీవు రమ్మని ప్రేమచేతఁ
బిలిచినటువలె హలపాణి పిలవఁ డితఁడు, పిలువకుండిన నేనేల నలుగతుండు. 121
- ప. కావున. 122
- క. కొరవల వారివారలఁ, బోరున మర్దించి పిదప పురుషోత్తమ యీ
ద్వారకనగరముతోడకొ, నీరథిలోఁ గలిసి పోదు నిమిషార్థమునన్. 123
- క. అని పింహనాద మొనరుచు, దరుజేంద్రుని జూచి నీరి తగ నిట్లు నా
తనుజ యగు నిందురేఖను, దనుజేశ్వర రమ్మ నీదుతమ్మున కిత్తున్. 124
- ప. అని పల్కి బలభద్రుండు ఘటోత్కచునితో మరియు నిట్లనియె. 125

- క. శినివరుండు మాధవుండును, ననుదూఱుడు రదియొగక నగరములొనన్
జనులెల్ల దిట్టుచుందురు, దనుజేశ్వర నీవు దానిఁ ద్రవ్వగ నేలా? 126
- క. మికంటెను బంధువు లింక, నా కెవ్వరు లేరు వినుము నా కపటేర్తిన్
రాకుండ నిటకు వచ్చిన, రాకొమరుల బ్రతుకఁ జూడు రాక్షససాధా. 127
- క. వలమురితాలుపు చెప్పిన, వలుకులు చెవి సోఁకనీక పాపాత్ముడ నై
చెలియలి నవమానించిన, ఫలమంతయు నేడు నాకు బ్రాప్తం బయ్యెన్. 128
- క. లలనామణి శశిరేఖను, బలభిత్తుతుసుతున కీక పాపాత్మకుల
తులువల కొనఁగినకతమునఁ, గలహము జన్మించె గాక కలుగు నె మనకున్. 129
- వ. అని మఱియును. 130
- క. ధరణీసాధు లనేకులు, పరిణయవీక్షాత్తు లగుచు బహువేడుకతో
నరుదెంచి నారు వీరిన్, కరుణారసపూర మొలుకఁ గావుము వత్సా. 131
- క. అని వల్కిన బలరాముని, వినయోష్టుల కాత్మనలరి వికవిక నగి య
ద్దనజశిఖామణి వెండియు, నెనరూరఁగ నిట్టులనియె నీలాంబరతోన్. 132
- ఉ. మంజూల మైననీవచనమాధురికి న్నది సంతసిల్లె నీ
కంజలి చేసి వేడెద హలాయుధ విన్నప మాలకించి యీ
మంజరపట్టణాధిపుని కూరిమితమ్ములఁ బుత్రమిత్రులన్
కంజదళాక్షుల న్వరునఁ గ్రమ్మనఁ బ్రోల్పెడలింపు మింతటన్. 133
- వ. అని చెప్పిన ఘటోత్కచునివాక్యంబులకు బ్రతి వచింపంజాలక తనసహోదరుండైన
సాత్యకిం జూచి హలాయుధుం డిట్లనియె. 134
- ఉ. తమ్ముడ నీవు తతోక్షణమె దంభిపురేంద్రుని దత్తహోయలన్
దమ్ములఁ బుత్రులన్ హితులఁ దామరసాప్తనూధవాదులన్
బొమ్మని చెప్పి రమ్మనిన బుద్ధి పరా కని చెప్పి యప్పుడే
సమ్మదమందుచు నెవ్వరి సాత్యకి వారలఁ జేరి యిట్లనెన్. 135
- సీ. ఓరి దుర్యోధన యోజయద్రథ కర్ణ యోదుస్ససేన యోరోశిశ్యు
ఓద్రోణంబందన యోక్యప వృషసేన యోసోమదత్త యోరోశిశుని
ఓరిబాష్ణిక మీ రూరక మాయూరిమంచను బడి యేల పరితపింప
మెచ్చి మా పెద్దన్న మిముఁ దెచ్చినందుకు మీరు చావకయున్న మేలుచాలు
- తే. ధార్తరాష్ట్రులు త్రొక్కినస్థానమెల్లఁ, దలఁచి చూడంగ నిర్దామధామ మగును
కేశవుని మీరు వలుమారు గేలిచేసి, నట్టిఫలమెల్ల ననుభవ మయ్యె మీకు. 136
- వ. అని వేడియు. 137
- తే. ఇనుముతోఁగూడి తొలుత యుజ్జేశ్వరునకు, దఱచు నమ్మెటఁబెట్టులు తగిలినట్లు

మీరు పాపాత్ములగుట మాయూరుజొచ్చి, రాగ జనులకు శిలవెట్లు ప్రాప్తమయ్యె.
ప. కావున. 139

క. పనియేమి యిచట మీకున్, మనుజాధములార యింక మనలితిరేనిన్
దనుజశిఖామణి మిమ్మున్, దునుమాడుట నిశ్చయంబు దుర్మతులారా. 140

క. అని శినిపాత్ముడు పల్కిన, విని యొండొరుమోము లట్టే వీక్షింపుచు న
జ్ఞనాథులు తమకాంతల, గనునైగల బిల్చుకొనుచు గదలెడువేళన్. 141

చ. కరువలి మోము పంచుకొని కుందినడెదముతోడ ద్వారకా
పురిపాలిమేరయు న్గడచిపోయెడురాజును జూచి తమ్ములున్
తరుణులు పుత్రమిత్రులును దక్కినభూపతు లెల్ల భీతులై
కరిపురితోనఁ బట్టుకొని గ్రక్కున నేగిరి యేమిచెప్పదున్. 142

ప. ఆనమయంబున. 143

ఉ. అంతిపురాంగనల్ పలికి రార సుభద్ర యొనర్చుపుణ్యమున్
ఎంతనిచెప్పవచ్చు నుతు లింతపరాక్రము లాజ్ఞ మీరకన్
ఇంతటికార్యము న్సలిపి రిట్టితనూజులు లేనిమాకు నీ
దంతిరథాశ్వనై న్యధనధాన్యవిశేషము లేల కాల్పునే ? 144

ప. అని మఱియు నిట్లని ర్దుచుం డరణ్యంబున ముక్కంటితో నెక్కటిఁ బోరి పాకు
పతాస్త్రంబుఁ గొని కాలకేయాదినివాతకవచుల నిర్జించి పాకశాననుచేత దివ్యాస్త్ర
లాభంబు నొందినట్టిదీభిత్సునకుఁ బత్ని యగుటంజేసి వీరపత్నియు, కంస నరకాసుర
బాణాసురమర్దనుం డగురథాంగపాణితోఁబుట్టు వగుటంజేసి వీరసోదరియు, అభి
మన్యు ఘటోత్కచులకు మాత యగుటంజేసి వీరమాతయుఁ గావున సుభద్రపురా
కృతపుణ్యఫలం బెంతయని గణుతింతు మని కారవాంగన లొకరితో నొకరు భాషిం
చుచుం జనుచున్ననమయంబున. 145

సీ. భూసురుల్ గుంపులై పురిఁ బాసి పోవుచు నెక్కడిపెండ్లి వీఁ డేటిరాజు
క్షాత్రంబు వర్జించి నమరంబు నేయక యొక్కరక్కసునకై యోడి పార
వీనిసంభావన వీనమైనను లేదు సూపాన్నమెట్టిదో చూడలేదు
ఆజ్యభక్ష్యంబులు పూజ్యమైపోయెను తాలచెబ్బలు చాల లభ్యమాయె
తే. రాజరా జనుపేరు యీరాజు కేల, ప్రధన మెందుకుఁ గరులేల రథములేల
సాధనములేల హరులేల నైన్యమేల, యేల నిర్భాగ్యునకు రాజ్య మేల యేల. 146

సీ. అనినకొందఱువిప్రు లసురచే నీరాత్రి చావకుండిన మేలు చాలు చాలు
గుండ్లుచెబ్బలె కదా పెండ్లిసంభావన పదమని చెప్పఁచుఁ బరువు లిడఁగ

వారాంగ నామణు ల్వగచుచు గుమిగూడి దిక్కుమాలిన పెండ్లి దీర్చరాగ
ముక్కుకోతలు గల్గె నక్కరో యింకేమి గతి యంచుఁ జింతించుకమలముఖులఁ
లే. జూచి యొకబోటి వలికె నోసుదరాంగి, తాళగాఁ డీల్లె సుతికాఁడు ధరణిగూఠె
వరుస మద్దెలవాయించువాఁడు చచ్చె, సామజముచేతఁ బులిచేతఁ బాముచేత. 147

క. అని యిట్లు వారవనితలు, దనుజేంద్రునిభీతిఁ దవిలి తత్తరపడుచున్
మును వచ్చినమార్గంబునఁ, జని రందఱు గుంపులగుచు జగతీనాథా. 148

ప. ఇవిధంబునఁ గౌరవనైవ్యంబునం గలజనంబులు శార్దూలంబుబారిం బడి వెడలుభేను
పులమాడ్కి కంఠీరవంబులం గని బెగడుగజంబులపగిది వృకంబులం గనినయజం
బులరీతి వలాయనం బగుట వీక్షించి భీష్మద్రోణులవాక్యంబు లంగడించి దీనాననుం
డై చింతించుచున్న సుయోధనుం జూచి రాధేయుం డిట్లనియె. 149

సీ. మనుజాశనుఁడు పెక్కుమాయలు గల్పించి వారిదంబున డాఁగి వైరులకును
అంగంబుఁ జూపక దొంగపో రొనరించుకతమున జీవించె గాక యెదుట
నిలిచి కయ్యముసేయ నిమిషమాత్రంబులోఁ బంపుదు నంయమివట్టణమున
కదిగాక హరి పక్షపాతి యైనందున వానిపోకలు చెల్లె మానమేంద్ర

లే. మనకుఁ గాంలేయులకు యుద్ధ మెనసినపుడు, పసిడివరయందుఁజేర్చినపాముతూపుఁ
బెఱికి పార్థునిఁ దక్కినధరణిపతుల, ఊణములోవలఁ బనిమార్చి ఋణముదీర్తు. 150

ప. అదియునుం గాక. 151

క. ఇంద్రజునికొడుకు కొనఁగిన, చంద్రానన తగదు మనకు సరిపోల్చుగ రా
జేంద్ర మనలక్ష్యజనకును, సాంద్రముగాఁ గలరు చెలులు జగత్పీఠలొన్. 152

ప. అనినఁ గృపాచార్యుండు కర్ణునితో నిట్లనియె. 153

సీ. భీమపుత్రునిచేతి పెట్టు కోర్కులకేక పిఱికియై చనుచెంచి బిరుదుమాడ్కి
రజ్జుకూతలు గూసి రారాజునకు లేనియాళఁ గల్పించెద వంతెకాళ
ఫాలనేత్రునితోడ బవరం బొనర్చిన బార్థుబారిని బడి బ్రతుకవశమై
అకిరీటికి నీకు నజగజంబులవలె నమరంగఁ దార్జ్యకాకములపగిది

లే. దారతవ్యంబు లెఱుంగక తప్పకూత, లేలఁ గూసెద వినువారి కింపుగావు
వడముడియొం బార్థు లేకమై వెడలినపుడు, వాసపునకైన శక్యమై వారి గెలువ.

క. అనిన విని కర్ణుఁ డిట్లునఁ, బనికిం గొరగానియిట్టివల్లులై పలుకన్
వినువారలెల్ల నవ్వరె, మనుజాధను నీకుఁ దగదు మఱిమఱి పలుకన్. 155

క. జీవన మొనఁ గెడురాజును, దైవముగా హృదయమందుఁ దలఁపక నిరతం
భీషధమున దూషింపుచుఁ, గావరమున శత్రుఁ బొగడుకపటాత్మలకున్, 156

ను కృతఘ్ను లనునామంబు గలుగు నని రారాజుం జూచి కృశీనుం డిట్లనియె. 157

- క. అనిమొనఁ గార్చుక మెక్కిడి, ఘనశరములు నారిఁ దొడిగి కాంతేయులతో
నని చేసినపుడు నన్నుం, గనుఁగొను మిపు డేలతెచ్చు గౌరవనాథా. 158
- క. ఆన విని కురువతి కర్ణునిఁ, దనతమ్ముల నుతుల హితులఁ దద్దయుఁ బ్రిలిక్
గనుఁగొని కుశలం బడుగుఁచుఁ, జని తనపురిఁ జొచ్చె రాజు నందడిగనఁగన్. 159
- వ. ఇద్విధంబున. 160
- ఉ. ద్వాపకఁ బాసి కారవులు తర్లి నఁ జూచి ఘటోత్క-చుండు కం
సారికి నీరికి న్వరున సాఁగిలి మ్రొక్కి మహాత్ములార మీ
కురిమి నావయి న్నిలిపి కోరినకోరికెఁ దీర్చి బోవుఁ డీ
సారికిఁ బోయివత్తు నని చయ్యనఁ దద్వనసీమ కేఁగినన్. 161
- వ. ఆనమయంబున. 162
- క. టెక్కలు విదలిచి యాకలు, ముక్కునఁ జక్కంగ దీడి ముదమున మోము
ల్నిక్కించి మిన్నుఁ జూచుచుఁ, గొక్కొక్కో యనుచుఁ గోట్ల గూసె న్వరున్. 163
- వ. తదనంతరంబ. 164
- సీ. ప్రాగ్వికాంగన తాల్పు బహురత్నభరితమా పదియాఱువ న్నైలపదక మనఁగ
దినవిటుం డనువాడు దిక్కాంతకును బంపు మణిగణద్యుతుల రాకిణి యనంగఁ
గరిమె రాలింపుచుఁ గ్రక్కున మకరితై సారసాక్షుఁడు పంపుచక్ర మనఁగ
గైరికద్యుతు లొల్కుఁఘనయశోకపుసుమనమితిఁ గూర్చినపరస్తబక మనఁగఁ
- తే. దమముఁ దోలుచుఁ జక్రవాకములకెల్లఁ, బరమసంతోష మొనరించి పద్మములకు
ముఖవికసనంబుఁగావించి ముదమొనర్చి, యుదయతైలాగ్రమున భానుఁడుద్భవించె. 165
- వ. ఆనమయంబున ఘటోత్క-చుండు హిడింబి సుభద్రలకు సాష్టాంగదండప్రణా
మంబు లాచరించి సౌభద్రుని గొఁగిటం గ్రుచ్చి తాను పోయివచ్చినవృత్తాశం
బాద్యంతంబు నవిస్తరంబుగా వినిపించిన విని సుభద్ర సంతోషసాగరంబునం దేలి
హ్రాడింబున క్లిట్టనియె. 166
- క. అన్నా నీకౌర్యము నే, నెన్నఁడు నివరించి చూచి యెఱుంగను నేఁ డీ
కన్నుయొక్కొకై చూచితిఁ, గన్నులకును బండువయ్యె గాదా నాకున్. 167
- క. జననీజనకులు నిన్నుకొ, గని ముదమున నెత్తి పెంచి కడుమక్కువతో
మనిచినఱుణంబు బాపెడు, తనయఁడు మఱి నీవె కాక దానవనాథా. 168
- క. పవనలకురునైనవ్యమునం, దనహాయలు గలరు వారి ననిమొనలొనకొ
దనలకు గదిమిలి పొరా, యనురేశ్వర సీసమాన మవనిం గలరే. 169
- క. మీతండ్రి గారు యావిధ, మాతతముగ వినినఁ గోర్కె లబ్ధి నటంచుకొ
వతోమోదము నొందరె, మాతొంగున వార లవట మారుతిపురా. 170

- వ. అని మఱియు నిట్లనియె. 171
- క. తనయా దీర్ఘాయువు గ, మ్మని తా దీవించుకల్పిమధురోక్షులకున్
దనుజుడు మది ముద మందుచు, జనసీమణిపాదములకు పాఠిలి మ్రొక్కెన్. 172
- క. ఈతెఱగున మ్రోడింబుడు, మాతకు దనసోదరునకు మఱుదలిమదికిన్
శ్రీతి వహిల్లంగఁ జేయుచు, పితమనోమలినుఁ డగుచు వేడ్కలొ సుండెన్. 173
- వ. అని వైశంపాయనుండు మఱియు నిట్లనియె. 174
- ఉ. ద్వారకవాసుఁ డై వెలయు వైవశిఖిమణి రుక్మిణీమన
స్సారసభానుని స్వకచసారసలోచను మేలుకొల్పు శృం
గారవిలాసముల్ గలుగుకాంతలు భక్తులు రత్నమందిర
ద్వారముచెంగట స్నిలిచి దానవభంజనులీల లెన్నుచున్. 175
- సీ. యాదవాన్వయవార్ధి మోదంబు నొందించు మిహిరకిరణప్రాయ మేలుకొనుము
పూతనచనుఁ ద్రావి భూమిపైఁ గూల్చిన మేదిసీధరధీర మేలుకొనుము
షోడశాయుతగోపనుందరిలోలుఁ డై మీఱుచారువిహార మేలుకొనుము
గోవర్ధననగంబు గోరక్షణంబుకై కేలఁ దాల్చినదేవ మేలుకొనుము
తే. సీలసీరదరుచిదేహ మేలుకొనుము, ఫలలోచనసుతశీల మేలుకొనుము
చాలితాకార మాధవ మేలుకొనుము, బాలగోపాల భరిపాల మేలుకొనుము. 176
- క. అని యిట్లు మేలుకొల్పిన, విని దిగ్గన నిద్రలేచి పేగంబున మ
జ్జనకాల కేఁగి యచ్చట, వనితామణు లందియిచ్చువారిం గొనుచున్. 177
- సీ. స్నానంబుఁ గావించి సరిగంచుచేలంబు సవరించె తిరుమణి చక్కదిద్ది
తిరుచూర్ణతలకంబుఁ దీర్చి పిమ్మట కార్యవిధు లాప్నఁగా నల్పి వేడ్క మిగుల
మణిహేమరుచిరహ మకుటంబు వెనఁ దాల్చి విమలవజ్రపుఁగుండలములు పెట్టి
పాకారిమణులచే భాసిల్లుబంగారు భుజశీరీటంబులు పొనఁగ నునిచి
తే. భర్తవననంబు చుంగులు బారఁ గట్టి, చక్రకార్ణాదిసాధనవయముఁ దాల్చి
సఖులు తనవంట నంటిరా నంతసమున, మధ్యకక్ష్యంతరముఁ జేరి మాధవుండఁ.
- వ. అట్టియెడ బలదేవసాత్యకిగదాక్రూరకృతవర్తోద్ధవాదులును సాంజప్రద్యుమ్నసాం
బానిరుద్ధాదికుమారులును బొడచూపినం జూచి దామోదరుండు వారల నుచితశీతం
బులఁ గూర్చుండ నియోగించి తదనంతరంబు బలభద్రసాత్యకులం బిలిచి సుభద్రా
భిమన్యులఁ దోడ్కొనివచ్చుట కంతఃపురకామినులతోఁ బ్రయాణనన్నాహంబు
సేయుం డనిన వార లాక్షణంబున రేవతీరుక్మిణీసత్యభామాదికాంతల రథంబు
లంజేర్చి తమతమరథంబు లారోహణంబు గావించి రానుమయంబున గోపాల

- దేవుండు డెబ్బదిరెండుకట్నొంతరంబులు గడిచి యేనుంగుమొగసాలకడ రథం
బెక్కి ప్రయాణోన్ముఖుం డగుచు వెడలునమయంబున. 179
- సీ. కూర్చినముత్యాలగొడుగులనిడచే హంసమండలరశ్మి యడఁగిపోవఁ
జామరంబుల బుట్టుజంఠిపూనిలంబుచే నీలాంబుదంబులు నింగి కెగయ
వాజిరథోద్ధాతపాంసుజాలంబుచే భాస్కరుం డద్దంబుభాలి దనర
గజబృందఘీంకారఘనవిరావంబుచే బరగ దిక్కురులకు బభిర మొదవ
లే. సమరభీకర మగుసాధనములు పట్టి, శూరభటు లాటుపద్మముల్ చుట్టు నడువ
వనజనాభుండు హైడింబువనముఁ జొచ్చె. ... 180
- క. అంతట హైడింబుండు తా, నెంతో మది ముదము నొంది యిట్లుని పరికే
దంతిరథాశ్వభటాభితో, కంతుసిగురుఁ డరుగుచెంచుకలకల మదిగో. 181
- క. కరుణాకటాక్షవీక్షణం, డరవింపదకొయతాక్షుం డరిమర్దనుఁ డా
గరుడతురంగుండు శ్రీహరి, మరచునె మనయందుఁ గలుగుమాలిమి కల్పి. 182
- క. అని యిట్లు పల్కునమయంబున రాముండు కేశవుండు భూరితరంబా
దనుజుని గిరిగహ్వరముం, గనుగొని తమరథము లచట గ్రక్కున డిగినన్. 183
- ప. ఇట్లురథావతరణం లగురామకేశవులకు మ్రొక్కి ఘటోత్కచుండు మణిమయం
లైనగుహప్రదేశంబునకుం దోడ్కొనిపోయి కూర్చుండ నియోగించె నంత సుభ
ద్రయుం జనుచెంచి తదగ్రజాలకు సాష్టాంగదండప్రణామంబు లొనరించి యు
న్నంత రుక్మిణీదేవిమొదలైనకాంతలును బ్రద్యుమ్నాదికుమారులును గృతవర్తాకూ
రయధ్ధవాదులును దనుతమరథంబులు డిగి గుహప్రదేశంబునకుం జని కూర్చుండి
రాసమయంబున దీనానన యై యున్న సుభద్రం జూచి దామోదరుం డిట్లనియె.
- క. పెద్దన్న పల్కుపల్కులు, ముద్దియ మదినుంచవలదు ముష్కారును నీ
పద్దు బయంచెను కోపము, పద్దహ్మ విజయరాణి యొప్పుదుపాణి. 185
- క. షీలిభృష్టార్థం బొప్పిన, యతులితరణరంగదత్తు లరిమర్దను లీ
సుతులం గలిగిననీ వీ, గలిఁ బరిచింఱింప నేల కమలదళాక్షి. 186
- క. భీమతనూజునిసాహస, మేమని వినులింతుఁ గారవేంద్రుని శకుని
దామరసాప్తతనూజుని, సామజపురిఁ జేర్చె నింత చాలదె మనకున్. 187
- క. నీతోడలు నినుఁ జేరెను, నీతోరిక నఫల మయ్యె నిమిషార్థములొ
న కేమికొడువ తల్లీ, పాకారికుమారుఁ డాత్మపతియై యుండన్. 188
- ప. అని మఱియు గోవిందుం డిట్లనియె. 189
- సీ. ఆభిమన్యునకు వారిణాక్షికిఁ బరిణయం బొనరించుకోరిక పొడమి యిటకు
నిన్నుఁ దోడ్కొనిపోవ నీలాంబుండు వచ్చె నని పల్కుకొరియాననముఁ జూచి

భద్రే భయాన సుభద్ర చేతులు మోడ్చి పంకజనాభ యీబలుండు నమ్మఁ
బలికినపలుకుల కలిగి పుత్రునితోడ చెండుదినంబులు చేయుఁబగలు
లే. నడచి యీఘోరవనమున నడవలేక. నలకచే నేను నిద్రించునంతలోన
నన్నదమ్మలభావంబు లరయలేక, ధీరు లీపుత్రు లిరువురు పోరిపోరి. 190

క. రోసంబున వీరిరువురు, భాసురకమలాసనాఖ్య బాణంబులఁ జే
రీసున నుపక్రమించిన, వ్యాసమహామానిసింహుఁ డడ్డం బగుచున్. 191

వ. వీరిరువురనడుమ నిలిచి భీమాద్భుతలకుమారు లని యెఱిగించి పారాశర్యుం డంతర్ధా
నంబు నొందిన ఘటోత్కచుం డభీమన్యుం గొంగిలించుకొని మద్వృత్తాంతం
బాద్యంతంబు విని రోహరుణితనేత్రుండై ద్వారకాపురంబునకుం జని శశిరేఖం
దెచ్చినాఁ డని చెప్పి సుభద్ర గోవిందున కిట్టినియె. 192

సీ. ఈభీమనందనుం డింటిఁ దెచ్చిన దొకయెగ్గుగాఁ దోచిన నితనిఁ బ్రోవుఁ
డీశశిరేఖాఖ్య యిభరాజగామిని మీరె తోడ్కొనిపొండు మేము పాండు
తనయులు విహరించువనము కేఁగెదము నానుతున కెచ్చటనైన నుదతి దొరకు
భాగ్యవంతులపుత్రి బడుగుల కేలబ్బు ధనవంతు లగుసుయోధనునిపట్టి

లే. కొనఁగి చేసిన సమవియ్య మొప్పు ననుచు, న్యాయనిష్ఠారవాక్యముల్ తోయజాక్షి
పలుక నాపల్కు విని బలభద్రుఁ డాత్మఁ, బుట్టువగపునఁ జెల్లెలి కిట్టులనియె. 193

క. పంకజలోచన దైవము, బొంకించిన బుద్ధి లేక బొంకితి విను నా
బొంకు తిరంబుగ నీహృ, త్పంకజమున నిల్పవలదు పార్థునియానన్. 194

సీ. నాకతంబున నీవు నగరంబు నెడబాసి భయదాటపులయందు బాధనొందు
పాపంబు పోవునే వడఁతి నీసుతునకుఁ బొనఁగఁ గన్యదాన మొనఁగకున్న
నేను బార్థునకు మో మెట్లు చూపుదు నరిచు విలపించుహరిఁ జూచి విజయురాణి
యెడ్చిన విఠించి యింతులందఱు నేడ్చి రది చూచి ప్రద్యుమ్నుఁ డాదిగాఁగ
లే. సాంబుఁ డనిరుద్ధుఁ డుద్ధవసాత్యకలును, గడుండు కృతవర్త సారణు ల్గున్నుఁగవల
నీరుపెట్టిన విఠించి నీరజాత్ముఁ, డూరడింపుచుఁ బార్థుని యువిద కనియె. 195

ఉ. చెల్లెల సీవు నీవగిదిఁ జింత వహింపఁగ నీరసాధనుం
డుల్లమునందు పెన్వగపు నూర్జితమై పెనుపొందువేదనకొ
జ్జలఁగ గంట నీరిడియె సారసలోచన యీమహాత్ముఁడుకొ
దొల్లి వచించువాక్యములదోషము లెంచకుమున్ను వేడెదన్. 196

సీ. అని యిట్లుపల్కిన హరిపల్కు లాలించి సంతసంబున నవ్వసాచిపత్ని
మాధవ నీవాక్యమధురామృతంబున మదినున్నతాపంబు మానె నాకు

- బలధన్రువు త్రి యాజలజారిరేఖను నిచ్చిన మఱియు మీ రివ్వకున్న
మేనమామలు మీరు మేనల్లుఁ డభిమన్యుఁ డన్నలు మీరు నే ననుజ ననుచుఁ
తే. గరయుంబును ముకుళించి పరమభక్తి, వారిజోదర గోవింద వాసుదేవ
సుందరాకార గోపికాబృందలాల, వన్న గాతనకంఠాణ పరమపురుష. 197
- ప. అని సుభద్ర బలధన్రుం జూచి యిట్లనియె. 198
- క. నేరిచి నేరక చేసిన, నేరంబులు మఱచి నన్ను నెనరూరంగా
భూరికృపక రక్షింపవె, సీరాయుధ యంచు బల్కుచెల్లెలితోడన్. 199
- క. బలదేవుఁ డనియెఁ దల్లి, తలఁపఁగ నీయందుఁ గలవె త పురయంగా
దెలియక మూర్ఖత నిప్పుం, బలికినయాతప్పు నాది వద్దదళాక్షి. 200
- క. పురికిం జనుచెంచె నని, కరివరదుం డాలకింప గ్రక్కున నాకున్
వర మొనఁగు మనిన విని యా, సరసిజముఖ పార్థరాణి సంతోషిత యై. 201
- క. ఉన్నయెడ రాముపత్నియు, వెన్నునినతు లరుగుచెంచి వినుము సుభద్రా
పన్నగమృగవినివేశము, కన్నగముల సంచరింప నెందుకుఁ దల్లి. 202
- ప. అని మఱియు నిట్లనిరి. 203
- సీ. పురుషోత్తమునితోడఁబుట్టు వై బీభత్సవనిత యై యాఘోరవనమునందు
తల్లిదండ్రుల బాసి తనయునితో నీవు గాసి బొందఁగ నేల కమలనేత్ర
బలధన్రుఁ డత్యంతభక్తి దోడ్కొనిపోవ వచ్చినాఁ డింక నీవగవు మాను
మెక్కడ లక్ష్మణుం డెక్కడ శశిరేఖ కాలిగోరుకుసాటి బోలఁ డతఁడు
తే. చూడ వీరిర్వరకు పీడు బోడు గావ, యిభపురేంద్రునివట్టికి నీడుగాదు
సుదతి శశిరేఖ యభిమన్యుసొమ్ముగాని, యితరులకుఁ దక్కనేర దీయిందువదన. 204
- క. అని యిట్లు వచినె లందఱు, మునుకొని బీభత్సవనిత ముద మొనరింపక
వివయోత్తులు పల్కిన విని, కనకాంగి సుభద్ర వారి గౌఁగిల జేర్చన్. 205
- ప. ఇట్లు కౌఁగిలించికొన్న సుభద్రం జూచి నుఱియు నిట్లనిరి. 206
- సీ. గవనసీమకు నీవు కదలినదాదిగా రాకేందుముఖ నిద్రరాదు మాకు
అనిపల్కినంతలో నలివేణి యొక్కతె చనుచెంచి వివవప్త సారసాక్షి
యదవి కేఁగినవార్త లాలించినదిమొద లాహార మింపుగా దనుచుఁ బలికె
వెండియు నొకబోటి విజయుపత్నిని జూచి చూచితి రారాజునుతునిరూపు
తే. వానిరూపంబు తుడిచేఁబో వారిజాక్షి, వాయుసూసునిసుతుఁ డితనేయకున్నఁ
బోలఁతి శశిరేఖ వ్యర్థమై పోవునప్తు, కుక్కు ముట్టినకుండ యై కుందరదన. 207
- తే. అని వచించిన వారిజాననల జూచి, యలసుభద్రయు సంతోషజలధిఁ జేలి
యతిశయంబగుభక్తితో నతు లొనర్చి, పదిసెగారికి నత్యంతముద మొనర్చె. 208

- సీ. అనుమయంబునం దలివేటి శశిరేఖ చనుచెంచి జనుకులచరణములకు
మ్రొక్కి నిలచిన తనముద్దుపుత్రునిజూచి బలభద్రుఁ డానందభరితుఁ డగుచు
నాపుత్రు నాకున నరభోజుఁడు నిన్నుఁ చెచ్చినప్పుడు నెంత దిగులుపడితొ
మముఁబాసి యీవనమధ్యదేశంబున నెట్లు నిద్రించితిో యిందువదన
- తే. శుభకరంబుగ నిను బార్థసుతున కిచ్చి, సిరులు విలసిల్లఁగాఁ బెండ్లిసేతు ననుచుఁ
బలుకువలుకులు విని వచ్చి పార్థసుతుఁడు, హలికి హరికిని సాష్టాంగ మాచరించె.
- ప. ఇట్లు సాష్టాంగనమస్కారంబు లొనరించిన సౌభద్రుం జూచి యత్యంత సంతో
షంబుతో నీలాంబరండు తనమనంబున నిట్లని వితర్కించె. 210
- సీ. కంతుజయంతనక్క బేరుల హసించు వరుస శృంగారంబు లరసిమాడ
శరజన్మ గాంగేయజామదగ్గులఁ గేరు ఘనపరాక్రమశస్త్రకౌశలముల
అనిలనాగాంతకయహిరాజుల హసించు పటుతరం బగుబాహుబలమునందు
నదృష్టంబపూర్ణేందుచందంతులను గేరు భాసురం బగుకీర్తిపటివలందు
- తే. అనాహ యిటువంటియల్లని నడవి కనిచి, తురుసరేండ్లు నిపుత్రునిఁ గోరినట్టి
దేలతనమును పనుఁదానె తూలనాడి, భూరిబలుఁ డైనవైడింబుఁ బొగడి పొగడి.
- ప. తనసహోదరుఁ డైనగోవిందుం జూచి హలాయుధంబు డిట్లనియె. 212
- ఉ. ద్వారక కేఁగుయత్తు మిఁక దానవభంజన సేయవే యనె
వారిజనాభుఁ డాక్షణమె వాయుసత్తాత్మజుఁ జూచి వత్స నీ
భూరిపరాక్రమశ్రమముఁ బూని నుతింపఁగ శేషుఁ డొప్పునే
ధారుణిఁ బొండుసూనులకు దైత్యభిఘామణి కీర్తిఁ చెచ్చితే. 213
- ప. అని మఱియు నిట్లనియె. 214
- క. దుస్తర మగుకార్యంబులు, నిస్తులకార్యంబుచేత నెరవేర్చినని
స్మృతిసేయఁగ బ్రహ్మకు, కస్తీరదా భీమపుత్ర ఘననిభగాత్రా. 215
- క. అనుజునివై వాహికముం, గనుఁగొనఁగా రమ్మ లెమ్మ గ్రమ్మన ననిన
నిన్ని కరములు ముకుళింపుచు, దనుజారికి నిట్టులనియెఁ దద్దయు భక్తిన్. 216
- సీ. అప్పుఁడుప్పటి నన్గొప్ప సేయంగ నేల పాటించి వినుము నామాట యొకటి
అనురాగి నీకృపారసము నాతై నిల్చుకతమున శాస్త్రపు ల్కదనమందు
కృపజులై నాచేత నవజయం బొందిరి అదిగాక పొందవు ల్విదితయకులు
నిను నమ్మి మిక్కిలి ఘనులైరి మాధవ యని పల్కి సాష్టాంగ మాచరించి
- తే. బిడ్డ నర్పించి సౌభద్రుఁ పెండ్లిసేయఁ, బాటుపడువారు మిరుండఁ బద్మనాభ
నేను రాకున్నఁ గార్యంబు నిలువనేర, దనిన విని పార్థనందనుం డాత్మఁ గుంది. 217
- తే. అన్న రాఁడని చింతించునతనివృద్ధయ, మెఱిగి గోవిందుఁడనురేండ్లు కరముఁ బట్టి
భీనుకుత నీవు రాకున్నఁ బెండ్లి యేల, ననుచుఁ జింతించు నీతమ్ముఁ డదిగొ చూడు.

- క. అనిన విని దానవేంద్రుడు, తనతమ్మునిమోముఁ జూచి తమ్ముడ నీతోఁ జనుడంచెడఁ జింతించకు, మని వెండియు నిట్లు అనియె నభిమన్యునితోన్. 219
- సీ. జనకు లడవి నున్న సమయంబులో నీకుఁ బరిణయం బిప్పుడు సుప్రాప్తమయ్యె
తమ్ముడ నీభాగ్యదశ మేమిచెప్పదు ననుచుఁ గన్నుల నీరు నతఁడు రాల్చుఁ
జూచి పార్థునిరాణి జొటజొటఁ గన్నీరురాల్చిన వీక్షించి రమణు లెల్లఁ
బొక్కుచు విలపింపఁ బురుషోత్తముఁడు చూచి చెల్లెల నీనిట్లు చింత సేయఁ
తే. గారణం దేమి వినవచ్చు కంబుకంతి, సమయకాలంబు గడచిన యమతనూజాఁ
డాదిగాఁ గలపాండవు లరుగుడెతు, రిప్పుడు శుభకార్య మెడసేయ నెందుకవ్వు.
- క. అని గోవిందుఁడు వచ్చిన, విని సోదరి వగపు మాని వేటొక టనకక
తనమది సంతసమందుచు, తనయులమది జింతబాపె ధరణీనాథా. 221
- సీ. అంత ఘటోత్కచుం డత్యంతసంతోషనహితుఁడై బలకృష్ణసాత్యకులకు
వారిభార్యలకును వరుస యాదవవీరపరులకు మఱి వారివనితలకును
దివ్యభూషణముల దివ్యాంబరంబుల దివ్యగంధంబుల దివ్యకుసుమ
ములను బూజల సేసి మదమతో మ్రొక్కిన భీమపుత్రునిఁ జూచి పెద్దప్రొద్దు
తే. నతఁడు చేసినసాహసం బాత్తమెచ్చి, యోఘటోత్కచ వినుము ఈయన్వియందు
ఘనుడవై వేయువర్షముల్ మనుమటాచు, వరుస గివించి రప్పడు వసుమతీంద్ర.
- వ. ఆనమయంబున. 223
- సీ. కమలాక్షుఁ డాఘటోత్కచునిగైదండచేఁ దనరంగం బెక్కించుకొనియె నపుడు
బలభద్రుఁ డంత సౌభద్రునహితుఁడయి రథ మెక్కెఁ దక్కినరథికవరులు
తమతమరథములు తా మెక్కుతఱిఁ గాంత లందఱు గుమిగూడి యాహిడించి
మోము వీక్షింపుచు ముసిలిముత్తైదువ రమ్మ రమ్మని పిల్చి రథముఁ జేర్చి
తే. వారు తమతమయరదము ల్వరున నెక్కి, రంత బలరామకృష్ణు లాయడవి బాసి
కడుజవంబున రథహరు ల్గరులు నడువఁ, బుడమి గంపింప ద్వారకాపురముఁజేరి.
- వ. వినంగమొగసాలకడ రథంబులు డిగ్గి నగరు ప్రవేశించి రామకృష్ణులు జనసేజన
కులకు మ్రొక్కునమయంబున సుభద్రాభీనున్యుఘటోత్కచు లరుడెంచి దేవకీవసు
దేవులకు మ్రొక్కినం జూచి దేవకీదేవి సుభద్ర కిట్లనియె. 225
- క. పాపనిఁ దోడ్కొని హరివై, గోపంబున భీమ మైనఘోరాటవికీ
వివగిడి బోతివో గద, మావై గలమమతమాని మావటి వేళ్న్. 226
- క. కన్నగమృగములఁ గనుగొని, పెన్నగములఁ గాంచి మదికి భీతి జనింపక
పెన్నుని నన్నుఁ దలంచితి, పున్నమశశిఃకల్పవదన పొక్కుచు మదిలోన్. 227
- వ. అని మఱియు నిట్లనియె. 228

సీ. కాంతారమున నిన్నుఁ గామ పాలుండు పల్కుచులుకులు మది నిల్చుపలవదమ్మ
ఇందీవరాక్షి మీ రితరులు గారు యీ హలసాధనుం డన్న యనుజ పీపు
శైలతరో నీసామ్మ నీయిల్లు చేరెను శ్రీతితో సుతునకుఁ బెండ్లిచేసి
నేఁ డాదిగా నీవు నీకుమారుండును పెనుపొందుసిరులతో మనుఁ డటంచు
తే. దేవకీదేవి పార్థునిదేవిహృదయ, సంకటముఁ బాపి యభిమర్యు సంతసమునఁ
జొంచుదువుచు ముద్దాడి సొంపు మిగుల, నిండు వేడుక మిన్నందుచుండె నపుడు.

క. అని చెప్పిన ముదమందుచు జనమేజయుఁ డిట్టులనియె సన్తునిసాధా
వినవిన నామదిఁ గోరిక, ఘన మయి తనరారె నవలికథ యెట్లనినన్. 230

మత్తకోకిల. చారిజాసనపంకజాసనవందితా నతపోషణా

ధారుణీధరతల్ప కేశవ గానవాన్వయోషణా

నారదాదిమునీంద్రసన్నత నాగభుగ్వరవాహనా

నీరజాక్ష కళింగమర్దన నీరదాంగ జనార్దనా.

231

గద్య. ఇది శ్రీమత్సూర్యనాథాయణకరుణాకటాక్షపీఠాశాలంకార సుస్థిరామృతవాక్య
జనితకవిత్వరత్నాకరపంశ పయః పారావార రాకాసుధాకరాంజనేయార్ఖ్య తనూజ
అప్పప్పనామధేయప్రణీతం బైనకళిరేఖావరిణయం బనుమహాప్రబంధంబునందుఁ
జతుర్థాశ్వాసము.

పంచమాశ్వాసము

రాధాధరపరిమళ

సారామృతపానలోల నజ్జనపాలా

చారుమనీషాలోలా

సారసభవవినుతశీల స్వర్ణనుచేలా.

1

ప. అవధరింపుము నూతుండు శౌనకాదిమహామునులకుం జేప్పినట్లు వైశంపాయనుండు జనమేజయున కిట్లనియె.

2

ఉ. సీరియుఁ జక్రియుం జెలఁగి చెల్లెలసూనువివాహయత్నులై
చారులఁ జూచి పట్టణముఁ జయ్యన సుందర మొప్పుజేసి బల్
సారసుగంధపుష్పముల సంగ్రహమున్ దగఁ జేయుఁ డంచు నా
కారుణికోత్తము ల్పలుక గ్రక్కున నేఁగిరి తత్ప్రియత్నులై.

3

సీ. ఆనమయంబునం దమరమునీంద్రుఁడౌ నారదుఁ డాత్మలో నవ్వకొనుచు
నలఘుటోత్కంచుకౌర్య మందందఁ దలచుచు వింపుగా వీణె మ్రొయించుకొనుచు
సారసాత్మని దివ్యసంకీర్తనంబులు తోడిరాగంబుతోఁ బాడుకొనుచుఁ
బార్థపుత్రుని పెండ్లి బహువైభవంబుగాఁ జెలఁగుమార్గం దేను జేతు ననుచు

తే. గునుకుపరువునఁ బోవుచు గోపురంబుఁ

గాంచి కాంచనవజ్రసంకలితమైన

మేటిమొగసాల గోపురా ల్లాఁటిపోయి

విమలమైనట్టి యింద్రసీలములచేత

డంబుమీఱిన కొలుపుహుటంబుఁ జేరి.

4

సీ. కవీలమార్గం దేయకౌశికజాబాలిమైత్రేయపర్వతమందపాల
కణ్డకుత్సవసిష్ఠకౌంఢిన్యవరతంతుజామదగ్నియగ స్త్యకౌనకాత్రీ
భార్గవగార్ధేయచైలకశ్యపపుల్ల గాలవహరిదశ్వవాలఖిల్య
శుకమతంగవ్యాసకదాల్మ్యమంకణశౌండిల్యుఁ డాదియా నకలమునులు

తే. ధనదుఁ డనిలుండు నీకాన్యఁ డనలుఁ డాది, సురలు యత్నులు కిన్నరు ల్బుట్టుఁగొలుకు
నర్జునునితోడ నేకసింహాననమున, నిండుకొలుపున్నదేవతానేతఁ గాంచె.

5

వ. ఇట్లు కాంచి యేతెంచునారదుం జూచి నువర్వాధిపుం డద్దుననమేతంబుగా నెదురు వచ్చి సాష్టాంగదండప్రణామంబు లాచరించి లోపలికిం దోడ్కొనిపోయి సింహాసనాసీనుంజేసి సహస్రాక్షుం డిట్టనియె. 6

క. మునిసార్వభౌమ మీరుకొ, జనుడెంచిన నాదుపుట్టు సాఫల్యంబై దనరాకె ననుచు వెండియు, వివయంబున నిట్లు లనియె విబుధేశ్వరుడున్. 7

సీ. మాయజూదంబున మహి నెల్లఁ గోల్పోయి నైవ్రతవనంబులో ధర్మజుండు తమ్ములతోఁగూడ ద్రైవదీనహితుండై కూర లశనముగఁ గుడుచువేళఁ బార్థుఁ డభవుతోడఁ బందికైపోరాడి పాశుపతాస్త్రంబుఁ బడసి మఱియు దిక్పాలకులచేత దివ్యాస్త్రములుగొన్ని దత్త మంచెద నంచుఁ దలఁచి వచ్చి

తే. దేవమాసీంద్ర విను పెక్కుదినము లయ్యె, ధర్మజాదులవిధ మేమొ దుర్మదాంధుఁ డాసుయోధుఁ డదయ్యెండై యాచరించు, దప్పువసు లేమొ వివరించిచెప్పవనిన. 8

క. నావిని మునిశంకరుఁ డా, దేవేశునిఁ జూచి పలికె దివిజాధిప న ద్వాపమమతో నీ వడిగిన, యావిధ మెఱిగింతు వినుడు అర్జునుఁ డీవున్. 9

సీ. పార్థపుత్రున కిచ్చు బలభద్రుపుత్రిని మందుఁ డౌ రారాజనందనునకు నడిగి రమ్మని ధరామరులఁ బంపిన వారు పోయి తాలాంకునిపుత్రి నడుగ నిచ్చెద నని మాట నిచ్చిన విని వచ్చి వెలది సుభద్ర తా వేడుకొనిన తోడఁబుట్టును బెక్కుదుర్భాష లాడినఁ గోపించి యాయమకొడుకుతోడ

తే. వెడలి మిక్కిలిభయవమా నడవఁజొచ్చి, రపుడుసౌభద్రుఁ డాసుటోత్కచునితోడ సమర మొనరింప నంతలో నన్నసింద్రుఁ, డలపరాశరనందనుం డరుగుడెంచి. 10

సీ. భీమాధ్రువులు గన్న బిడ్డలు మీరంచుఁ బల్కుగా విని భీముపట్టి వచ్చి పిన్నతల్లికి మ్రొక్కి పిచ్చటఁ దమ్మునికొ గొగిటఁ గదియించి గారవించి ఘనభయంకరమైన వనభూములకు మీరు నేతెంచుటకు నేమిహేతు వనిన విని స్ఫుద్రాదేవి వివరించి చెప్పఁగా దానవుం డుగ్రుండై తత్క్షణంబు

తే. ద్వారపతి కేఁగి తాలాంకుతనుజఁ డెచ్చి, తనవనంబున ముదముతోఁ దరుణి డించి మరలఁ జని తానె శశిరేఖమాడ్కి నుండి, లక్ష్మణునిగంతువేయించి రాక్షసుండు.

వ. అంతటం బోక నాకుటోత్కచుం డనేకరూపంబులు దాల్చి దుర్యోధనాది కౌరవుల కపజయం బొనరించినం జూచి బలరాముం డాదానవుని జయింపం జని యలవిగాక దామోదరుం దోడ్కొని వచ్చి సౌభద్రునకు శశిరేఖ నొసంగెద మని రామ కేశవులు కుటోత్కచువనంబునకుం జని సుభద్రాభిమన్యులఁ దోడ్కొనివచ్చి సౌభద్రునకు వివాహప్రయత్నంబు నిశ్చయంబుజేసి రని చెప్పి నారదుండు బిడఁజొంజూచి మఱియు నిట్టనియె. 12

- క. మరుమనివైవాహికమున్, గనుగొన దేవేంద్ర నీవు కడువిభవముతో
తనయుఁ డగుపార్థుఁ దోడ్కొని, జను మని వినిపించ సవ్యసాచికి మదిలోన్. 13
- సీ. ముందుగాఁ దనవల్ని నిందించె నని చెప్ప రాజితంబై తోచె రాద్రరసము
కొడుకుతో నిశేషే నడవి కేగె నటన్న గణ్యమై తోచె గారుణ్యరసము
అభిమన్యుఁ డసురేంద్రుఁ డనిచేసి రనిచెప్ప బహుచిత్తముగఁ దోచె భయదరసము
అసురేంద్రుఁ డంగనాకృతి నుండె నని చెప్ప ధుర్యమైతోచె నాశ్చర్యరసము
తే. ఇందిర గని లక్ష్మణుఁడు గంతు వేసె ననిన, నాకిరీటికిఁ దోచె బో హాస్యరసము
మెచ్చి రాముఁడు ననుజఁ దోడ్తెచ్చె ననిన, సలలితంబుగఁ దోచెను శాంతరసము.
- వ. ఇట్లర్జునుండు శాంతాత్ముం డగుచుఁ దనకుమారునివాహంబు వీక్షించువాడై
యోచించుచున్నవమయంబున నారదుం జూచి సుపర్వాధిపుం డిట్లనియె. 15
- ఉ. దేవమునీంద్ర మంచిపని తెల్పితి రాత్తకు మోద మబ్బె రా
జీవదళాక్షునిన్ దివిజనేవితమూర్తిని జక్రపాణి శ్రీ
దేవుని దానవాంతుని దీనదయాళునిఁ జూచుతోర్కె నై
రావత మెక్కి పోదు యదురాజులవీటికి దేవకోటితోన్. 16
- క అని మఘవంతుఁడు పార్థుం, గనుగొని సౌభద్రుఁడెట్టి గనుగొనువేడ్కున్
వనజదళాక్షుని పురికిం, జనవలెఁ బయనంబు గన్తు చయ్యుఁడ బ్రత్యా. 17
- సీ. అనివల్కునిర్జరాధిపుఁ జూచి విజయండు వాసవ యిది వనవాసవే
గనుక నేవచ్చినఁ గాంతేయపూర్వజుం డనుమానపడు ధర్మహానికొఱకు
అని సంశయగ్రస్తుడైనపార్థునిమదిసంశయం బెడబాసి శతమఖండు
వల్లీస మేతుడై పార్థజయంతాదితనయలతోడఁ జౌదంతి నెక్కి
- తే. కనకమణియుక్త మగుపుష్పకములమీఁద, సురలు మానీంద్రులెల్లను చుట్టు నడువ
నతిముడంబున రంభాదినతులు గొలంప, వనజనాభునిపురి కేగె వాసవుండు. 18
- వ. ఇట్లేగి ద్వారకాపురిసమీపవనంబున నిలిచి దేవదూతంబుపిన వాడుం జని రామ
కేశవులం జూచి పురందరుండు శచీసమేతంబుగా జయంతార్జునులతో నేతెంచినాఁ
డనిన విని వార లత్యంతసంతోషంబునం బొదలుచుండి రంత రుక్మిణీదేవి మొదలైన
కాంత లానుభద్రం జూచి తల్లీ! నీకోరికప్రకారంబునఁ బార్థుం డరుదెంచె నని
వల్కునమయంబున రామకృష్ణులు పుత్రమిత్రాదిబాంధవులతో జనజనకులతో నభి
మన్యుకుటోత్సఁచులతో రేవతీ రుక్మిణీ సత్యభామాది కాంతలతో నెదురేగి వారి
వారికిం దగినయువచారంబులు నేయునమయంబున. 19
- సీ. హైదింబుఁ డభిమన్యుఁ డరుదెంచి పార్థునిచరణంబులకు భక్తి సాగి మ్రొక్కి
ముకుళితహస్తులై ముంగిట నిలిచిన ముద్దుపుత్రుల జూచి. పెద్దబ్రాహ్మ

కాగిటఁ గదియించి గ్రక్కునఁ దొడలవై నిడుకొని వారితో నిట్టలనియె
అన్నదమ్మలపుత్రు లని యెఱుంగక మీరు భూరిరోషంబుతోఁ బోరి పోరి
లే. పరమునీంద్రునికృపచేత వసుధయందు, బ్రలికిరి మిమ్ముఁ జూచెడిభాగ్య మబ్బె
నని ఘటోత్కచు వీక్షించి యర్జునుండు, పరమసంతోషభరితుఁ డై చలికె నపుడు.

ఉ. పోరున ధార్తరాష్ట్రులకు భూరిమదం బడఁగించి సిమ్మటక్
సీరికి మిక్కిలిక్ భయము చెందఁగఁ జేసిన నీపరాక్రమం
బౌర ! నుతింప వ్యాళపతి కైనను శక్యము కాదటంచు నా
మారుతిపుత్రునిం బొగడి మక్కువతోడఁ గిరిటి యంతటన్. 21

క. పరమపరాక్రమపుత్రుల, మురిపంబున వాసవునకు మ్రొక్కించినచో
సురపతి సంతోషితుఁడై, కర మరుదుగఁ జూచె వేయుగన్నులతోడన్. 22

వ. తదనంతరంబు సహస్రాత్ముండు రామకేశవులం జూచి భవద్దర్శనార్థంబుగా ముని
బృందారకాది సంఘంబులతో నర్జునన మేతంబుగా నేతెంచితిమనిన గోపాలదేవుం
డిట్లనియె. 23

క. పురుహూత సురమునీశ్వర, పరివృతుఁ డై శచిజయంత పార్థాదులతోఁ
గర మరుదుగఁ జరుచెంచుట, పరముగ మా కింతకంటె భాగ్యము కలదే. 24

క. అని యిట్లు వెన్నుఁడాడిన, విని మది ముదమొందఁ జూచి వేల్పులదొర యా
వనజదళాత్ముని కిట్లు, దనుజాంతక మిమ్ముఁ జూడ ధన్యుడ నైతిన్. 25

క. అని యిట్లమరాధిపుఁడు, వనజాత్ముండు బల్కువేళ వాసవి వేడ్కు
తనసలియొద్దకు నేగిన, ఘనవేణి సుభద్ర పార్థుఁ గనుఁగొని భక్తిన్. 26

వ. సాష్టాంగదండప్రణామంబు లాచరించి యుద్ధిష్ఠిరభీమనకులసహదేవాదిపాండవులను
ద్రుపదరాజపుత్రి యైన ద్రౌపదిం గుశలసమాచారంబు లడిగి పెన్నిధిం గనిన పేద
చందంబున సంతోషమగ్నమానస యై యుండె నప్పుడు. 27

సీ. అచ్యుతుం డాసురేంద్రాదులఁ దోడ్కొని పోయి వారలశ్లెల్లఁ బొంకమైన
మందిరంబుల డించి మర్యాద లొనరించి యింద్రాక్షితోఁ గృష్ణుఁ డిట్టులనియె
పరిణయోత్సవకార్యవధతుల్ జరిగింపు మన విని పౌలోమి యాత్మ నలరి
పార్థనందనునకుఁ బన్నిట జలకంబు గావించి దేవయోగ్యంబు లైన

లే. అంబరంబులు మణిభూషణములుదాల్చి, ముదముతోఁ బొరిజాతముల్లుడిచి మఱియు
దివ్యమైనట్టి కస్తూరిలక మొప్ప, దీర్చె సఖులెల్ల వేడ్కుతోఁ దేరిచూడ. 28

వ. అట్టిసమయంబున. 29

సీ. ముదముతో రుక్మిణి మొదలైనకాంతలు రేవతీసుత చంద్రరేఖ కలమి
తలనంటి నలగిడి తరువాత పన్నీట జలకంబు గావించి సరిగెవూల

- చేలంబు ధరియించి లోలలోచన కరుణ దువ్వి మేల్కాకిణి లోలుతఁ బెట్టి
కెంపులు నింపైనకేదిగె వెనఁ జేర్చి కొమరొప్ప నవరంపుఁగుప్పెఁ బెట్టి
- తే. నిడుదలై జగ్గవెంట్రుకల్ జడ నమర్చి, చెక్కడపు పనులబిళ్లలు చెక్కి మఱియు
భాసురం బైనబొగడలు పావలీలు, నతులవఁజ్రాలకమ్మలు శ్రుతులఁ జేర్చి. 30
- తే. రంగు లమరిన వైతిఁగీరవికఁ దొడిసి, యాణిముత్యాలగూర్చినసరముఁ దాల్చి
సరిగె ముక్కరయును బన్నసరము తీఁగె, మొదలుగాఁగలసొమ్ములు పదిలపరచి. 31
- తే. రమణు లీరితి వేడ్కతో రామసుతకు, పరమశ్శృంగార మొనరించి పరిణయంపుఁ
బడఁతఁ గావించి ప్రీతితోఁ బద ముఖాలు, సంకసెల్లుచు విహరించు సమయమునను.
- క. సురపతి గని వాచస్పతి, సురుచిర మగులగ్న వేళఁ జొచ్చె నటన్నకో
వరమామోదము నొందుచు, పురుహూతుం డిట్టులనియఁ బురుషోత్తముతోన్. 32
- చ. పరిణయవేళ వచ్చె నికఁ బంకజలోచన జాగుసేయకొ
త్సరితము సేయు మంచు మఘవంతుఁడు చెప్పిన నాలకించి య
మృరరిపుఁ డన్నకుం చెలువ మోదము నొందుచు సీరసాధనుం
దురుతరవై భవం బెనఁగ నుత్సవయత్నము సేయుచుండఁగాన్. 33
- సీ. ఇంద్రసీలప్రభ లీనుభూషణదురుత్ చూడ్కికి మిరుమిట్లు జొనుపునదియు
పద్మరాగంబుల భాసెల్లుపదకంబు తప్పకనుదుటివై నొప్పనదియు
హాటకమణిమయం బగునూపురధ్వనుల్ శ్రుతుల కానందంబు సేయునదియు
హిమగిరిశరదెందు హిరతారద్యుతు ల్నిరసించు కాంతుల నెగడునదియు
- తే. నాల్గుకొమ్మల విలసిల్లు నాగ మపుడు
దేవవిభునాజ్ఞ దివిజాలు తెచ్చి నిలువ
నింద్రుఁ డభిమన్యు నెక్కించి హితులు నుతులు
వెంట నడువంగ ముదముతో వెడలి రపుడు. 34
- వ. రంభోర్వశీమేనకాదికాంతలు నాట్యంబుసేయుచు ముందు నడువఁ గాంచనశేత్ర
హస్తలు బరాబరు లొనరించుసమయంబున. 35
- ఉ. అంతట రామకేశవు లహర్వతిలేజా లరాతిభీకరుల్
సంతనచిత్తులై నుతులు సఖ్యులు తమ్ములు భూసురేంద్రులన్
ఇంతులు వెంబడి న్నుడువ నింద్రకిరీటులు తోడరాగ న
త్యంతముదంబుతోఁ బరిణయాలయసీమకు వేఁగి రచ్చుడున్. 36
- క. బలరామువత్ని రేవతి, బలభిత్సుతు నతిని జూచి బహువేడుకతోఁ
గలకాలము నాఘదికిన్, గలకొరికె ఫలిత మయ్యె గమలదళాక్షి. 37

వ. అని యిట్లు లేవతీచేసి సుభద్రతో నన్యోన్యసంభాషణలులు సేయుచుండె నానకు యంబునం దొకరికొకరు తేకునమాచారము లడుగుచు గంధపుష్పము లానంగు చున్నతఱి నైనేయందు ఘటోత్కచుం దిగిచి గోంగిలిండుకొని సరససంభాషణం బుల నాదరించె నప్పు డప్పురజనులు బకాంతకతనూజు జూచి వానిసాహస ధైర్యాదిగుణము లగ్గించుచు నిట్లని రమరేంద్రాదిబృందారకుల గడుగొంటి మింత కంటెను భాగ్యంబు గలదే యిట్టికార్యంబులు గావించు గోతేయులకుం జెల్లుం గాని యితరులచేత నగునే యని వలు తెలుగులఁ జూచుచుండి రాసమయంబున. 39

సీ. అంతఁ జూరొహితు లత్యంతముదముతోఁ జక్కఁగా స్వస్తివాచనము తెనంగఁ జనుప ముత్తైదువులే సుతోషచిత్తులై పరమకల్యాణము ల్పాడుచుండ పందిమాగధులు కైవారముల్ గావించ నుర్వి గీర్వాణు లాకిర్వదింప నాకాంగనానుజు ల్పూట్రము ల్గావించ దాళమర్దలవాద్యతతులు తెలంగ

లే. విమల మైనట్టికల్యాణవేదిఁ జేర, నరిగినప్పడు మాధవుం డమరవిభుండు తెరకు నిరుపార్శ్వముల నిల్చి రిరువు రెలమి, నిండువేడుకమిచ్చుందుచుండి రపుడు.

క. సురపతిపారోహితుడున్, మురవై రిపురోహితుండు ముద మలరంగా నిరువుర గోత్రాన్వయములు, సిరు లలరంగఁ జెప్పవేళ సీరాయుధుండున్. 41

వ. సుతోషమగ్నమానసుండై యప్పుడు. 42

క. శ్మశ్రియకులశేఖరునకు, ధాత్రీధరభైర్యధుర్యధనునకు రిపురా డైత్రుఁ డగుపార్థి తెలమిన్, పుత్రీమణి నొసంగె సురలు భూసురు లలరన్. 43

వ. అప్పు డవ్యధూవరులమధ్యంబునం దిడిన తెర వంచి రాసమయంబున. 44

క. అభిమన్యుఁ డింటిఁ జూచెన్, ఇభిగామిని యతనిఁ జూచె నిరువురచూడ్కుల్ ప్రభ లాప్పుభూషణములై, యుభయులకుం దోచె నపుడు సుర్వీనాథా. 45

క. అంగజనముఁ డభిమన్యుం, డంగనకంతంబునందు నతివేడుకతో మంగళసూత్రముఁ గట్టెఁ ద,దంగన ముదమందఁ బార్థుఁ డానందింపన్. 46

క. అత్తఱి వేడ్క వధూవరు, లెత్తినకరకంకణంబు లినరుచు లీనన్ ముత్తైముల దోయిటను నిడి, చిత్తము లలరంగఁ బ్రాలు శిరముల నిడఁగాన్. 47

వ. ఆసమయంబున సీరాయుధుం డవ్యధూవరుల కనేకమణిమయంబు లగుభూషణం బులును పట్టుపెరిణిచేలంబులును త్రిసహస్రకురంగంబులును జతుస్సహస్రదాసీ జనంబుల నొసంగె నంబుజాత్మం డాఱువేలరఖంబులును ద్విలక్షకురంగంబులును మూడువేల గజంబులును లక్షపదాలిజనంబుల నొసంగె దేవేంద్రుండు దేవ యోగ్యంబు లైనభూషణంబులను నవగంధపారిజాతంబుల నొసంగె శచీ దేవి యుండసీల ప్రభాభాసితంబు లైనభూషణంబు లిచ్చె ఘటోత్కచుండు శశిరేఖ—7

కనకకరీటాదికుండలంబు లొసంగె దదనంతరం బవ్వధూవరులఁ జూహోహతుం
డౌదుంబరపీఠంబునఁ బ్రాజ్ఞుఖాసీనులం గామించి సౌభద్రునిచే నాజ్యపూరంబులు
వేల్చించి వీరిహోతునకుఁ బ్రదక్షిణంబు చేయించి ధృవాదిన ప్తబుధుల నరుంధతి
దర్శనంబు గావించ నియోగించి తత్సేవోహతుం డయ్యురువురను బృహస్పతికి
మ్రొక్కించి తదనంతరంబ నారదాదిముసీంపులకు భూసుర సమూహంబునకు నురేం
ద్రాదిజేపతలకు రామకేశవాదియాద్యులకు :వ్యసాచికిస్వేచ్ఛీముక్తింపిన వార
లెల్ల నాశీర్వాదంబులు గావించ సౌభద్రుం డాశశిరేఖకరుంబువట్టి తోడ్కొని
యంతకపురంబునకుం బోవునెడ శశిరేఖశృంగారంబు రుభాదికాంత లాలాకించి
యమ్మానినిసౌందర్యంబునకు సరిపోలం జాలమని లజ్జించుచుండి రివ్వధూబునఁ బరిణ
యంపు దినచతుష్టయానంతరంబున.

48

లే. అలవధూవరు లిరువుర నవ్వు డొకటి, నేయకొరకె నుతోపచిత్తు లగుచు
శచియు రేవతి రుక్మిణి సత్యభామ, మిత్రవిందాదికాంత లామిథునమునకు.

49

లే. శిరము మజ్జన మొనరించి జిలుంగుచలువ, చేలమున నొత్తి తడి యార్చి చిక్కుతీసి
వెలకుమించినభూషణవికతు లిడుచు, పట్టుపైతిణి చేలము ల్లట్టి మఱియు.

50

క. వడకంఠిఁబూలపాన్పును, గడుఁ బరిమళ మైనగంధకస్తరిలేవం
బెడ తెగనితావినుమములు, విడియము ఫలహారవస్తువికతులు వరుసన్.

51

వ. కాంచనమణిమయంబు లైనపాత్రలం దిడి రుక్మిణీసత్యభామశచీదేవిమొదలైన
కాంత లాసౌభద్రుని శయ్యాంతలంబున నుండ నియోగించి తదనంతరంబ శశిరేఖం
దోడ్కొనిపోయి సుభద్రానందసుమెంకట న్నిలిసి ముసిముసినగవులతోఁ గవాటబంధ
నంబు గావించి రాసమయంబున.

52

క. అలసౌభద్రుడు ముదమునఁ, గలకంఠికరంబుఁ బట్టి ఘనతల్పముపైఁ
బెలుచ న్నిగించిన బయ్యెడ, వలువ వెనం దొలఁగె నపుడు వనజాననకున్.

53

క. సిగ్గెడఁ బొడమినఁ బాన్పున, కొగ్గక నాలేమ సురత మొప్పుక కరమున్
జగ్గన విదళింపుచుఁ జన, దిగ్గన సౌభద్రుఁ డరిగి తెంపున దానిన్.

54

క. కర మొడిసిపట్టి వినచే, కరిగామిని పూలతోట గా దిచ్చోట్టి
గురుతుంగ జల్లనిమిత్తము, బరతెంచియు ముంత దాచు పగి దిటఁ దోచెన్.

55

క. అని గేలిసేసి వనితక, మనసిజతయ్యమునఁ గూడి మక్కువతోడక
గనులార నిదుర నొంచెను, విను ముర్విసాధ యంత వేకువ యయ్యెన్.

56

వ. అంత.

57

క. తెలతెలవారెను బత్తులు, కలకల మని ధ్వను లొసంగె ఘనచక్రములు
న్వలసిల్లెఁ గమలముఖశము, లలరాకె న్సూర్యరశ్మిల మరుక్కుడు పొడిచెన్.

58

సీ. అనుయాయునం దలివేసి తెలివొంది పతియాజ్ఞఁ గైకొని పాన్పు దీగ్గి
మోవికాటులతోడ మోమువై వ్రేలాడు పాటముంగురులతో బాకజాక్షి
చెదరినకొప్పుతో జిటిలినగంధపుఁబూఁతతో వాడినపూలతోడ
ముసిముసినగవుతో ముడిపిడులైకతో వెడలుచుఁ దడబడ నడుగులిడుచుఁ
తే. బుడమి జీరాడుకుచ్చెల్ల నెడమచేతఁ, బట్టుకొని మందయాన యై యట్టై వచ్చు
నిందురేఖను గనుగొని యింతులెల్ల, గుట్టు లెడఁబాసి నవ్వుచు నిట్టులనిరి. 59

సీ. అద్దాల గేరునీముద్దుచెక్కులమీఁదఁ గసికాటు లేడవే కంబుకంతి
డంబుమీఁతినదివృద్ధిబంబు సరిపోల్పు మోవి వాడిన దేమె ముద్దుగుమ్మ
నిస్తులం బైనట్టికస్తూరితిలకంబు చిట్టిపోయినదేమె సింహమధ్య
అణిముత్యంబులహారము ల్లిక్కిలి చిక్కుబొందినవేమె చిగురుబోడి
తే. కుందనపుగిన్నెలను గేరుకుచములందు, వాడియై సోకునఖరేఖ లేడవమ్మ
కంచుకం బేలవగిలెనే యుంచగమన, పంచనము లేక తెల్పువే వారిజాక్షి. 60

ప. అనిపల్కువారిజాత్తులం జూచి శశిరేఖ లజ్జించుచు ముసిముసినదహాసంబుతో
ననోట్టు వాసి యంతగపురంబునకుం జనియె నప్పు డంబుజాత్తు డమరేంద్ర
ప్రముఖు లైనగోర్వాణులతో నారదాదిమహామునిసంఘంబులతో సాత్యకికృతవర్తాది
యాదవులతోఁ గొలువై యున్నసమయంబున దా మోదరుం జూచి నారదముసిం
ద్రుం డిట్లని స్తుతియించె. 61

దండకము. శ్రీమానిసీమానసాంభోజహంసాజ్ఞగర్భామ రేంద్రాదిబృందారకస్తోత్ర పాత్రా
సుచారిత్ర రాజీవనేత్రా మురారీ పురారిప్రియా చక్రధారీ దినేంద్రాయ తానంత
లేజా జగద్రక్షకా భక్తకల్పద్రుమా యాతుధానాన్వయంభోదజుర్రూనిలా సీమహా
చర్య లేమందు పో ముందు మీనాకృతి ద్వాల్పి వారాశిని జొచ్చి వేదాపహాను
స్వేసం ద్రుంచి వేదంబు లాబ్రహ్మ కర్షింపవా కూర్తరూపంబుతో మందరాద్రి
స్ఫోరిం దాల్పవా దేవ భూదారమై స్వర్ణనేత్రు నిద్దారింపవా నారసింహుండవై
యాపిరణ్యాత్తుతోఁబుట్టువుం ద్రుంపవా గుణ్ణరూపంబు వేపుని వై రోచనన్
వేగఁ బాతాళముం జేర్చవా జామదగ్నుర్నిండవై రాజులం ద్రుంపవా భానుపం
శాభిచంద్రుండవై పక్షింకంతుం ధరన్తూల్పి భూజాతనుం దెచ్చి రాజ్యంబుపాలింపవా
నందనూనుండవై వెన్నల నైక్కివా బుద్ధకల్కాగ్రవతారంబులం దాల్పవా వాసుదేవా
జగన్నాథ నే సంతభయ్యుండనో యీసురేంద్రాదిబృందారకు ల్లుందు నేన్నాన
మేదాన మేయోగ మేలాగు గావించినారో మిముం జూడగా గల్గె వైకుంఠవాసా
నమస్తే నమస్తే నమః, 62

క. అని నారదుఁ డివ్వధమున, వనజాక్షుని సన్నుతించి వారిజనాభా
పనివినియెద మని పల్కుచు, మునిసంఘముతోడఁ జనియె ముద మలరారన్. 63

క. అమరేంద్రుఁ డంత ముదమునఁ, గమలాదరు మోము జూచి కరము మొగుచుచున్
అమరావతిపురమునకుఁ, గమలేశ్వర మమ్మఁ బంపు కారుణ్యముతోన్. 64

క. అనియింద్రుఁ డాడుసమయంబున పార్థుఁడు కౌరిపాదపుష్కరములకు
నిద్వినయమున మ్రొక్కి దేవా, పనివినియెద నంచుఁ బల్కి పయనంబయ్యెన్. 65

వ. ఆసమయంబున. 66

క. నాకజులెల్లన్లోల్వగ, పాకరిపుం డరుగువేళఁ బార్థుం డమరా
సికముతో శరచయములు, చేకొను సంకల్ప మాత్మఁ జేయుచు నేఁగెన్. 67

వ. ఇవిధంబున నింద్రాస్తురు లమరావతికిం జనినపిమ్మట హిడింబానందనుం డచ్చొట్టఁ
గొన్నిదినంబు లుండి రామకృష్ణులకు సుభద్రాదేవికిఁ మ్రొక్కి సౌభద్రుం గొని
లించుకొని గమనోన్ముఖుడై దై వ్యతపనంబునకుం జని యుద్ధిష్ఠిరభీమనకులనహదేవా
దులకు ద్రోపదికిం బ్రణామంబు లాచరించి ద్వారకాపురంబునం జరిగినవృత్తాంతం
బాద్యంతంబు వినిపించిన విని యుద్ధిష్ఠిరాదిపాండవులు సంతోషసాగరంబునం దేలి
ఘటోత్కచునిపరాక్రమంబునకు మెచ్చి పార్థసిరాక నిరీక్షించుచుండి రని వైశం
పాయనుండు మఱియు నిట్లనియె. 68

క. ఈశు విరుజనములకున్, లోకప్రభుఁ డబ్జపత్ర లోచనుఁ డమరా
సికముఁ బ్రోచిన కృష్ణుఁడు, ప్రాకటముగ సిరు లానంగి భవములఁ బాపున్. 69

మత్తకోకిల. వేణునాదవినోద మాధవ వీరదానవమర్దనా
బాణబాహుసహస్రపర్వతపాకశాసనసాధనా
స్థాణుబాణ సుపర్ణవాహన సామజాధిపరక్ష కా
త్తోణిభృద్ధర వారిజోదర సోమభాస్కరలోచనా. 70

గద్య. ఇది శ్రీమత్సూర్యనారాయణపీఠాచార్యుని రామకృష్ణాభినితకవిత
రత్నాకరవంశవయసపారావారరాకాసుధాకరాంజనేయార్జుననాజ అప్పప్పనామ
ధేయ ప్రణీతంబయిన శశిరేఖాపరిణయం బయమహాప్రబంధంబునందుఁ బంచమా
శ్లోకము న్నిర్వహించి సంపూర్ణము.

శశిరేఖాపరిణయము సమాప్తము.

